

L'ARXIU MUNICIPAL DE GANDIA HISTÒRIA I GUIA

AJUNTAMENT DE GANDIA
Servei d'Arxius

2007

Col·lecció l'Arxiu, 4

Crèdits:

Coordinació: Jesús Eduard ALONSO LÓPEZ, Àlvar GARCIA GIMENO i Vicent OLASO SENDRA.

Autors: F. Borja FUSTER FUSTER, Joan Carles FAUS i MASCARELL, Laura GARCIA DOMÍNGUEZ,
Josep Bernat MARTÍ i PELLISSER, Ferran MIRALLES PONS, Maria José PLANES LUIS

Edita: Ajuntament de Gandia. Servei d'Arxius

Col·lecció: l'Arxiu, núm. 4

Maquetació i disseny: Vicent ALMAR

Correcció lingüística: Jordi PUIG MUÑOZ

Imprimeix: Gràfiques Colomar S.A.

Agraïments: als companys Gonçal Benavent, Lina Bataller, Mercé Fornés, Pepa Furió i Rosa Seser

AJUNTAMENT DE GANDIA

SUMARI

O.- Introducció. Objectius.....	5
1.- Història i passat proper	7
1.1.- <i>Ab urbe condita</i>	7
1.1.1.- Naix una vila, es fa un arxiu.....	7
1.1.2.- Un model en precari.....	10
1.1.3.- El segle d'or dels arxius: la modernitat entrebancada.....	14
1.1.4.- Temps contemporanis: els vells fantasmes es mantenen vius.	17
1.1.5.- Sotjar el futur.....	20
1.2.- El darrer quart de segle (1982-2007)	23
1.2.1.- Una herència.	23
1.2.2.- Primeres passes: palpar el territori.	24
1.2.3.- Empelts i noves branques.	26
1.2.4.- L'Arxiu Històric de la Ciutat.....	27
1.2.5.- El Servei Comarcal d'Arxius.....	30
1.2.6.- La configuració d'un arxiu administratiu.....	33
1.2.7.- Un balanç i un gavell de reptes	36
1.3.- Els edificis	38
1.3.1.- <i>Sala e arxiu</i> o casa consistorial	38
1.3.2.- Convent de sant Roc.....	41
2.- Els fons.....	47
2.1.- Arxiu Administratiu Municipal.....	51
2.1.1.- Fons Municipal Administratiu	51
2.1.2.- Fons Municipal intermedi.....	56
2.2.- Arxiu Històric de la Ciutat.....	60
2.2.1.- Fons municipals	60
2.2.2.- Col·leccions	80
2.2.3.- Arxius incorporats	114
2.2.4.- Reproduccions documentals	160
2.2.5.- Arxius associats	179
2.3.- L'arxiu en la web.....	188
2.4.- Bibliografia.....	190
3.- Preparant el futur.....	199

O.- Introducció. Objectius

Fa 25 anys, l'administració municipal de Gandia cobria la plaça d'arxiver amb un títol superior. Amb això, s'iniciava el funcionament constant i disciplinat de l'Arxiu Municipal com a òrgan institucional al càrrec del patrimoni documental. La pròpia evolució i la posterior acumulació de fons requeria d'un balanç: un estat de la qüestió que permetera fixar, compendiar i memorialitzar el treball fet per poder posar-ne, tot seguit, les bases del futur. Sobretot, però, es tracta de facilitar l'accés a la informació: la navegació reeixida per un arbre cada volta més frondós i complex. En realitat, aquesta guia és el fruit d'un quart de segle de treball que, afortunadament, ha comptat amb la complicitat i la col·laboració de moltes persones i de tota una ciutat.

Com és habitual en aquesta mena de productes, volem començar amb un repàs històric per l'evolució del nostre arxiu, sempre lligat i con-substancial a la mateixa evolució de la ciutat, de *l'urbs*. Aquesta revista és, alhora, una actualització que inclou el darrer quart de segle, a fi de poder explicar, entre altres coses, el desdoblament de l'Arxiu Municipal en Arxiu Administratiu i Arxiu Històric, així com la connexió amb el Servei Comarcal d'Arxius. No deixem de reconèixer el 'perill' de la manca de distància, potser d'objectivitat. Tanmateix, un dels principis fonamentals en la gestió del nostre arxiu ha estat el compromís, la vocació d'anar lligats al batec diari de la ciutat i de la comarca. No entenem un arxiu d'una altra manera, alié o distant de les persones de qui s'ha nodrit i a les qui ha de servir. Per això hem volgut afegir i contar la petita 'història viscuda', amb amors i desamors.

Com és natural, el gros del treball és la mostra sintètica dels fons existents, segons les normes descriptives a l'ús, que a hores d'ara han de passar per l'anomenada ISAD (G): la norma internacional per a la descripció de documents. Hem considerat convenient, així mateix, fer unes referències als reptes telemàtics per acabar amb un apèndix bibliogràfic i algunes idees per a l'esdevenidor.

CA 1804/33
Foto: Rafa Andrés

1.- Història i passat proper

1.1.- Ab urbe condita

1.1.1.- Naix una vila, es fa un arxiu

Assenyalar una data de creació de l'arxiu de Gandia és una tasca ociosa, i també inútil. Per situar-ne els orígens, ens val la mateixa frase que els administradors de l'hospital de sant Marc utilitzaren al segle XVIII quan defensaren la seua fundació laica: l'hospital era "tan antic com la pròpia vila".¹ La incertesa d'aquesta informació no és obstacle per acceptar que els orígens del centre sanitari es remunten al moment en què Gandia, abans una alqueria musulmana, es transformava pas a pas en vila cristiana, i assolía la capacitat de dotar-se de les institucions pròpies d'un centre urbà. Entre elles, també, d'un arxiu municipal.

En els anys que seguiren a la conquesta de València, Jaume I hagué de dur a terme la immensa tasca de remodelar l'organització econòmico-social de l'antic regne musulmà per adaptar-la tan aviat com fos possible al nou model de societat occidental. Els pergamins sortien a milers de la seua cort ambulat en totes direccions, adreçats a pobladors, concessionarís i funcionaris; altres, també a milers, proliferaren als àmbits locals.²

¹ L'argument pretenia així rebutjar la condició eclesiàstica de l'establiment, que li hauria suposat una visita d'amortització i el pagament dels conseqüents impostos al Fisc Reial. Vegeu VICENT OLASO SENDRA. *L'Hospital de Sant Marc de Gandia: una institució per a pobres malalts (segles XIII-XX)*. Gandia: CEIC Alfons el Vell, 1988, p. 13-14.

² ROBERT IGNATIUS BURNS. *Societat i documentació en el regne croat de València: Diplomata-*

Per tal de conservar aquestes primeres "cartes", el rei havia ordenat que cada poble tingués una caixa forta (*caxia*) per a guardar els documents.³ És en aquest període formatiu que comença la col·lecció documental referida a Gandia, amb independència que les peces es troben o no a l'arxiu de la ciutat en la forma original. En són exemples primerencs el privilegi sobre exempcions fiscals concedit pel monarca l'abril de 1253, de Xàtiva estant, o l'establiment, datat a Alzira el 1268, que l'infant Pere de Ribagorça, aleshores senyor de Gandia, féu als veïns Guillem de Vic i Pere Marc per tenir sis taules de carn i dos obradors a la plaça de la vila.⁴

Per a quan aquests documents foren expedits, pertot arreu del regne, les recents poblacions cristianes assistien al naixement de formes inicials de govern, en l'etapa d'assentament social posterior als primers anys d'arribada de colons, compra i venda de terres i decisions finals sobre l'arrelament al territori conquerit, la tornada al lloc d'origen o el desplaçament a d'altres centres més atractius. Seguint l'exemple de la capital, que Jaume I havia dotat el 1245 amb les institucions dels *jurats* i del *consell*, les viles valencianes s'estructuren de manera corporativa i desenvolupen els seus organismes de poder. Per reunir-se, aquests organismes necessiten una *sala* i, per preservar els documents producte de la seua activitat, requereixen d'una *cambra de l'arxiu* annexa que substitueix l'antiga caixa o li dóna un lloc fix d'acollida.

Així, entre finals del segle XIII i principis del XIV, el desenvolupament de l'administració municipal exigeix el registre escrit de les sessions del consell i de les disposicions dels jurats, junt amb les actes del justícia i els comptes dels clavaris i els tesorers. Al seu costat, els arxius vilatans conserven els privilegis atorgats per la monarquia, en aquesta etapa tan fructífera de les relacions entre la Corona i els súbdits, i pels quals la comunitat local queda exempta de certs impostos, autoritzada a celebrar fires i tindre mercat setmanal; a disposar de zones pròpies de pesca i de cacera, etc.⁵ Van formant-se les primeres sèries documentals, que reflecteixen el batec de la població, especialment els *manuals de consells*, on queden registrats en un primer moment els dos aspectes que

ri del regne croat de València. Els documents registrats de Jaume I el Conqueridor, 1257-1276. València: 3 i 4, 1988, p. 21.

³ Idem, p. 271.

⁴ L'establiment de les carnisseries és el primer document, si bé conservat en una còpia de 1376, registrat en: Vicent OLASO SENDRA. *Catàleg de pergamins de l'Arxiu Municipal de Gandia (1268-1683)*. València: Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, 1987. Arxius Valencians, 6. La transcripció del privilegi de 1253 és també el primer document del *Llegat Antonio Martí de l'Arxiu de la Col·legiata de Gandia*, i es pot trobar a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Gandia (AHCG), en una còpia amb la signatura BE – 21/12.

⁵ Antoni FURIÓ DIEGO. *Història del País Valencià*. València: 3 i 4, 2001, p. 65. Biblioteca d'Estudis i Investigacions, 41.

formen la columna vertebral del funcionament de la vila: l'economia i la política. Calaixos de sastre calidoscòpics, els manuals més antics acullen les actes del consell, però també la correspondència, els arrendaments d'impostos, les despeses de tota mena, els embargaments, els conflictes amb els llocs veïns... Anys a venir, la massa de papers hagué d'anar individualitzant-se, en fer-se la gestió municipal cada vegada més complexa i especialitzada.

Els papers anaven amuntegant-se com a prova dels fets i del poder de les elits governants, alhora que les pèrdues fortuïtes o les destruccions planificades de documents implicaven una petita o gran catàstrofe. Al temps que n'augmentava el volum, doncs, s'incrementava també l'interès per l'endreçament dels escrits, del qual l'aparició de les adés esmentades *caixes* n'havia estat una primitiva mostra,⁶ i més considerant que res mínimament important escapava a la redacció que en donava fe, i que qualsevol dubte es resolía amb més garanties d'èxit si se n'aportava la fefaent prova manuscrita. Quan el 1395 el futur duc de Gandia Alfons el Vell satisfà al monestir de sant Jeroni la darrera paga per a la *reparació e construcció* del cenobi, mana expressament al col·lector Pere Martorell que reculla la corresponent època del prior del monestir i, a més, que prenga la carta de *sentència e declaració* que l'obligava al pagament perquè *la meta en lo nostre archiu de Gandia*.⁷ Tres dècades abans, la guerra entre les corones d'Aragó i de Castella havia provocat, entre altres destrosses, l'incendi a Dènia de l'arxiu on es custodiava el gruix dels documents i dels llibres de gestió de les possessions familiars en l'etapa de l'infant Pere i els primers anys de govern d'Alfons, incident que explica el buit per als anys anteriors a l'esclat del conflicte en els fons de l'Arxiu del Regne de València procedents dels ducs de Gandia.⁸

La invasió castellana va significar per a l'arxiu municipal la primera i principal destrossa coneguda. Segons un pergamí de 1392, Gandia havia estat cremada i saquejada després de ser desallotjada pels seus habitants, i així havien desaparegut *cartes, llibres e altres scriptures*.⁹ És per això que els documents anteriors conservats hui a la ciutat són en realitat còpies que segons l'arxiver Andrés Martí van ser tretes de dife-

⁶ Robert BARTLETT. *La formación de Europa. Conquista, civilización y cambio cultural, 950-1350*. València: Universitat de València; Granada: Universitat de Granada, 2003, p. 376.

⁷ Arxiu del Regne de València (ARV), Real, 675, Primera mà, full 17 v. José CAMARENA MAHIQUES. *Colección de documentos para la historia de Gandia y su comarca*. Gandia: Instituto Laboral, 1961, vol. 1, fasc. III, p. 67-68.

⁸ Jaume CASTILLO SAINZ. *Alfons el Vell, duc reial de Gandia*. Gandia: CEIC Alfons el Vell, 1999, p. 55-56.

⁹ Vicent OLASO SENDRA. *Catàleg de pergamins...* núm. 91. La notícia la replega Andrés MARTÍ SANZ. *Polvillo de antaño: documentos para la historia de Gandia*. Gandia: Imprenta Martínez, 1971, p. 49-50.

rents col·leccions localitzades a València i aplegades després a l'Arxiu del Regne.¹⁰ Tant per a la vila en conjunt com per als particulars que havien guardat zelosament a casa els documents privats, la desfeta va ser considerable, perquè significava justament perdre els testimonis dels drets i les propietats guanyats fins al moment. El pergami citat de 1392 recorda que a causa de la lluita amb Castella foren perduts e cremats los privilegis e donacions de l'alqueria de Rafassana, los quals foren feyts e concedits en lo temps de la conquesta. Probablement aprofitant aquesta avinentesa, els habitants de l'alqueria, tot i formar part del terme general de Gandia, al·legaren estar exempts en la contribució veïnal, pretensió que no prosperà. No sempre, però, les raons de la duplicació documental obeeixen a motius externs. En plena Edat Mitjana, ja s'anomenen els cucs i la tan temuda humitat com a factors de degradació que expliquen la sol·licitud de reproduccions, conegudes a l'època com *trasllats*.

1.1.2.- Un model en precari: la sala e arxius

Segons hem vist, per al govern de la vila, tan important com la bona custòdia dels documents i les mesures de prevenció era que l'actuació se'n veiés puntualment reflectida sobre el paper, tasca de la qual era responsable l'escrivà, figura central entre els oficis locals, reclutat quasi exclusivament entre les files del notariat. La bona conducta d'aquest funcionari suscitava la inquietud suficient per regular-la en els establiments o ordinacions emanades del consell municipal, com ara el 1382, quan se li exigeix posar acuradament per escrit tots els registres i lliurar *al regent de la Cort* tots els llibres e registres del seu temps, com a molt tard un mes després de Nadal i sota pena de deu morabatins.¹¹ Aquesta preocupació és perfectament comprensible: els escrivans, que havien nascut a recer dels propis consells, eren els màxims responsables de la burocràcia municipal i redactors exclusius dels documents més importants, a més d'actuar com a arxiviers de fet.¹² La posició que ocupaven els permetia, doncs, conèixer de primera mà tots els detalls dels afers municipals, raó per la qual els calia guanyar-se la confiança de jurats i consellers.

Les notícies d'època medieval i moderna sobre el primitiu edifici del consell, que el 1393 estrena una *sala nova*, esmenten tan sols dues pe-

¹⁰ Vicent OLASO; Àlvar GARCIA; Jesús E. ALONSO. *L'Arxiu Municipal de Gandia: Inventari del fons històric (1274-1924)*. València: Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, 1991. Arxius valencians, 13, p. 17.

¹¹ *Llibre d'establiments de Gandia. Imatges i missatges en una vila medieval*. Pròleg i transcripció a cura de Ferran GARCIA-OLIVER. Gandia: Arxiu Municipal, 1987, p. 72 (establiment núm. 52).

¹² De la resta, en les escrivanies de major grandària, s'encarregaven els ajudants. Vegeu Agustín RUBIO VELA. *L'escrivania municipal de València als segles XIV i XV: burocràcia, política i cultura*. València: Consell Valencià de Cultura, 1995, p. 19-20.

ces: la sala de reunions pròpiament dita i l'arxiu, sense referir-se mai a cap escriptori o gabinet privat. Es podria admetre, no obstant, que l'arxiu de Gandia disposés, com a València, d'una petita biblioteca amb la Bíblia, els Furs del regne, altres textos jurídics bàsics i qui sap si un poc de literatura en llatí, molt útil a l'hora d'embellir la prosa dels escrits.¹³ Per a deliberacions secretes, circumstàncies especials, o custòdia dels estris necessaris en les eleccions de càrrecs i oficis, es feia servir el mateix arxiu, com al consell celebrat en setembre de 1484, quan, en no poder *concordar-se* per escollir el sequier *dellà lo riu*, els terratinents afectats s'hi tanquen, posen els noms dels candidats en un barret i trien finalment Bartomeu Ribera.¹⁴ Fent-se lloc entre arques, mobles de fusta per guardar escriptures, les taules i cadires imprescindibles per treballar, llibres de consulta, material per a votacions, els emblemes de la vila i un petit arsenal format per llances, escopetes i rodelles,¹⁵ la *cambrà* de l'arxiu servia també de magatzem a l'imprescindible paper, comprat a *mans* (vint-i-cinc fulls) o més aviat per *rasures*, paraula d'incert origen que ens atrevim a identificar amb la raima o paquet de 500 fulls, adquirit habitualment als apotecaris locals i provinent, sobretot, de València ciutat.

Aquesta barreja d'elements, que no se'ns fa estranya encara hui en dia, podria quedar al ras durant les obres de manteniment de la teulada, freqüentment *adobada e recorreguda*,¹⁶ i de tant en tant *descoberta i coberta*.¹⁷ Costa poc d'imaginar una certa sensació de desmanec en conjuntures com aquesta, i també, tot i que cal posar-hi totes les reserves, responsabilitzar-les de pèrdues documentals no atribuïbles a incursions d'insectes o agents climàtics. Com que *jamés dits actes se són poguts trobar* en els llibres dels jurats de 1482, cinc anys després s'han de demanar testimonis verbals per provar que Bernat Folcrà és el vertader posseïdor d'una terra que ara vol vendre, i de la qual l'interessat tampoc no conserva còpia.¹⁸ El 1498, la pèrdua de la carta del bovalar mou el consell a oferir vint ducats de recompensa a qui pugui trobar-la o si més no donar-ne pistes. Per sort, la duquessa Maria Enríquez va *intercedir* dos anys després perquè Gandia obtingués de la ciutat de València *bovalar per als bestiar dels carnicers* perquè *de aquí avant ordenassen com havien de viure entre si e quins bestiar se devien portar per la orta de la dita vila e com ne quants*.¹⁹

¹³ Idem, p. 21-23.

¹⁴ AHCG, AB-16, Manual de Consells, f. 35r. Aquest volum ha estat transcrit i anotat en *El Manual de Consells de Gandia a la fi del segle xv*. Edició a cura de Vicent OLASO SENDRA. València: Universitat de València, 2005. Fonts històriques valencianes, 20.

¹⁵ Localitzat en un lligall de comptes diversos en AHCG, AB-491.

¹⁶ Com es fa en maig de 1497. AHCG, AB-16, f. 281r.

¹⁷ El desembre de 1527. AHCG, B-448, Llibre Racional.

¹⁸ AHCG, AB-16, ff. 190r-192v.

¹⁹ Idem, f. 278v (1498); f. 344r (1500).

La hipotètica descurança en la guarda dels papers no impedia, però, que en aquella societat ja fortament burocratitzada tothom considerés imprescindible la plasmació per escrit dels actes, ni tampoc que es continués considerant l'arxiu de la vila com el lloc més adient per dipositar els testimonis que més endavant defensaran els drets. Bernat Cabot ho deixa ben clar quan el 1498 evidencia per escrit que és hereu legal del benifet establert pel seu familiar, el prevere Guillem Cabot, i no s'està de demanar que el document que ho prova s'incloga en els llibres de l'arxiu perquè ni els jurats actuals ni els futurs puguen *al·legar ignorància*. Per a més seguretat, requereix alhora que s'alce acta de la demostració i es registre en el manual de consells pertinent.²⁰

Seguint l'eix dels edificis més distingits, a curta distància de la sala del consell, es localitzaven els altres dos arxius principals de Gandia: el de la Seu i el del palau ducal. El segon va ser fet malbé per les tropes de les Germanies arran de la seua entrada a la vila el 1521, desfent així l'ordenació duta a terme el 1509 pel notari Joan Garcia, qui havia seguit les instruccions de la duquesa Maria Enríquez.²¹ L'impacte de l'assalt a la casa dels Borja (i a la dels Centelles, a Oliva) és descrit gràficament pel cronista Gaspar Escolano, quan diu que *sobre todo era maravilla la rabia con que despedaçavan las casas y archivos de los señores*.²² En un assentament imprecís, dins d'un memorial que des de Roma, potser el 1532, li adreça al duc Joan de Borja el seu procurador Melcior Pellicer, s'intueix que certs documents podrien haver eixit del palau abans de la irrupció agermanada. Pellicer afirma que ell, altres membres de la família Borja i també els hereus de l'escrivà del comte d'Oliva conserven en poder seu molts actes trets dels arxius, per als quals recomana el retorn i l'ordenació a fi d'evitar pèrdues.²³ En qualsevol cas, la destrucció ocasionà no pocs problemes, entre ells restablir i validar de nou escriptures antigues necessàries per al funcionament i l'harmonia social de Gandia. Un any després de rebre el memorial, el duc Joan *repara e instaura* un privilegi concedit pel seu antecessor Alfons el Vell sobre les bosses d'acapte de l'hospital, destinades als pobres de la vila, a causa de *ser perduda la carta de dit privilegi en lo temps de la Germania o rebel·lió del present Regne de València*.²⁴

²⁰ Idem, ff. 279v-280r.

²¹ Arxiu Històric Nacional (AHN), Osuna, lligall 565. Citat en *Monumenta Borgia VI (1478-1551): Sanctus Franciscus Borgia, Quartus Gandiae Dux et Societatis Iesu Praepositus Generalis Tertius, 1510-1572*. Editat per Enrique GARCÍA HERNÁN. València: Generalitat Valenciana; Roma: Institutum Historicum Societatis Iesu, 2003, p. 23. Vegeu Jesús Eduard ALONSO i LÓPEZ. 'Breu notícia sobre l'arxiu ducal dels Borja i la seua recuperació'. *Espai Obert: revista d'assaig i investigació*, 1997, núm. 4, p. 79-85.

²² Gaspar Juan ESCOLANO. *Década primera de la historia de Valencia*. València: Universitat, Departament d'Història Moderna, 1972, vol. 6. Monografías y fuentes, 6.

²³ AHN, Osuna, lligall 538. En *Monumenta Borgia VI...*, p. 249, doc. 133.

²⁴ *Sanctus Franciscus Borgia, quartus Gandiae dux et Societatis Jesu Praepositus Genera-*

Les altres col·leccions locals no semblen haver patit la mateixa agressió que la ducal, cosa que no les lliurava dels contratemps. El 1534 els jurats del raval estan en plet amb els seus homòlegs de la vila sobre les competències del mostassaf, però són incapaços de trobar el privilegi sobre el regiment de l'ofici atorgat per la reina Joana.²⁵ El motiu, al seu parer, rau en què l'arxiver actual *és nou successor*, i ha trobat l'arxiu *molt desbaratat e desareglat*.²⁶ Caldrà esperar fins 1598 per trobar una ordenació del material, duta a terme pel racional Dionís Rodríguez i el notari i escrivà de la sala Lluís Jeroni Monroig, que han posat l'arxiu *en ordre y consert, e intitulat los libres y actes de aquell y (han fet) rètuls en los armarios hon dits libres y actes estan*.²⁷ Abans d'aquest endreçament, han anat produint-se al llarg del segle actuacions puntuals, centrades sobretot en escrits d'especial vàlua, com els establiments de la vila, que es copien el 1521 a causa del deteriorament dels originals,²⁸ o el llibre de les "institucions dels benifets" -del qual depenien moltes rendes vitalícies-, enquadernat el 1551.²⁹

Els paràgrafs anteriors ens han ofert una idea aproximada de l'habitatge de l'arxiu: a diferència de la norma actual, es tractava d'un espai situat en altura, exposat per tant al perill de filtracions d'aigua, amb una incerta qualitat d'obra, i amb els documents barrejats amb tota mena d'utensilis. Aquesta imatge de llarga durada és vàlida per a l'Edat Mitjana, i per a la que es considera, en molts aspectes, una continuació d'aquesta: l'època moderna. Segons una teoria de consens entre els historiadors, amb les matisacions oportunes, el segle XVII transcorre als municipis valencians marcat per l'atonía institucional i el desgavell burocràtic quotidià.³⁰ El clixé de la decadència, almenys, s'adiu amb situacions com la de 1689, quan no sols l'arxiu, sinó també la pròpia sala del consell, estan *molt deruïts* i cal fer unes reformes que s'allarguen fins al 1691.³¹ D'altra banda, aquests anys marcaran el pas entre una etapa medieval amb informació esparxa sobre els papers i els seus avatars i altre període on les notícies

lis tertius. Edició a cura de Cecilio GÓMEZ RODELES. Madrid: Excudebat Augustinus Avrial, Typis Gabrielis López del Horno, 1894, vol. I, p. 272-274. Monumenta Historica Societatis Jesu.

²⁵ Possiblement Joana Enríquez, reina de Navarra i de Catalunya-Aragó, que accedí al ducat de Gandia en 1461.

²⁶ AHCG, AB-1880, Procés del mostassaf i vila de Gandia contra el mostassaf i moreria del raval, f. 48v.

²⁷ AHCG, AB-452, Llibre Racional, f. 45v.

²⁸ AHCG, AB-17, Manual de Consells.

²⁹ AHCG, AB-18, Manual de Consells.

³⁰ Vegeu, per exemple, James CASEY. *El regne de València al segle XVII*. Barcelona: Curial, 1981. Biblioteca de cultura catalana, 48.

³¹ AHCG, AB-26, Manual de Consells. També en el lligall de comptes AB-491 i en AB-1809, Expedients sobre obres en edificis públics. Expedient núm. 2, "Anotaciones de los gastos que se ocasionaron en la obra de la casa consistorial: año 1690 en 91".

s'incrementen progressivament, la qual cosa confirma així la tesi del desequilibri documental que separa la (relativa) penúria antiga de la plèto-
ra contemporània.³²

1.1.3.- El segle d'or dels arxius: la modernitat entrebancada

Al País Valencià, el segle XVIII comença amb dos esdeveniments que marcaran indeleblement el seu futur. La Guerra de Successió i el subsegüent Decret de Nova Planta no solament provoquen, amb puntuals resistències, una mutació lingüística gairebé immediata en l'àmbit escrit, sinó que modifiquen alhora l'anatomia jurídica i administrativa de l'antic regne. Els escrits canvien de nom i s'estructuren de diferent manera, un fet que afecta la continuïtat d'algunes sèries documentals i que en crea de noves. L'idioma castellà, detectat ocasionalment a l'arxiu gandià tot just després de les Germanies, pren el relleu, de vegades posant en dificultats els redactors.³³ Els papers d'abans, considerats antics de manera negativa, pateixen, a més, un doble problema: empren una llengua que va a veure's profundament alterada, quan no és directament desconeguda per bona part dels nous buròcrates, i estan escrits en cal·ligrafies velles, abandonades en benefici de la unificació gràfica. Comencen, per tant, a ser inintel·ligibles per a molts professionals de l'escriptura, inclosos, de tant en tant, els mateixos arxivers. Per contra, seran apreciats i repetidament utilitzats com argument de prerrogatives ancestrals, possessions qüestionades o llinatges immemorials, és a dir, per protegir els drets sobre la terra i els homes i per defensar una posició social eminent. Aquesta dualitat serveix per explicar més d'una peripècia.

El 1751, José de Carvajal y Lancaster, secretari del rei Ferran VI, emet una ordre d'aplicació estatal i ordena tots els municipis que confeccionen l'índex dels seus arxius. Pel juny de l'any següent, l'Ajuntament de Gandia nomena comissaris a l'efecte el regidor Domingo Ruiz i l'escrivà Jacint Todo.³⁴ El treball, iniciat amb bons auguris, va degenerar aviat, i va quedar inacabat i globalment inútil segons els criteris arxivístics actuals. Com a punt positiu, i al mateix temps penós, el *Índice de los privilegios y papeles que se hallan en el Archivo de la cassa de Ayuntamiento* informa de documents desapareguts per a sempre, entre ells el *Libre de memòries*

³² Que mena, a la fi, a un equilibri quantitatiu de les fonts a l'abast. Jacques LE GOFF. *En busca de la Edad Media*. Barcelona: Paidós, 2003, p. 36-38.

³³ Encara el 1773, en la dieta per a convalsents de l'hospital, es parla d'incloure *lo que llamamos en nuestra lengua "minúcies de la gallina"*. AHCG, AB-1823, Llibre de resolucions de l'hospital, 1727-1831. Citat en Vicent OLASO SENDRA, *L'Hospital de Sant Marc ...*, p. 209.

³⁴ AHCG, AB-34, Llibre d'acords, sessió de 28-VI-1751. A partir d'aquest moment, prenem com a base el capítol titolat 'Una petita història de l'Arxiu Municipal de Gandia', inclòs en Vicent OLASO; Àlvar GARCIA; Jesús E. ALONSO. *L'Arxiu Municipal de Gandia. Inventari...* Malgrat la present actualització, ens permetem de recomanar la seua lectura, encara vàlida.

antigues y altres coses curioses tocant a la ciutat, abellidor a priori. Mereix la pena detenir-se atentament en el títol de l'índex, que remarca la superior estima atorgada en l'Antic Règim als privilegis locals per damunt de la resta de *papeles*. Els intents d'ordenació que seguiren aquest caigueren ràpidament en l'oblit, com ara una provisió el 1770 del Consell de Castella, o un inventari parcial dels documents de comptabilitat, datat a 1773.

Aquest darrer any la precarietat dels locals municipals es féu ja insostenible i, a més, agreujada per un incendi a la presó contigua que obligà a traure tots els documents de l'arxiu. L'incident mogué l'Ajuntament a pensar seriosament en construir un nou edifici capaç de resoldre *los antecedentes extremos* en què es troba la col·lecció i el *crecido volumen* dels papers custodiats, *muy importantes a distintos particulares como a todo el común*.³⁵ Examinades les diverses opcions, l'antiga sala medieval serà finalment enderrocada davant l'amenaça de ruïna, per bastir, entre 1788 i 1791, la nova casa de la vila, d'acord amb el projecte de Vicent Gascó, director de la Reial Acadèmia de Sant Carles, que incloïa un conjunt unitari de secretaria i arxiu. L'empenta suscitada per l'obra tornà a fer prendre consciència del *desarreglo de los papeles y mal orden que se observava en los mismos*.³⁶ Josep d'Aranza, membre del Consell Reial, va ser facultat per la monarquia per donar-ne solució. Després de consultar amb Antoni Castillo, Alcalde Ordinari, nomenà director de l'agençament Lluís Castillo i Almúnia, antic tinent de dragons, cavaller de l'orde de Montesa, nebot de l'alcalde i germà de Pere Castillo, marquès de Jura Real.

Les notòries connexions familiars foren denunciades pel regidor degà Josep Garcia, que a més va poder demostrar la incapacitat de Castillo per entendre els documents a classificar. S'intentà aleshores pactar la inclusió de Garcia com a ajudant en la tasca, però Aranza s'hi va negar. Lluny de fer-se la pau, arribats a febrer de 1792 era Castillo a qui l'Ajuntament, ara amb nou alcalde, pretenia deixar al marge.³⁷ Com sol passar amb els llibres de sessions municipals de segles passats, l'acta transcrita per l'escrivà no dóna pistes sobre què s'amagava darrere d'aquest emfòtic. Potser la competència per un treball remunerat, qui sap si alguna picabaralla personal; sobretot, sembla existir un conflicte polític, de competències, entre les tradicions locals i les institucions monàrquiques. Hi surava una pugna pel control de la informació que convertia l'arxiu, a

³⁵ AHCG, AB-1809, expedient núm. 5, "Expediente de la obra de la Casa Consistorial de la ciudad de Gandia" (1778).

³⁶ AHCG, AB-1809, expedient núm. 8, "Expediente sobre la composición y arreglo de los papeles del Archivo Consistorial de la Ciudad de Gandia".

³⁷ AHCG, AB-43 i AB-44, Llibres d'acords, sessions de 5 de gener, 9 d'agost, 6 i 7 de desembre de 1791, i 17 de gener, 28 de febrer, 2 i 20 de març de 1792.

causa del seu contingut, en un escenari més de la lluita pel poder entre absolutistes i liberals, la qual esclataria violentament als pocs anys i seria protagonista de bona part del segle XIX, a punt d'iniciar-se.

Al capdavant, el projecte fou engegat per Castillo tot just rebre els papers disseminats per les oficines d'advocats i de comissionats en afers municipals, urgits per l'Alcalde Major sota pena d'excomunicació. L'obra, executada en realitat pels ajudants Joaquim Llinares i Joaquim Maldonado, es mantingué aliena al rebombori precedent i va donar cos permanent a les dues sèries que encara hui formen la columna vertebral del fons històric de l'arxiu de Gandia: les actes de govern i la correspondència (*cartes i ordres*). L'inventari va ser lliurat a Josep d'Aranza i també a la duquessa de Gandia, i actualitzat el 1873 per Francesc Guzmán y Tur, secretari municipal, que va trametre còpia a la Diputació Provincial de València.³⁸ En la dedicatòria personal a Aranza, Llinares insisteix de nou en la superior categoria atribuïda a certs documents quan, en lloar la utilitat del treball, tant per als veïns en particular com per a la ciutat en general, destaca que d'ara endavant serà més fàcil trobar *los privilegios y prerrogativas que la adornan*. Aquestes paraules són un altre exemple de l'interès jurídic, social i econòmic d'aquestes escriptures com a raó principal de l'ordenació de l'arxiu; en uns temps on forces polítiques emergents discutien la vigència i fins i tot l'autenticitat. En consonància amb l'auge coetani dels estudis genealògics, Llinares remarcava l'atractiu afegit de poder trobar informació sobre ascendents familiars i títols "d'hidalguia",³⁹ per acabar amb *las noticias curiosas que sirven de instrucción y lucimiento, quando menos, en las conversaciones familiares*. Aquestes paraules, sense dubte, no li farien guanyar l'afecte dels arxivers actuals, però, en tot cas, s'hi detecta un primer indici de voler transcendir el valor jurídic dels documents, d'acord amb l'esperit il·lustrat de l'època. A més, en descàrrec de Llinares i els seus companys, cal dir que hi posaren especial cura en enquadrar aquells papers *que por su estado y circunstancias lo han permitido*, tot i col·locant la resta en lligalls amb cobertes de pergamí i amb el corresponent rètol identificador, cosa que donava en definitiva un caire seriós i reeixit a la seua ordenació temàtico-alfabètica i li assegurava una llarga pervivència.

Per arrodonir el procés d'arranjament dels documents, l'Ajuntament proposà el 1793 el nomenament d'un arxiver municipal "perpetu", càrrec que, sense sorpreses, va recaure en Llinares, tot just recollit l'obligatori

³⁸ L'exemplar dedicat a Aranza, en AHN, Osuna, llibre núm. 66; el de la Diputació, en Arxiu de la Diputació Provincial de València, E.8.7., caixa 6.

³⁹ El 1795 s'obre un "Llibre de recepció de nobles de la ciutat de Gandia", on es contenen aquests antecedents. AHCG, AB-1718.

permís del Consell de Castella. El propi interessat certificava les seues qualitats: a més de ser regidor, entenia de notaria, havia estat comptador del municipi i va treballar al costat de l'alcalde de Gandia en la seua funció de jutge.⁴⁰ Llinares és el primer arxiver diferenciat de l'antic escrivà en les seues funcions, i a qui se li confien en exclusiva la certificació de documents i les claus del local. Com era d'esperar, el secretari municipal recelà del nou estat de les coses, en veure retallades atribucions i poder. Alguns regidors secundaren la protesta, perquè se'ls limitava l'accés a l'arxiu, acostumats com estaven a treure qualsevol document i facilitar-lo als advocats o gestors per als seus negocis personals. Que Llinares fóra també regidor contribuïa a augmentar-ne la desconfiança. El control de la informació, en una conjuntura de prolongada tibantor com és la del trànsit del segle XVIII al XIX, no podia sinó generar polèmica.

Antoni Torres, successor de Llinares, hagué d'afrontar reticències semblants i veurés immers en el foc creuat de les faccions en lluita: denúncies de nul·litat en el nomenament, ratificacions subsegüents, dilacions en la recepció de les claus, dubtes sobre les seues aptituds, etc.⁴¹ Torres fou el segon representant d'aquells funcionaris que, a més d'arxivers modestament remunerats, exercien ara i adés de notaris, escrivans del jutjat i altres quefers, amb dificultats per oferir-li a l'arxiu una dedicació absoluta. L'aparença de prestigi i estabilitat suggerida anys abans per la designació de Llinares, aquella pretesa "perpetuïtat", es diluïa d'aquesta manera a poc a poc, aigualida per conflictes de competències, atencions parcials i inèrcies negatives. A la mort de Torres el 1838, l'Ajuntament no tardà a suprimir la seua plaça de la plantilla de treballadors.⁴² Temps després, l'arxiu de la ciutat tornava a rebre els pitjors qualificatius possibles: *incompleto, desordenado y desfigurado*, i això perquè des de l'endreqament de 1792 *hasta el presente, no se ha guardado aquel orden*.⁴³

1.1.4.- Temps contemporanis: els vells fantasmes es mantenen vius

Entre 1851 i 1852 Basilio Sebastián Castellanos, cronista de la casa d'Osuna, viatjà per les propietats valencianes d'aquesta família, hereva de les possessions borgianes, per fer-ne una memòria descriptiva, basada tant en l'observació directa com en la visita a diversos arxius. A Gan-

⁴⁰ AHCG, AB-44, sessió de 18-X-1793. També en les signatures de correspondència AB-217 i AB-218.

⁴¹ Entre d'altres fonts, es pot seguir la seua peripècia en els Llibres d'acords, AHCG, AB-46, AB-49 i AB-50, que comprenen el període 1798-1810.

⁴² AHCG, AB-267, Cartes i ordres, 2-I-1839.

⁴³ AHCG, AB-356, Correspondència i oficis, 20-IX-1841, i AB-1720, "Contestaciones al interrogatorio que el Sr. Jefe Superior Político de la Provincia dirigió al Excmo. Ayuntamiento en 20 de junio de 1849".

dia, va consultar el de la Seu i el del palau -del qual insistí en el mal estat-, però alhora, en el seu afany de trobar referències *de cosas que pertenecieron o pertenecen a la casa o que se rozan con ella y sus derechos*, proposava un *escrupuloso examen* dels arxius de l'hospital, del convent de santa Clara i del col·legi dels Escolapis, tots ells sota patronatge ducal i, si fóra possible, també del municipal, l'únic que escapava a aquesta tutela. La proposta, no cal dir-ho, anava més enllà d'un simple afany erudit, tal com podem comprovar més avant, i se situa en el context de la llarga pugna entre els defensors de l'Antic Règim absolutista i els partidaris del nou estat burgès. No debades, l'arxiu gandià conserva un llibre on es recull l'expedient del plet que per aquests anys enfrontava la ciutat i el duc pel pagament de les prestacions senyoriales.⁴⁴

Malgrat l'absència de cap dret preferent, Castellanos va poder consultar la documentació conservada a l'Ajuntament gràcies a la influència del capellà Antoni Vivanco, administrador de l'hospital i amic de l'alcalde Jaume Torres. Vivanco va facilitar a Castellanos l'índex de l'arxiu, superada la dificultat, advertida pel propi Torres, de l'oposició del *encargado y responsable del archivo, que podría ponerle en mal con los opositores a los derechos de V.E., en cuyo número se hallaba dicho señor*. Tot i que, segons pròpies paraules, no li satisfieia completament la curiositat, Castellanos alabà la confecció de l'índex i anotà tot allò útil a la seua finalitat, i no s'estigué d'afirmar que havia acabat sabent de Gandia *tanto como su mejor archivero*, després de "registrar" els llibres d'acords i bona part dels lligalls.⁴⁵ Comptat i debatut, la visita del cronista dels Osuna reuneix tots els ingredients que viciaven l'arxiu municipal des de feia dècades: antagonismes polítics, favoritismes en l'accés o extraccions ocultes de documents.

De les paraules de l'alcalde gandià es dedueix l'existència d'un encarregat de l'arxiu, en aparent contradicció amb la supressió adés citada que havia seguit a la mort d'Antoni Torres el 1838. Molt probablement, però, es tractaria més aviat d'algun organitzador provisional, potser un funcionari de la casa, o el mateix secretari municipal, suposats artífexs d'una addició a l'inventari i d'un escadusser esquema de divisió administrativa municipal, de poc profit, fets a la mateixa dècada dels 50.⁴⁶ El 1861 l'advocat Andreu Gomis i el notari Josep Maria de Arias, cronista de la ciutat el 1865, reben l'encàrrec d'una nova ordenació, però de la seua empresa no ha quedat rastre. Tot el que es troba per aquests anys són

⁴⁴ AHCG, AB-1881. Any 1857.

⁴⁵ LUIS ARCINIEGA GARCÍA. *La Memòria del ducat de Gandia i els seus títols annexos: redactada per Basilio Sebastián Castellanos per al duc d'Osuna (1851-1852)*. Gandia: CEIC Alfons el Vell, 2001, especialment les p. 53-55, 157-58 i 272-73.

⁴⁶ AHCG, AB-1858.

diversos afegits al sempre útil índex de 1792. Mentrestant, la paperassa no deixa de créixer, i del desordre en resulta malparat el propi secretari, acusat de negligència i destituït el 1867, entre d'altres raons per tindre els documents *tan mal organizados* que és incapaç de trobar-los quan se li demanen.⁴⁷ Almenys, el 1869, durant l'activa i renovelladora etapa del sexenni revolucionari, *dos salones más para el archivo* i una *magnífica pieza para la secretaría* serviren per pal·liar el sempre enutjós problema de l'espai.⁴⁸

El 1886, el canonge i historiador Roc Chabàs visita Gandia i és introduït a l'arxiu de la ciutat pel secretari i per l'alcalde Jesús Maria de Aris. L'erudit dianenc va examinar, a més, el fons de la Seu, i intentà sense èxit accedir al del palau ducal. Del municipal, Chabàs va lloar *un arreglo que se hizo hace más de cincuenta años*, i quan destaca l'enquadernació de les actes i de nombrosos volums de correspondència -al seu parer, *lo más notable del archivo*-, fa la impressió d'aplaudir encara el treball de Castillo, Llinares i Maldonado, com també de negligir altres coses no tan "notables".⁴⁹ Almenys, s'estalvià de lamentar destrosses com la patida pel registre civil el 1874, a causa de les guerres carlines, que obligà a la reconstrucció feta el 1881 amb els testimonis personals dels veïns afectats.⁵⁰ O com la de l'arxiu de l'estació de telègrafs, cremat parcialment el 1877 pel propi encarregat, complint ordres dels seus superiors.⁵¹

Tan sols tres anys després de l'estada de Chabàs, el ple de l'Ajuntament debatia per enèsima vegada el desordre del seu tresor documental, amb els papers escampats i amuntegats.⁵² També, un cop més, la feina de reparació s'encomanava a un advocat i a un escriptor, en lloc de recórrer a personal qualificat com el que des de 1858 formava el cos estatal d'arxivers-bibliotecaris, tan afeccionats alhora a exercir de cronistes locals. Obviant tots els treballs previs, Josep Abargues i Jesús Domingo elaboraren un inventari inservible, amb descripcions incompletes, sense signatures ni sentit temàtic o cronològic.⁵³ La resistència a contractar es-

⁴⁷ AHCG, AB-67, Llibre d'actes, sessió de 5-XI-1867.

⁴⁸ AHCG, AB-68, Llibre d'actes, sessió de 28-VI-1869.

⁴⁹ *El Archivo, Revista Literaria Semanal*. Dirigida por Roque Chabás. Alacant: Institut d'Estudis "Juan Gil Albert"; Dénia: Ajuntament, 1985, vol. I, p. 103. Sobre el bon coneixement de Chabàs sobre les fonts per a la història de Gandia, vegeu Gabriel GARCIA FRASQUET. "Roc Chabás i la "Historia de Gandia"". *Aguaites: revista d'investigació i assaig*, 1995, núm. 11, p. 59-62.

⁵⁰ AHCG, AB-1719, Expedient sobre reconstrucció del Registre Civil. Vegeu Jesús Eduard ALONSO i LÓPEZ. *Sáenz de Juano*. Simat de la Valldigna: La Xara, 2002. Arxius i Famílies, 1, p. 26.

⁵¹ AHCG, AB-372, Correspondència i oficis.

⁵² AHCG, AB-81, Llibre d'actes de l'Ajuntament i Junta Municipal, sessió del Ple de 28-X-1889 i de la Junta del 30 de desembre següent.

⁵³ AHCG, AB-1858, "Cuaderno Primero. Archivo" [1890].

pecialistes o a mantenir en plantilla els catalogadors passatgers trobava un moment de pausa el 1895, quan l'alcalde Josep Rausell fa entrar a l'Ajuntament, ben considerat professionalment i econòmicament, el seu nebot Alfred Garcia Rausell.⁵⁴ El miratge fou efímer: tot just l'any següent, el consistori liberal va ser suspès per decret del governador civil,⁵⁵ i aleshores els vincles familiars es tornaren en contra de Garcia. El seu nomenament es considerava il·legal i era substituït, amb menys assignació, per Joan Castillo. A principis de la centúria següent, la plaça desapareixia de la nòmina. Com antany amb el conflicte entre absolutistes i liberals, els arxivers del trànsit entre el vuit-cents i el nou-cents, en qualsevol de les seues encarnacions, són personatges fugaços, sotmesos ara als vaivens de l'alternança en el poder de liberals i conservadors.

1.1.5.- Sotjar el futur

El segle xx començava sota els mateixos auguris amb què havia acabat el xix: confirmant la fragilitat d'un càrrec que no havia aconseguit integrar-se de ple en la llista d'oficis municipals i havia estat sempre a l'albir de qualsevol tomb en el govern municipal. La "importància" de l'arxiver anava d'extrem a extrem; per raons polítiques, per estretors financeres, o perquè, al cap i a la fi, un arranjamnt puntual dels papers satisfieia momentàniament les necessitats del poder local. Els agitats anys de la Segona República i la guerra civil en seran el darrer testimoni fins que, amb el franquisme, s'inaugure una etapa de certa continuïtat.

El 1910, de retorn a l'alcaldia, Josep Rausell pot treure's l'espina del pasat nomenant arxiver Josep Pujol, interí almenys des de 1906, a qui potser es deu l'enquadració i catalogació de bona quantitat d'expedients, d'hi senda la major part. Pujol inaugurarà una nova tipologia d'arxivers: ja no es tracta d'un noble interessat a vigilar l'arxiu per preservar els seus interessos de classe, o d'un lletrat amb presumptes habilitats organitzadores. Com els seus predecessors, s'hi dedicarà parcialment, i al mateix temps s'encarregarà d'una classe nocturna de dibuix lineal per als obrers.⁵⁶ La comanda té un cert aspecte d'assistència social i sembla precursora llunyana de l'extensió cultural, que més endavant caracteritzarà els arxivers de final de segle. Dotar el lloc per baix del que quinze anys

⁵⁴ Durant un breu temps abans de Garcia, hi va figurar interinament Joan Laborde Pallarés, nomenat també per Rausell. AHCG, AB-85, Llibre d'actes de l'Ajuntament i Junta Municipal, sessió de l'Ajuntament de 21-I-1894.

⁵⁵ En represàlia per la resistència dels liberals a admetre candidats encasellats (els populars "cuneros") en les llistes electorals del districte de Gandia, cosa que provocà les iredes de l'oligarquia conservadora. Vegeu Alicia YANINI MONTES. 'Caciquisme electoral de la Restauració Alfonsina: el districte de Gandia entre 1876 i 1901', *Ullal: revista d'història i cultura*, 1984, núm. 5, p. 5-15.

⁵⁶ AHCG, AB-1858 i AB-171.

abans cobrava el seu nebot no li estalvià a Rausell l'oposició renovada d'alguns regidors, que el 1912 aconseguïen desfer-se de Pujol amb els arguments de la pobra resposta a l'oferta de classes i que, per ocupar-se de l'arxiu, era suficient un empleat d'oficines o el mateix secretari. Tot això sense deixar d'acceptar la conveniència de tindre els papers ben disposats,⁵⁷ però funcionant amb una aclaparadora pobresa de mitjans. El 1913, la corporació gandiana es manifestava incapaç d'acollir els protocols notariais i les escriptures del registre de la propietat, en contestació a la proposta del notari-arxiver César Coll de construir un nou arxiu o cedir un local ja aparellat.⁵⁸

Arran de la decisió presa el 1912, la dècada dels anys 20 contempla l'atenció més purament administrativa de l'arxiu sota el control de l'oficial tercer de secretaria, Blai Moratal primer, i Joan Sarrió després, mentre la recerca de "notícies curioses" recau en el cronista de la ciutat, que el 1915 era el mateix Josep Abargues, autor de l'inventari de 1890.⁵⁹ A les darreries de la Dictadura de Primo de Rivera, tornava un cicle d'efervescència concretat, el 1929, en la designació del prevere Andreu Martí Sanz com a gerent de l'arxiu. Seguint el reglament de funcionaris tècnics del mateix any, se li ordenava la custòdia, el manteniment del catàleg i les certificacions dels documents. Com era d'esperar, es tractava en realitat d'una tasca parcial, pagada per sota dels llocs més modestes de l'organigrama municipal.⁶⁰ Això no fou obstacle perquè Martí, bon aficionat a la història, la literatura i el periodisme, publicqués entre 1929 i 1930 diversos articles en *Revista de Gandia*, amb informació extreta dels documents al seu abast. Aquests foren recopilats el 1932 en *Polvillo de antaño (Documentos para la historia de Gandia)*, opuscle d'ús prolongat per diverses generacions d'investigadors, reeditat el 1971.⁶¹ El prevere erudit tampoc no esquivà les petites tragèdies tan comunes als arxiviers, i el 1933 serà destituït per l'alcalde blasquista Vicent Palmer. Ser de condició eclesiàstica, simpatitzar amb el partit *Derecha Regional Valenciana* i atacar republicans i gent d'esquerra en general des de la seua tribuna de premsa eren massa pes en el deure. L'agost de 1936 moria afusellat.⁶²

⁵⁷ AHCG, AB-104, Llibre d'actes, sessió d'11-XII-1912.

⁵⁸ AHCG, AB-1858.

⁵⁹ AHCG, AB-599, Pressupost ordinari de 1924; AB-1238, Nòmina dels empleats municipals (1846-1924) i AB-114, Llibre d'actes, sessió de 29-V-1922.

⁶⁰ AHCG, AB-120, Llibre d'actes, sessió de 30-I-1929.

⁶¹ Vegeu cita 9. Per a les intervencions de Martí en la literatura i el periodisme: Gabriel GARCIA FRASQUET. "'Cudol'", poeta satíric gandià' dins, *Actes del Catorzè Col·loqui General de la Societat d'Onomàstica (segon d'Onomàstica Valenciana)*, Alacant 13-15 d'Abril de 1989. Alacant: Universitat, 1991.

⁶² José ZAHONERO VIVÓ. *Sacerdotes mártires (Archidiócesis valentina, 1936-1939)*. Alcoi: Marfil, 1951, p. 333-334; Gabriel GARCIA FRASQUET. "'Cudol'", poeta satíric gandià', p. 315-

Josep Vila, substituït de Martí, durarà més o menys el mateix temps, quatre anys durant els quals, a més de ser arxiver i cronista, gestionava el cementeri municipal. Advocat d'ideologia republicana, Vila participà activament en el món de la premsa i la cultura de la ciutat, com a redactor de *Revista de Gandia*, fundador i director de *Bayrén* i col·laborador d'*El Popular* i *El Momento*.⁶³ Una llarga malaltia se l'emportava el juliol de 1937 i, el novembre, era succeït per Rafael Arias,⁶⁴ de perfil similar: advocat, militant d'Esquerra Radical Socialista i assidu de les publicacions periòdiques de l'època. El desenllaç de la guerra civil marcaria el límit de la seua etapa i l'entrada en escena d'Antoni Martí, home de religió com tants arxivers, erudits i investigadors que es troben a l'hora de fer la història cultural dels pobles valencians. Afortunadament per a Gandia, la guerra no va afectar l'arxiu municipal, al contrari del que ocorregué, per exemple, a la veïna Oliva, els documents de la qual van ser destruïts en la seua pràctica totalitat.⁶⁵

Afavorit per l'estabilitat del règim franquista, el període del canonge Martí s'allargà fins a la jubilació, el 1971. Mentrestant, va ser nomenat cronista el 1943 (amb l'obligació de lliurar un escrit setmanal), bibliotecari el 1947, i el 1953 se li reconeixia en la plantilla municipal com a arxiver-cronista, amb categoria de tècnic superior. Va ser l'autor d'un *Catálogo-índice de registros del Archivo Municipal de Gandia*, mecanografiat i multicopiado el 1945, que pren com a base l'inventari de 1792. A aquestes alçades, l'arxiu s'havia congestionat fins a nivells insuportables. El 1960 Martí proposà traslladar part dels documents a l'edifici de la companyia telefònica, però, tot i aprovar-se pel consistori, la mudança hagué d'esperar fins a 1974. Les dolentes condicions del local aconsellaren un nou canvi de destí, ara a l'antic registre de la propietat, on els papers romangueren en un estat de difícil accessibilitat. Des del retir de Martí fins a 1982, a més, no hi tornà a haver un arxiver permanent, i la tasca d'ordenació correspongué successivament a diversos auxiliars administratius. És en aquest decenni que torna a aparèixer un *Índice histórico* mecanografiat, acompanyat d'un fitxer i d'una col·lecció de vint-i-quatre

324.

⁶³ Gabriel GARCIA FRASQUET. *Catàleg de la premsa comarcal: la Safor (1880-1982)*. Gandia: CEIC Alfons el Vell, 1988, p. 404.

⁶⁴ AHCG, AB-12, Expedients de les sessions plenàries de 1937, "Expediente instruido para el nombramiento de Archivero Municipal interino a favor del camarada Rafael Arias Torres".

⁶⁵ Sobre la destrucció d'arxius municipals a la Safor durant la guerra ve, entre altres, Jesús Eduard ALONSO i LÓPEZ. 'Viaatge a una font clàssica: presència i absència de les actes municipals a la Safor (amb una nota sobre les ciutats veïnes)'. Gandia, Universitat Internacional, Universitat de València, 2006. Arxiu Històric de la Ciutat de Gandia. (Participació al seminari *Fa 70 anys: la memòria de la Guerra Civil al País Valencià*. Gandia, 16 de desembre de 2006, de propra publicació).

carpetes batejades com de *documentos diversos*. Són les darreres accions conegudes abans del procés que s'encetava tot just començar la dècada dels 80, en construir-se un Ajuntament de nova planta i, amb ell, el nou arxiu municipal, destinat a ser un dels focus principals en la moderna vida cultural de la ciutat.

Arribats al final del relat, es fan evidents els dos cavalls de batalla sobre els quals ha gravitat eternament la dialèctica de l'arxiu. El primer és l'espai, suficient al principi, curt a mesura que augmenta el cabal documental i dramàticament reduït quan la massa de papers assoleix volums enormes en els segles immediats al nostre. D'això se'n derivaran trasllats forçosos, amuntegaments lamentables, indefensió davant els factors ambientals i, al capdavant, el deteriorament, quan no la pèrdua definitiva, de documents substancials. El segon factor és la pertinaça manca de continuïtat, amb tasques encetades i no prosseguides, i amb els arxivers, quan els hi ha, sempre a punt de ser deposats del càrrec per un motiu o un altre. Tot plegat, la falta de perspectiva de futur i de planificació que han fet balders i estèrils molts afanys, i han exigint de les generacions actuals d'arxivers uns esforços suplementaris de reconeixement de la seua funció i d'adaptació urgent als nous mètodes i tecnologies.

1.2.- El darrer quart de segle (1982-2007)

1.2.1.- Una herència

En certa manera ho albiràvem. Però en aquell mateix moment se'ns venien al damunt els segles d'història en forma de tones de papers i llibres: un llegat suficient com per a sepultar una joventut de per vida. Arribàvem, però, en uns temps nous: en els inicis d'un reviscolament on la democràcia i el municipalisme jugaven el seu paper i on els joves universitaris 'de poble' començàvem a integrar-nos en els aparells de l'administració postfranquista.

Així, el pes simbòlic de la història i el real dels arxius es relativitzava. No ens preocupava tant la massa de papers per inventariar com el desig de reciclar informacions, renovar la producció de la història i donar entrada a la cultura dins del món administratiu.

El trasllat d'un arxiu en precari a la nova casa consistorial, tanmateix, ens va fer adonar-nos que aquella paperassa brollava del mateix cor de la ciutat; de la màquina que, *volens nolens*, la feia anar o la frenava. Els papers i nosaltres mateixos, funcionaris o erudits, érem al capdavant peces d'aqueixa maquinària en crisi de creixement i de renovació profunda.

Amb el temps, vam poder refer la història que acabem de contar: de naixença d'una ciutat, de gestió documental amb llums, foscors i discontinuïtats esfereïdores; de cronisme i passatisme romàntic i, finalment, de retorn a la realitat administrativa.

El gener de 1982 s'encetava una etapa que coincidia amb la dotació de nou personal adscrit i amb el trasllat dels fons des d'uns locals igualment provisionals fins a la darrera planta de la nova casa consistorial que s'inaugurava el mes de març d'aquell any. Una vegada més, la construcció d'un nou edifici i la reconstrucció interna de l'Arxiu coincidien.

En els nous locals es feia una incipient distribució, esquematitzada així:

- Sala de lectura amb biblioteca auxiliar especialitzada.
- Dependències administratives
- Dipòsits
 - o Secció Històrica (fins a 1939)
 - o Secció Administrativa (des de 1940)

Les primeres tasques van ser les d'organització dels materials municipals (qüestió prèvia a l'inventari), la participació en la I Mostra Cultural de Primavera (la qual servia com a esdeveniment cultural paral·lel a la inauguració de l'Ajuntament) i l'activació de visites i classes dels instituts d'ensenyament mitjà.

Així mateix, es preparava la primera publicació d'un instrument de descripció relatiu als protocols del districte, per a la qual cosa comptàvem amb la col·laboració del notari arxiver Rafael Gómez-Ferrer Sapiña. Paral·lelament, també, la revista *Guaita-Ullal* esdevenia el mitjà d'expressió que catalitzava els esforços en el món de la difusió de les investigacions en ciències socials i ambientals.

Progressivament, les seccions administrativa i històrica guanyaven en complexitat i s'encetava la constitució de les col·leccions fotogràfica, audiovisual i cartogràfica. Es col·laborava en la promoció d'investigacions locals i s'encetava una política d'adquisicions sistemàtiques per eixamplar la biblioteca auxiliar de l'Arxiu. S'adquiria el primer lector de microformes i s'encetava la microfilmació d'aquella documentació que patia un procés de deteriorament més evident: bàsicament, la premsa periòdica històrica.

1.2.2.- Primeres passes: palpar el territori

Calia treballar l'arxiu per dins i el context: la institució municipal i la ciutat. En el primer espai, el 'propi', es configurava una secció administrativa de l'arxiu d'acord amb els criteris que aleshores s'apuntaven com als més avançats en l'àmbit espanyol: els criteris aportats pels arxivers de la Comunitat de Madrid.

Es feien les primeres descripcions dels fons fotogràfics, s'encetava la catalogació d'òpoques (pergamins) així com els primers arxius privats que ingressaven. Així mateix, des de l'Arxiu, s'assumia la funció d'emmagatzemar i distribuir les publicacions que anava editant o adquirint l'Ajuntament.

La I Mostra Cultural de Primavera va ser un moment clau per a l'apertura de l'administració municipal al món de la cultura. Coincidint amb la mateixa inauguració de la casa consistorial, cadascun dels departaments de l'Ajuntament, inclòs l'Arxiu, 'mostrava' el seu treball al temps que altres activitats obrien la corporació i el conjunt de l'administració municipal a la participació de personatges i col·lectius ciutadans. Si més no, la Mostra va ser també una bona ocasió per fer una mena d'inventari d'allò que s'havia fet en l'àmbit dels premis literaris, les mostres artístiques i les publicacions municipals. Es confeïen nous materials audiovisuals i vídeos i es feien concerts, teatre, dansa i edicions diverses.⁶⁶ L'Arxiu hi va col·laborar amb una mostra de pergamins i llibres en els locals de la mateixa quarta planta de l'edifici consistorial.

A les darreries de 1982 i per dinamitzar les tasques de l'Arxiu s'organitzava la I Campanya per la Recuperació del Patrimoni Documental. En ella es plantejava la recepció de materials per a un Arxiu General de Gandia, es programava un cicle d'Història de Gandia i es convocava un premi per a un treball sobre el present i el futur de la cultura local.

Gràcies a la campanya es van integrar a l'arxiu tres aportacions destacades: la col·lecció de premsa local d'Andrés Escrivà Roger, l'Arxiu de l'antiga estació del ferrocarril d'Alcoi a Gandia, lliurat pels hereus de Vicent Bonet i l'Arxiu de l'emissora Ràdio Institut. El curs d'història va tenir una bona acollida i en ell van participar nombrosos professors universitaris, la directora de l'Arxiu del Regne, Empar Pérez, i personatges de la cultura local com Josep Camarena, Felip Perles o Josep Lloret. I els aleshores joves Ferran Garcia-Oliver i Santiago La Parra.

Paral·lelament a aquests processos i des del negociat de secretaria, la gestió i els informes sobre temes culturals anaven desviant-se cap a l'Arxiu que, aleshores, era l'únic punt de l'administració existent en aquesta àrea. Un exemple clar d'açò mateix seria la creixent gestió al voltant dels premis literaris i artístics amb els quals hom començava a col·laborar.⁶⁷ Finalment, des de la XXI edició del premi Ausiàs March de poesia i des de la V del Joanot Martorell de narrativa, les tasques organitzatives van ser assumides des de l'Arxiu Municipal.

⁶⁶ *I Mostra Cultural de Primavera*. Gandia: Ajuntament, 1982.

⁶⁷ Sobre aquest darrer tema i els anteriors, així com sobre l'evolució en la gestió dels temes culturals i municipals en general, hom pot consultar les memòries anuals de la gestió corporativa, editades en paper fins a 1991.

Sobre la producció bibliogràfica local des de la postguerra fins a 1990 (i sobre els ambients en què va sorgir) és bàsic i allisonador el llibre: Enric Vicent SÒRIA PARRA. *30 anys de cultura literaria a La Safor: 1959-1990*. Oliva: Colomar, 1990.

1.2.3.- Empelts i noves branques

1983 va ser un any de trànsit. L'arxiver titular havia de fer el servei militar i la base humana se'n ressentia. No obstant això, l'impuls cap a una major activitat cultural era imparable. Aquella primavera, sobre l'esquifida infraestructura de l'Arxiu, s'organitzava la II Mostra Cultural de Primavera, coordinada per l'escriptor Josep Piera, la qual significava un pas avant qualitatiu i un primer plantejament i definició dels clàssics locals com a àmbit prioritari d'actuació cultural: tant des de l'Arxiu i les biblioteques com des d'altres fronts com el teatre, l'animació cultural o la creació literària.

Malgrat tot, el 1983 va ser un any fructífer, des del punt de vista editorial, que prenunciava el que passaria més endavant: després de l'experiència positiva del llibre gràfic i d'investigacions *Gandia 1881-1980*, així com de la continuïtat d'*Ullal*, eixien a la llum altres llibres clau com *El declive del señorío*, de Maribel Morant Deusa, la *Carta arqueològica de la Safor* o, sobretot, *El Llibre de la Safor*, el qual constituïa una síntesi dels coneixements sobre la comarca en aquells moments.

Sense dubte, 1984 va ser l'any estratègic del naixement del Departament de Cultura. Amb la voluntat política de l'Ajuntament i l'espenta de l'aleshores regidora de cultura, Pepa Frau Ribes, per primera vegada, començava a dotar-se la cultura d'una base funcional, al temps que naixien i s'estructuraven els principals àmbits i organismes que havien de sustentar la vida cultural dels propers decennis: la Universitat d'Estiu, la Universitat Popular i el CEIC Alfons el Vell.

Des de 1980 es desenvolupaven a Gandia uns cursos d'estiu centrats en la prehistòria i la cultura ibera, els quals venia patrocinant l'Ajuntament. El 1984, tanmateix, es va veure clar que aquest plantejament era insuficient. Calia una implicació més ampla de la universitat valenciana i tot alhora una participació més directa dels col·lectius locals, entre ells els ensenyants. Així va nàixer la I Universitat d'Estiu a Gandia, la qual va constituir tot un laboratori experimental del que ha esdevingut al llarg dels anys: tant a nivell d'estructura, com d'infraestructures, com de professorat i participació institucional: la Universitat de València i la Conselleria de Cultura començaven a implicar-se, al temps que els coordinadors dels cursos i activitats es reclutaven entre persones inquietes de l'àmbit comarcal.

L'any 1984 naixia també l'actual Centre d'Estudis i Investigacions Alfons el Vell (CEIC) arran d'una profunda reforma dels estatuts de l'antic *Instituto Duque Real Alonso el Viejo*. Aquest va ser i seria durant cert temps en endavant un tema polèmic, afectat per la discussió de reforma/ruptura amb la dinàmica anterior.

El fet tindria conseqüències molt importants per al futur de l'arxiu i el seu esquema de funcionament. El nostre arxiu carregava de bon antuvi amb la responsabilitat de potenciar el llançament d'aquesta institució. L'arxiver seria durant quatre anys el seu secretari i, per tant, l'encarregat de la seua infraestructura i funcionament administratiu. Tanmateix, a la llarga, l'autonomia lligada a la personalitat jurídica de l'entitat permetria que aquesta emprenguera un camí propi i assumira de forma normalitzada tot allò relatiu a la promoció de la investigació i les publicacions. Així es descarregava l'arxiu d'un àmbit d'actuació que no li és imprescindible i que, en canvi, sol trobar-se lligat a l'activitat de molts altres arxius locals, especialment dels catalans, que tenen aqueixa funció assumida des del mateix plantejament de la subdirecció d'Arxius de la Generalitat de Catalunya.

Des del mateix inici, doncs, va quedar fixada la finalitat bàsica del Centre (promoure i divulgar els estudis i investigacions científiques d'interès i qualitat referents a la comarca) com també la seua estructura bàsica: un consell general del qual eixirà un consell executiu i un director, d'entre els membres de l'executiu.

Pels mesos de maig i juny de 1984 es posava també en marxa la Universitat Popular de Gandia (UPG), un projecte plantejat i dirigit per Antoni Durà Melis. També es potenciava des de l'Arxiu però tindria un caràcter en certa mida alternatiu a les activitats culturals més serioses. Es buscava allí un to més informal, menys acadèmic i, és clar, més popular i divertit. D'entrada, havia de ser un centre d'ensenyament no reglat al si del qual sorgirien activitats d'animació cultural com ara el cine club *El Pot* (després *cine-pot*) o la III Mostra Cultural de Primavera.

Cap recordar també la participació de l'arxiu en el naixement d'altres nous serveis al si i fora de l'Ajuntament, com ara l'oficina de normalització del valencià o la instal·lació d'un observatori del Centre Meteorològic de Llevant al col·legi Roís de Corella.

1.2.4.- L'Arxiu Històric de la Ciutat

Amb la progressiva especialització de funcions en el marc del nou Departament de Cultura i la normalització de les tasques d'arxiu, la recepció de materials transferits des d'altres negociats es feia cada vegada més àgil. Però això abocava indefugiblement a un col·lapse de les instal·lacions. El ritme de gestió municipal s'havia accelerat notablement amb la nova etapa democràtica, la demografia creixia i tot això va començar a abocar-se a l'AMG. Una valoració i una reflexió sobre aquesta realitat sempre problemàtica i conflictiva és la que va conduir a l'elaboració d'una normativa per al Servei Municipal d'Arxius (SdA). Aquest procés, simultani a una maduració equiparable en l'àmbit de les biblioteques, va

culminar amb l'aprovació pel plenari municipal de 4 de juny de 1998 de l'ordenança reguladora dels Serveis d'Arxiu i Biblioteques.⁶⁸

Aquest fet no és gens balder: més enllà de la casuística i de les contingències particulars en la relació de l'AMG amb els diversos negociats de l'Ajuntament, s'establí una reglamentació corporativa que estigués per damunt de subjectivismes i valoracions sempre discutibles. A més a més, es regulaven molts aspectes concrets del funcionament del SdA, com tindrem ocasió de comprovar en el cos d'aquesta mateixa guia: funcions del servei i del mateix arxiver; sistema de gestió, transferències, avaluació i tria, consulta i préstec, reproduccions, difusió, etc.

Tot plegat, en els primers anys 1990 s'havia arribat a una situació límit pel que fa la capacitat de recepció de nous materials per part de l'AMG. Una situació, d'altra banda, prevista i que, convenientment valorada pels tècnics i per la corporació, va conduir a un fet bàsic en la configuració de l'actual Servei d'Arxius: la diferenciació física i operativa entre Arxiu Administratiu i Arxiu Històric, si bé formant part del mateix servei.

La conformació d'un Arxiu Històric era un projecte en què confluien desitjos i plans de futur, necessitats ineludibles i una dinàmica d'expansió dels serveis de Cultura. Una primera etapa d'aqueix coet en fases que era el desplegable arquitectònic dels serveis culturals va estar la configuració de l'aleshores nomenat 'Centre Cultural'.⁶⁹

En un primer moment, una part de l'antic convent de sant Roc, la qual incloïa el 'cor' del seu claustre, va estar restaurada per implantar-hi la Biblioteca Central (1988).⁷⁰ En una etapa posterior⁷¹ tindrien lloc la planificació i les obres per enllestir un centre més complet, el qual comptava amb quatre vessants, la major part centrades en l'estudi, la documentació i la investigació.

- la Biblioteca Central
- l'Arxiu Històric de la Ciutat
- El CEIC Alfons el Vell
- Serveis complementaris per a exposicions i actes públics.

⁶⁸ Publicada al BOPV de 19 de setembre de 1998.

⁶⁹ Les posteriors fases serien, per aquest ordre, la casa de Cultura Marqués de González de Quirós (2000); el Museu Arqueològic (MAGa) (2003), a l'antic hospital de Sant Marc; la darrera ampliació de la Biblioteca Central (2003), a l'antiga Beneficència; i, finalment, el teatre Serrano (2006). A més a més, cal comptar amb el desplegament de la Xarxa Municipal de Biblioteques pels barris, la darrera novetat de la qual, en un intent de superar les barreres arquitectòniques, ha estat la implantació del bibliobús.

⁷⁰ Projecte d'habilitació de l'antic convent de Sant Roc per a Casa de la Cultura de Gandia. 1986. Arquitecte: Ferran Mut Ultra. AA-7.854/3

⁷¹ Les obres es van realitzar com a quinta fase de la casa de la Cultura, per Construcciones Bañuls, entre 1991 i 1994, amb la col·laboració de la Diputació Provincial. El projecte original, datat el 1990, és de l'arquitecte Ferran Mut. AA-7.855 i 7.853/2.

El primer servei ja es trobava consolidat i del nostre cas particular en parlarem tot seguit. Del CEIC Alfons el Vell cal dir que en aquells moments tenia la seua seu provisional a la darrera planta de la Biblioteca Central, a l'espera d'una seu més digna, la qual ha esdevingut, fins avui mateix i durant més d'una dècada, el propi AHCG.

D'un altre costat, la ciutat buscava eixamplar els seus espais expositius. El claustre de Sant Roc, des de 1988, i la sala Tirant, entre 1994 i 2003, jugarien un paper important en aqueix procés, el qual es veuria implementat notablement amb l'obertura de la sala Coll Alas (1999) i, sobretot, amb la inauguració de la popularment coneguda com a 'Casa de la Marquesa'. A això cal afegir el museu del carrer Hospital i l'actual política de conformació d'una xarxa local de museus.

Tornem, però, a l'Arxiu Històric i a l'any 1994. A la fi d'una espera que sempre es fa llarga, i després d'empaquetar i traslladar controladament més de 3.000 caixes, arribava una nova etapa. Amb la inauguració de la cinquena fase de la casa de cultura hom disposava de 442 m² per a l'Arxiu Històric,⁷² distribuïts en dues plantes ubicades allà on anteriorment hi havia una part dels jutjats, la sala d'audiències, el registre civil i la presó del partit judicial.

L'ocasió significava el començ d'un nou temps. A l'arxiu de la casa consistorial restaven els papers dels darrers vint anys, mentre que tota la resta passava al nou AHCG. Amb això, es produïa una situació marcada per dues circumstàncies fonamentals.

1.- Una major proximitat al públic, real i simbòlica.

2.- Unes noves instal·lacions i perspectives de creixement que requerien unes noves bases i una planificació cap al futur.

La nova situació des de la qual el Servei d'Arxius guaitava la ciutat es feia des d'un aparellament amb la Biblioteca Central, amb la qual cosa es potenciava l'oferta bibliogràfica local i, en general, el cabal informatiu municipal, centrat, en aquest cas, en els documents; i, de forma nuclear, en els municipals. Amb tot, la nova plataforma de relació amb el públic anava també lligada a un concepte nou i més ample de l'arxiu; l'arxiu era i és 'de la ciutat', amb la qual cosa es planteja ser alguna cosa més que el cementeri dels papers produïts per la burocràcia municipal. Amb la nova seu, cabia i calia començar a concebre un centre documental més potent que abastés, sobretot, l'àmbit comarcal i els documents no municipals d'interès per a la ciutat.

Com hem apuntat, el moment i l'espai convidaven i, en realitat, sol·licitaven, una reestructuració pregona. De la reconducció de l'Arxiu

⁷² D'aquests, 220 eren per a dipòsits, amb uns 1200 m. l. de prestatges. Exps. de Cultura sobre estadístiques 21/2003 i 31/2003.

Administratiu en parlarem després. Ara cal dir, si més no, que aleshores es van mamprendre tres línies d'actuació que han acabar produint, precisament, allò que en bona part apareix reflectit en aquesta guia.

- a) en primer lloc, l'inici de la informatització, mitjançant una aplicació que integrava la descripció de diversos fons amb formats diferents i altres serveis com el préstec i el control d'entrades i eixides.
- b) lligada també a l'aplicació informàtica i a la disponibilitat d'una nova seu, s'encetava simultàniament el tractament en una base de dades global de tots els arxius integrats al servei comarcal.
- c) finalment, però no per això amb menor importància, els fons s'agrupaven en la forma que apareixen en aquest volum:
 - A) Fons municipals.
 - B) Fons bibliogràfics.
 - C) Col·leccions.
 - D) Arxius incorporats.
 - E) Mancomunitat de Municipis.
 - F) Reproduccions.
 - G) Instruments de descripció.
 - J) Arxius dels pobles de la Safor.

Com que ens plantejàvem una xarxa comarcal, les lletres 'E' i 'J' s'adjudicaven, respectivament, a l'Arxiu de la Mancomunitat i els pobles, mentre que les lletres 'H' i 'I' es reservaven per a una potencial incorporació de Tavernes i Oliva. Més recentment, s'ha adjudicat la lletra 'K' per als arxius associats.

Cal tenir en compte, si més no, la utilització, a més de l'aplicació pròpia, d'altres programes informàtics més flexibles a l'hora de compartir informació en internet i amb altres centres: així, algunes bases de dades relatives a la fototeca, a fons nobiliaris i a arxius associats han estat conformades en Access; la consulta de fons digitalitzats es fa preferentment en l'aplicació Minidoc, mentre que a les bases de dades de fototeca o de llibres accessibles a la web municipal s'utilitzen altres aplicacions 'ad hoc'.

També és important remarcar la continuïtat de la col·laboració i suport a institucions i col·lectius relacionats amb la investigació, sobretot el CEIC Alfons el Vell i el col·lectiu que en el seu dia editava la revista *Espai Obert*.

1.2.5.- El Servei Comarcal d'Arxius

Després d'una etapa pròleg que podríem situar entre 1984 i 1994, el procés de comarcalització d'arxius va entrar en un període eminentment pràctic des d'aqueix darrer any, arran de la signatura de convenis entre els municipis de la Safor, la seua Mancomunitat i la Generalitat Valenciana. De

tot el procés i de l'estat de la qüestió comarcal, pel 2003, tenim constància en el llibre-guia *El Servei Comarcal d'Arxius de la Safor*,⁷³ raó per la qual no val la pena reincidir en excés.

Tanmateix, és ben cert que la sort de l'AMG ha anat molt lligada al fet comarcal i que tots plegats, com és natural, ens enfrontem amb nous reptes, després d'aqueix període de consolidació d'una xarxa de pobles que comparteixen arxivers mancomunats i d'un centre comarcal que s'ubica al mateix AHCG.

Entre tots els qui tenim responsabilitats caldria dibuixar una nova etapa que hauria de ser el resultat de la convergència d'aqueix programa experimental amb una política territorial d'abast més ample. Davant nostre ha anat configurant-se un nou marc legislatiu⁷⁴ i uns nous plantejaments tecnològics de suport al treball dels arxivers que haurien de superar inèrcies i paràlisis.

Cal resituar-nos, doncs, davant de fets que afecten molt directament els arxius i concretament la constitució de xarxes d'arxius locals. Si les poblacions de més de 10.000 habitants han de tenir servei d'arxius i personal qualificat, i si l'alternativa oferta per la llei per als municipis més menuts és la mancomunitat de serveis, està clar que la legislació ha arplegat una part important de l'experiència pilot que ha tingut lloc en les Comarques Centrals Valencianes. Si bé, d'altre costat, deixa pendent de resoldre el paper dels municipis més grans i, sobretot, el dels arxius històrics de les capçaleres de comarca.

També resta pendent la possibilitat que, al si de l'òrgan directiu d'arxius de la Generalitat, es desenvolupés un servei de caràcter territorial, com ara el que té la mateixa diputació provincial alacantina.

Baixant a la situació real de l'AHCG, cal dir que en aquest s'ubica i s'assenta el Centre Comarcal d'Arxius. Per tant, és el punt neuràlgic en el qual convergeixen:

- I) L'oferta arxivística del municipi cap de comarca.
- II) L'oferta arxivística centralitzada del Servei Comarcal d'Arxius, és a dir:
 - a) Els instruments de descripció, en paper o suport informàtic, de

⁷³ BENAVENT, Gonçal; et al., 2003

⁷⁴ La Llei 3/2005, de 15 de juny, de la Generalitat, d'Arxius, té el seu article 37 dedicat als serveis mancomunats d'arxiu. En el primer apartat es fa referència a la possibilitat de mancomunar els serveis d'arxius, els quals seran gestionats per les corresponents entitats locals d'àmbit supramunicipal que es puguin crear. En el seu punt 2 es marca com a objectiu principal *l'assistència continuada als arxius d'aquelles entitats locals que no estiguen obligades a tindre servici d'arxiu*. En el punt 3 hom diu que *Els serveis mancomunats d'arxius podran realitzar també la recuperació o la reproducció de fons relatius a les corresponents entitats locals conservats en altres arxius, la conservació de fons i col·leccions documentals de l'àmbit territorial de la mancomunitat, o qualsevol altra funció d'interés per a la conservació del patrimoni documental*.

tots els fons que integren el Servei Comarcal d'Arxius.

b) Les reproduccions documentals (en suport fotogràfic convencional, digital o qualsevol altre) obtingudes en el procés de recuperació i recerca de fons sobre la Safor.

c) La infraestructura necessària per al desenvolupament de les tasques del servei.

d) Les tasques de coordinació entre els arxivers itinerants i l'arxiu històric local.

III) La coordinació d'altres tasques que afecten el servei: fins ara, preferentment:

a) Microfilmació i reproducció d'arxius de diversa tipologia: nobiliaris, familiars, personals d'erudits i escriptors, parroquials...

b) Recerca general de fons en altres arxius.

c) Microfilmació de fons locals.

d) Edició de la col·lecció Arxius i Famílies.

e) Fototeca.

Siga o no extrapolable aquest model a altres comarques, allò cert és que el Servei Comarcal Arxius és una nau amb molta càrrega en relació al seu tonatge. No es pot sostenir adequadament amb l'esquifida infraestructura de personal actual; en un 'prèstec' temporal de la seu per l'Arxiu Històric de la Ciutat o en una subvenció anyal de la Generalitat i en una adhesió voluntària i voluntarista dels municipis que, miraculosament, s'ha vingut repetint des de fa més d'una dècada en la major part dels casos.

En el futur caldria replantejar convenientment el paper dels municipis menuts així com el dels centres comarcals, així com, sobretot, crear un consell comarcal d'arxius o entitat amb competències reals que es perfilen com a l'organisme encarregat de concretar la política general de la Generalitat i adaptar-la a cada comarca.

En el nou marc legislatiu, els municipis de menys i de més de 10.000 habitants tenen tractaments diversos i per tant requereixen solucions específiques. A nosaltres ens interessa, ara i ací, sobretot dilucidar quin seria el paper dels Centres Comarcals, figura no contemplada en la llei.

Aquest és un tema amb bases tangibles i reals però complex. Hem de tenir en compte que es tracta sovint de posar d'acord dues, tres o més instàncies de l'administració pública, i ací rau un dels majors problemes, en la identificació del qual coincideixen gestors de diverses comunitats autònomes. A això cal afegir que cada ciutat i cada comarca és un món i molt sovint un model. Els casos singulars abunden, malgrat la política homogeneïtzadora que es puga practicar. Amb tot, de cap manera és un tema insalvable si hi ha voluntat de solucionar els problemes pràctics i concrets.

Així doncs, per als municipis caps de comarca amb arxiu històric en funcionament, caldria dissenyar un conveni marc per a tot el País, el qual signarien l'Ajuntament cap de comarca, la mancomunitat de Serveis i la Generalitat Valenciana. En ell es fixarien les obligacions i drets de cadascuna de les parts.

La concreció d'aqueixos convenis hauria de ser impulsada per un consell comarcal o territorial d'arxius. Un fòrum institucional on es decidiren les polítiques en aquest àmbit i al qual es podria engatjar la política de la Generalitat per tenir un braç executor de desideratums més amples. Aquest consell facilitaria la participació de municipis de més de 10.000 habitants i exerciria funcions directives i harmonitzadores. Per un costat entre l'administració autonòmica i la local. En segon lloc entre el conjunt de municipis de la comarca i particularment entre els més potents. D'altra banda, exerciria funcions directives sobre els dos nuclis més importants d'arxius en xarxa: els serveis d'arxivers itinerants i els arxius històrics amb àmbit comarcal.

Presidit pel mateix president de la Mancomunitat, l'alcalde de la capitalera de comarca hauria de tenir la vicepresidència o un lloc preeminent. Hauria d'haver, és clar, un representant de la Generalitat, mentre que els professionals dels arxius ocuparien els càrrecs de secretaria i de gestió. A més a més, en ell haurien de fer-se lloc altres sectors importants de la societat que produeixen documents, com ara els eclesiàstics, empresaris, presidents d'associacions, col·lectius festers, etc.

Aquest consell debatiria els projectes i partiria de l'anàlisi dels recursos reals per veure possibilitats de desenvolupaments arxivístic en àmbits tradicionals així com en altres nous com ara els arxius de la imatge, els d'empreses, els d'associacions o els eclesiàstics.

Evidentment, la comarcalització d'arxius s'ha d'entendre en el marc d'una dinàmica de racionalització en la producció documental administrativa, de transparència i democratització de les administracions públiques i, sobretot, de decisions corporatives en la gestió municipal. Tampoc no hem d'oblidar que, en una societat depredadora del seu patrimoni, els arxius històrics són un valor en alça.

1.2.6.- La configuració d'un arxiu administratiu

Cada vegada més, la tècnica arxivística recomana l'aplicació d'un sistema de gestió integral de la documentació, amb l'establiment d'un projecte intel·lectual que uniformitze els processos i les eines de tractament de la informació en tots els estadis del cicle vital dels documents. Això ens obliga a capgirar-nos cap a la funció administrativa d'un arxiu. L'Arxiu Administratiu, de fet, s'ocupa de la gestió de la documentació més recent, aquella que està activa o semiactiva i que conserva, per tant, el seu

valor de gestió. La següent narració d'esdeveniments pretén testimoniar la seua gestació i el funcionament o, com resa el títol d'aquest apartat, la seua configuració.

A hores d'ara, Gandia és un dels escassos municipis amb un Arxiu Administratiu en funcionament, la qual cosa, atés l'esquifit panorama arxivístic del País Valencià, és significativa. Si comencem pel principi, haurem de destacar algunes fites d'especial transcendència, com és la mateixa construcció de l'actual Ajuntament. El projecte original de 1978 planejava situar el dipòsit i les dependències de l'arxiu en la última planta, junt a Urbanisme i l'àrea de Cultura, amb una extensió aproximada de 250 m². Dos anys més tard, però, el ple aprovava una modificació puntual de les obres que tenia com a finalitat recuperar l'espai entre la coberta i l'últim forçat -inservible inicialment per estar ocupat per carrerons de rajola- i destinar-lo a arxiu, cosa que suposava la duplicació de la superfície útil, fins 480 m². Les obres conclouïen i coincidien amb la incorporació d'un nou equip humà al front de l'Arxiu que, com hem vist, diferenciava una secció *administrativa*, amb entitat física i d'acord amb les fases arxivístiques i l'edat dels documents.

L'impuls definitiu tenia lloc una dècada més tard, amb l'acabament de les obres d'habilitació de l'antic convent de Sant Roc. Aleshores, amb el trasllat de tota la documentació *històrica* -anterior a 1978- a l'edifici del Centre Cultural, la més moderna ocupava els dos dipòsits situats a la quarta planta de la Casa Consistorial. Encara que inicialment es compartien les oficines de consulta amb el Servei de Cultura i Festes, podem fixar aleshores la gestació de l'Arxiu Administratiu Municipal.

L'etapa inicial de funcionament de l'Arxiu Administratiu va coincidir amb l'automatització global de l'AMG mitjançant la implementació del programa de gestió ARCA. La primera comesa que es va emprendre fou, doncs, la d'informatitzar els instruments de descripció de la documentació contemporània, conjuntament amb la gestió de la consulta i el préstec. Després d'una etapa transitòria, aquesta responsabilitat seria assumida per un treballador expressament destinat a l'àrea, el qual compaginava les tasques de fitxatge i de control de l'Arxiu Administratiu amb el suport a la regidoria de Cultura. Tot i això, s'avançava significativament en la descripció i en la normalització de la relació amb els usuaris interns i externs. Finalment, l'ordenança adés esmentada sentenciava normatiuament la divisió orgànica i funcional.

La inauguració de la casa de Cultura Marqués de González de Quirós, el 19 de maig de 2000, possibilitava el trasllat del negociat de cultura i festes a la coneguda popularment com a *casa de la Marquesa*. Les dependències de l'últim pis de l'Ajuntament restaven franques i lliures per a l'ús de l'Arxiu Administratiu, la qual cosa suposava el reconeixement orgànic

i administratiu de les funcions que venien desplegant-se des d'aquest ens. D'altra banda, s'assentava la potenciació de relacions amb les diferents oficines municipals destinades, en un principi, a normalitzar i sistematitzar les transferències documentals cap a l'arxiu. Paral·lelament, doncs, s'aprofundia en el sistema de gestió arxivística: control de les transferències documentals a i des de l'Arxiu Administratiu, classificació, ordenació i descripció de diverses sèries documentals en dipòsit, iniciació de processos de tria i eliminació de documents, atenció a les peticions de consulta i difusió dels seus fons.

L'Arxiu Administratiu assumia les funcions de trinxera amb el gros de la documentació municipal i arribava a desplegar pràcticament la totalitat d'instruments de gestió arxivística, ja en la primera i durant la segona fase en l'edat dels documents. Deu anys després, el volum de les transferències requerí d'una reorganització a fons. El febrer de 2004 s'aconseguia mínimament potenciar els recursos humans amb la incorporació d'una persona més destinada a temps complet en funcions d'auxiliar d'arxiu. D'altra banda, conseqüència de la normalització de transferències, i atés l'espai delimitat dels dipòsits en la casa consistorial –situació agreujada per les noves tendències arquitectòniques, que dissenyen espais oberts sense contemplar arxius en les diferents oficines municipals–, fou necessària la creació d'un nou fons documental: *l'arxiu intermedi* (AAB). Conceptualment entre l'arxiu administratiu i l'històric, arreplega la documentació entre els 20 i els 50 anys d'antiguitat (actualment, els anys 1979-1987), i se situa físicament entre l'Ajuntament i el Centre Cultural, tot i que la gestió està a cura de l'arxiu administratiu.

1.2.6.1 La Comissió Qualificadora de Documents

En el marc d'aquesta aposta per racionalitzar i dinamitzar la gestió administrativa municipal, cal ressortir la creació, a l'estiu de 2004, de la Comissió municipal Qualificadora de Documents Administratius de l'Ajuntament de Gandia, una opció pionera al País Valencià i, fins i tot, a la resta de l'Estat Espanyol. La funció principal d'aquesta resideix en establir i homogeneïtzar els criteris generals de valoració dels documents que generen les diferents oficines i òrgans municipals i, fent servir un procés analític, determinar el valor administratiu, l'accessibilitat i la possible eliminació o la conservació permanent de cada sèrie documental.

La Comissió Qualificadora significa una aposta singular i incorpora, amb les màximes garanties, processos de transparència i de participació tècnica i política, tot reforçant el caràcter multidisciplinari i públic d'aquestes decisions. La Comissió està integrada per l'alcalde o regidor en qui delegue, en aquest cas el regidor de Cultura; un regidor o regidora de cada grup polític amb representació municipal (PSPV, PP i Bloc-EV, a

hores d'ara); un catedràtic d'història contemporània de la Universitat de València, Sr. Jesús Millan i Garcia-Varela; i els següents tècnics municipals: l'arxiver, l'intendentor, el responsable de l'Arxiu Històric i el responsable de l'Arxiu Administratiu; actuant com a secretari, el secretari general de l'Ajuntament. Funciona com a una comissió informativa d'estudi o de treball, la qual eleva els seus dictàmens a la consideració de la Junta de Govern Local.

Fins el moment la JQDA ha celebrat dues sessions, en les quals ha avaluat un total de 43 sèries documentals pertanyents a les àrees de Seguretat Ciutadana (multes, guals, atestats, informes, retirada de vehicles per la grua municipal, etc.), Intervenció (documents comptables d'ingressos i pagaments), Gestió Tributària (reclamacions per rendes i exaccions, impostos sobre el capital o Plusvàlua) i Secretaria (matrimonis civils, registre d'unions de fet, certificacions, quintes i objecció de consciència). Es tracta, senzillament, de l'aplicació decidida i serena d'una potent ferramenta arxivística –l'avaluació documental– com una peça clau en el sistema de gestió per tal de millorar el substrat documental de la nostra organització a la fi d'atorgar-li una utilitat més gran envers els usuaris i, de retruc, garantir el llegat d'uns arxius de qualitat.

L'entrada en vigor, el desembre de 2005, de la Junta Qualificadora de Documents Administratius d'àmbit autonòmic i el procediment de valoració, conservació i eliminació del patrimoni documental dels arxius públics⁷⁵ ha condicionat un compàs d'espera fins que, amb el seu funcionament efectiu, es calibre la compatibilitat dels dos òrgans avaluadors.

1.2.7.- Un balanç i un gavell de reptes

Tot plegat i malgrat que moltes de les qüestions a penes es troben esbossades, sí podríem fer un primer balanç satisfactori, sobretot si tenim en compte el punt de partença. La major part dels fons es troben adequadament descrits, hi ha uns canals establerts per a l'assumpció de nous documents i un ritme i qualitat de donacions remarcable. El nivell d'informatització i digitalització de fons és sensiblement superior, en proporció, al de ciutats com València o Barcelona. Comptem amb una ordenança reguladora del servei municipal mentre, d'altra banda, s'ha consolidat un Servei Comarcal d'Arxius.

El treball en equip ha estat i és un dels nostres actius més importants. És aquest esforç de coordinació el que pot redundar en benefici propi i dels usuaris tot buscant un equilibri funcional, una compensació i una intercomunicació entre les dues vessants del treball dels arxius: la històrica (amb els seus components mítics i màgics) i la gestió dels documents

⁷⁵ DOGV núm. 5150, de 07-XII-2005.

generats dia a dia per la maquinària burocràtica (i amb una important dosi d'administrativisme).

Tot i aquests aconseguiments, cal no perdre de vista el fet que l'evolució de la societat i de la ciutat planteja un gavell de reptes que han anat formulant-se pel camí i encara no es troben consolidats o superats.

Potser un dels majors siga l'acoblament de l'Arxiu i el seu potencial informatiu a través de les noves tecnologies de la informació i la comunicació (TIC). Les inversions realitzades fins ara en aquest àmbit les considerem altament rendibles; però cal encertar en el futur en un panorama enormement canviant i, en bona mida, volàtil. Al temps que la plana web municipal puga anar donant més serveis 'reals' en línia, per Internet els arxius del futur seran en bona mida 'virtuals' i en xarxa.

També és un repte trobar la mesura escaient en la relació amb els usuaris en el marc d'un necessari equilibri entre el respecte als fons i els drets jurídics, d'una banda, i l'agilitat i la transparència exigibles a una administració moderna i democràtica, de l'altra. Sobre això, cal recordar que arxius i biblioteques són una part de l'administració especialitzada no solament en el tractament de la informació sinó en el seu 'servei' al ciutadà, dins dels paràmetres esmentats.

Hi ha igualment aspectes potencialment molt interessants que no s'han pogut desenvolupar per limitacions humanes o pressupostàries, com ara un departament didàctic que potencie la relació amb els ensenyants, els col·lectius culturals i els ciutadans. Caben així mateix projectes expositius més ambiciosos⁷⁶ arran d'uns fons diversos i versàtils: els projectes d'obra i urbanístics, per posar un exemple, són una matèria primera immillorable. I no diguem de la fototeca i del món de les imatges en moviment. La relació amb els mitjans de comunicació està donant fruits però cabrien moltes més col·laboracions. Una d'elles, essencial, hauria de trobar-se encaminada a viabilitzar les recerques ràpides i urgents que aquests requereixen.

No cap dubte, finalment, que hi ha molt per fer en la coordinació amb altres arxius, en la consolidació del col·lectiu professional i, sobretot, en establir una connexió productiva amb la institució que majors competències té en la matèria: la Generalitat Valenciana.

⁷⁶ Les humils vitrines a l'entrada de l'Arxiu Històric i del mateix ajuntament van mostrant limitadament però constantment alguns dels fons. S'ha participat així mateix en projectes encetats per institucions i col·lectius diversos.

1.3.- Els edificis

1.3.1.- Sala e arxiu o casa consistorial

La ubicació del principal espai de poder local, la *Sala* (lloc de reunió dels jurats i del justícia), i les dependències per a *arxivar*-conservar la documentació que testimoniava els assumptes tractats pel Consell són qüestions que sempre han anat parelles des de la mateixa creació del municipi medieval. Així s'esdevenia, també, en la casa consistorial erigida a les acaballes del segle XVIII a la plaça major de la vila, l'empremta de la qual perdura. L'edifici testimonia el principal espai del poder públic i de representació ciutadana i és un referent arquitectònic-monumental del centre *vital* de la nostra ciutat. Potser paga la pena d'apropar-nos-hi una mica.⁷⁷

L'any 1773 ocorregué un fatal incendi a la presó municipal que afectà greument tota la casa consistorial contigua. Les calamitoses conseqüències (...*en amenaçar ruïna*) encetaren un període d'incerteses en què es dubtà entre reconstruir les malmeses dependències municipals o construir un altre Ajuntament de nova planta, més gran que l'anterior i, després d'alguns dubtes, al mateix lloc de la plaça Major. El primer disseny, obra dels mestres gremials de Gandia Trotonda i Martínez, responia al canón clàssic i barroc, però no aconseguí superar l'autorització de la recent creada Acadèmia de San Fernando per ser ...*desarregladíssim. Ple de fullaraca i adornaments impropis de les regles d'Art...* Contraposada a aquesta concepció inicial, l'alternativa vingué de la mà de l'arquitecte Vicent Gascó, fidel representant de les renovadores directrius acadèmiques. Així, en el definitiu projecte de 1778, Gascó intervé en un teixit urbà consolidat, entre mitgeres, incorporant-se a una plaça porticada, fet que força l'arquitecte a una posició clarament neoclàssica per a diferenciar l'edificació del seu entorn. L'esquema compositiu de l'edifici és, com el frontis, sever i simple, amb gran sobrietat, però amb una marcada voluntat de representació municipal, *amb seriositat i lluïment d'una Sala Capítular en una ciutat principal i bella com és Gandia*. Des de la plaça Major, travessant l'esplèndida façana neoclàssica, s'accedia directament a la planta principal –i única destinada a Ajuntament–, on estava la *Sala para las juntas públicas y demás funciones de la ciudad* o sala capitular, la secretaria i l'arxiu, a més del *quarto de amasijos para la liquidación de los*

⁷⁷ Per a la significació històrica de l'edifici consistorial del s. XVIII hem resseguit l'article: Inmaculada AGUILAR; Ferran MUT. 'Arquitectura del poder: V. Gascó i l'Ajuntament de Gandia'. *Aguaitis: revista d'investigació i assaig*, 1993, núm. 9. També Javier PÉREZ; Albert VÁZQUEZ. 'Ayuntamiento de Gandia'. Gandia, Ajuntament, 2003. Arxiu Històric de la Ciutat de Gandia. L'expedient original, junt a altres que afecten la casa consistorial i alguns edificis d'interès públic, en AHCG, AB-1809.

Gravat de la façana de l'Ajuntament en 1914
CA 52/1
M. Peiró

precios del pan i un parell d'habitacions menors, inclosa l'escala de cargol que pujava a les golfes. La resta de l'edifici formava intencionadament un bloc independent: s'hi entrava pel carreró de la Presó –posteriorment dit de *Telégrafos*– i estava destinat, efectivament, a presó municipal. La planta baixa era per als homes i l'entresòl per a les dones i distingits. Tot plegat, l'arquitectura adquiria un valor innegable de representativitat del poder polític.

Dos segles més tard, la construcció de l'actual casa consistorial esborrava part d'aquesta intenció original. La contrapart rau en un major aprofitament per a ús administratiu de l'edifici que, ara, compaginarà una doble finalitat *de dependències representatives... y de las que corresponden a las oficinas*. Per aconseguir-ho, se succeïren tres projectes consecutius, els quals, a més, afectaven de desigual manera l'ordenació de la plaça Major.

Segons el pla d'octubre de 1968, l'arquitecte municipal, Pablo Soler, mantenia l'Ajuntament integrat amb l'ordenació de la plaça porticada, el caràcter de la qual potenciava, tot ampliant considerablement les dependències municipals en annexionar algunes cases veïnes. Soler conservava l'accés directe des de la plaça a la planta segona o planta noble (saló d'actes, secretaria i despatxos per a regidors). La planta baixa es repartia entre els guàrdies i els serveis municipals, mentre que la resta d'oficines eren repartides entre el primer i el tercer pis, ubicant-se l'arxiu en aquesta última planta. Els dos projectes següents eren obra de l'arquitecte Francisco González qui, el 1972, proposava una polèmica reordenació de la plaça que, amb el disseny d'un gran espai i zona verda al bell mig, situava la façana i l'edifici de l'Ajuntament alineats al carrer

Façana de l'Ajuntament al segle XIX
CA 395/147
Àlbum de la família Lombard

posterior, Sanz i Forés (actualment Germana Carmelita Rita). El rompedor pla, però, no superà el preceptiu vistiplau de la Direcció General de Belles Arts, la qual impedí traslladar la façana neoclàssica des de la seua ubicació originària. L'arquitecte rectificaria en el definitiu projecte de 1978, conservant la façana al seu lloc i endarrerint significativament uns metres la resta de l'edifici, segons l'autor, *para darle mayor prestancia*. La casa consistorial adquiria forma de L, enfrontada a la plaça Major. Donava també al carrer dels Arcs mentre que la zona enjardinada es reubicava al darrere, fins el carrer Canonge Morell, amb la qual cosa s'ocupava tota l'illa. La important ampliació de dependències d'aquesta darrera actuació venia a resoldre *las necesidades de los distintos servicios que se requieren en la actualidad y con una previsión de 50 años*. Algunes opinions especialitzades, de qualsevol manera, afirmen que l'enderrocament de la resta de l'edifici, amb el pòrtic i la descontextualització de la façana de Gascó (a la qual se li afegeix un edifici de port similar) porten a què el conjunt de la plaça perda molt del seu caràcter d'arquitectura tradicional i d'arrelament històric.

L'actual casa consistorial, a més de combinar serveis i representació, marca constructivament aqueix caràcter multipolar mitjançant la separació d'accessos a l'edifici: al conjunt de dependències administratives

s'accediria pel carrer Canonge Morell, amb una escala general que relacionaria totes les plantes; a la guàrdia municipal s'accediria pel carrer dels Arcs mentre que, finalment, l'accés directe a la planta principal es faria per la plaça Major i el pòrtic, passant per un gran vestíbul i l'escala noble. L'arxiu, amb una àmplia sala de lectura i diversos despatxos, se situava inicialment a la planta tercera, separat d'Urbanisme per una gran sala d'exposicions. Dos anys després, però, en sessió del ple de 28 de juliol, s'acordava modificar el projecte amb la construcció d'una nova planta, al més amunt, exclusivament per arxiu. Amb la recuperació de l'espai entre la coberta i l'últim forjat, inservible inicialment per estar ocupat per barandats de sostre mort o *tabiquillos conejeros*, s'aconsegueix recuperar més de 480 m² de superfície útil destinada al servei d'Arxiu, ubicació que actualment ocupa l'Arxiu Administratiu Municipal.

Des dels anys 1980, el pes creixent de les oficines municipals adoptarà un major protagonisme, amb el risc afegit d'acabar –quasi– per ofegar el valor principal de representativitat. L'increment incessant i la major transparència de les funcions desplegades per l'Ajuntament en l'època democràtica obligava a augmentar paral·lelament la zona de despatxos, amb la qual cosa s'han succeït reformes constants de les dependències municipals. Indefinidament?

La complexa realitat actual i les tecnologies que oferta l'estrenat segle XXI apunten la idea que els serveis municipals no necessàriament han de concentrar-se en un únic espai. Tal vegada, el nou cicle d'un futur no massa llunyà recuperarà la vella comunitat entre la *Sala i l'Arxiu*. L'arxiu ha de girar la vista de forma decidida cap a la producció i el cicle documental, i atenuar la posició exclusivament finalista a què sovint la pròpia Administració darrerament li atorgava a través del famós *archives!* Tot al contrari, la tècnica arxivística és inherent a la pròpia producció documental, independent de l'edat dels documents i, per tant, interrelacionada directament amb la gestió i circulació de la informació, en consorci directa amb la ciutadania. Per la seua banda, potser l'edifici consistorial hauria de ser més un espai de decisió i recuperar amb plenitud el tradicional valor de representativitat ciutadana.

1.3.2.- Convent de sant Roc

El 26 de maig de 1591, *con la solemnidad y aplauso que se dexa entender*,⁷⁸ s'inaugurava el convent de Sant Roc. Pocs anys abans, Carles

⁷⁸ Antonio PANES (O.F.M.). *Crónica de la Provincia de San Juan Bautista, de religiosos menores descalzos de la Regular Observancia de Nuestro Seráfico Padre San Francisco*. València: Gerónimo Vilagrassa, 1665-1666. Citat pel treball no publicat de Daniel JIMÉNEZ PUCHOL. *El Convento de San Roque de Gandía*. València, Universitat de València, 2001. Arxiu Històric de la Ciutat de Gandía.

de Borja i Castro, casat amb la comtessa d'Oliva Magdalena de Centelles, havia obtingut la llicència necessària de fra Francesc de Tolosa per a fundar aquest convent i dedicar-lo als franciscans descalços.

La Gandia que el veié nàixer feia ja uns anys que havia vessat el recinte emmurallat de l'antiga vila medieval i s'havia eixamplat. Un nou circuit de muralles s'estenia ara al llarg de l'extrem nord-occidental de la ciutat i proporcionava un nou espai urbà: l'anomenada *Vila nova*. La vella ermita de Sant Roc i els seus terrenys annexos, lloc que el cinquè duc havia escollit per emplaçar el nou edifici, quedaven així absorbits per la nova eixampla.

Poques dades tenim al voltant de l'aspecte de la construcció original. Sabem que l'antiga ermita es va aprofitar com a església del convent i que un fragment de la muralla primigènia sostenia la part est del claustre. Malgrat la manca de documents que en donen testimoni, podem esbossar un convent de planta quadrangular, format per un claustre central, una església a l'oest i diverses dependències per a la comunitat repartides en tres altures als altres tres costats. Quant a la distribució interior, imaginem una planta baixa amb porteria, locutori, refectori, les cuines i, possiblement, la infermeria, a més del claustre, l'església i la sagristia. Als pisos superiors hi devia haver, entre altres dependències, les cel·les, la Sala del Capítol i la biblioteca. La façana principal de l'edifici estava precedida per un pati descobert, al costat del qual hi havia un petit hort de mitja fanecada. Un altre hort, que segons Sanz i Forés⁷⁹ sobrepassava les quatre fanecades, estava aparellat a la part est de l'edifici i també era propietat del convent. Tot el conjunt havia de ser de dimensions reduïdes i de formes extremadament austeres, d'acord amb les necessitats de pobresa i caritat propugnades per la regla.

Les primeres intervencions dutes a terme en el convent van servir per ampliar-lo. Una capella de planta longitudinal i que s'estenia fins al carrer Vilanova del Trapig⁸⁰ es va aparellar al creuer de l'església. Estava dedicada al beat Andreu Hibernón, franciscà que visqué i morí a Sant Roc i que va ser beatificat el 1791.⁸¹ Aquest mateix any, s'iniciaren les obres de la capella sota la direcció de l'arquitecte Francesc Pechuán, les quals finalitzaren el 1816 i van ser inaugurades a l'any següent.

L'estrena de la capella, però, seria una de les poques alegries que tindrien els franciscans de la Gandia vuitcentista. La centúria es presentava

⁷⁹ Pascual SANZ I FORÉS (1890). *Apuntes históricos del Convento de San Roque, Juzgado, Cárceles y Asilo de Beneficencia de Gandía*. Gandia: [s.n.], 1983.

⁸⁰ Actual carrer Sant Francesc de Borja.

⁸¹ Una biografia actualitzada del 'Beat' la podeu trobar a Francesc FUSTER PELLICER. *El beat Andrés Hibernón (1534-1602): una vida entre la Contrareforma i el Barroc*. Gandia: CEIC Alfons el Vell, 2002.

Façana de l'antic Convent de San Roc als anys vuitanta.
CA 698/2

convulsa. L'ocupació francesa els havia expulsat el 1812, tot i que tornaren l'any següent. També van superar les reformes del Trienni Liberal (1820-1823). En canvi, no ocorregué el mateix amb les lleis d'exclaustració (1835) i desamortització (1836) dictades durant la regència de Maria Cristina. L'ordre de supressió de tots els convents i monestirs de l'estat va obligar els franciscans a abandonar l'edifici el 1835, on només romangué un religiós per ocupar-se de l'església. Quatre anys més tard, la corporació municipal sol·licitava la cessió del convent per a instal·lar-hi els jutjats i la presó. La cessió va ser concedida el 1842 i, dos anys després, la mateixa corporació comprà els horts del convent.

Amb el recinte en mans municipals, es va plantejar una reforma en aquest sector de la ciutat i es projectà l'obertura de nous carrers que travessaven els terrenys recentment alliberats. Així, entre els anys 1855 i 1857 s'obria una plaça⁸² en el lloc que ocupava l'hort més gran, que allora comunicava amb altres punts de la ciutat mitjançant nous carrers com el de la Puríssima,⁸³ el de la Dona Teresa⁸⁴ i el del Mestre Giner, obert el 1903. Fins i tot, es va autoritzar l'enderrocament de l'església per pro-

⁸² Actual plaça del Rei En Jaume I.

⁸³ Antic perllongament del carrer de la Creu.

⁸⁴ Antic carrer Beat Andreu Hibernón.

longar cap al sud el carrer Vilanova de Sant Roc.⁸⁵ La negativa dels pobles del districte a contribuir en l'obra i la reclamació del duc de Gandia sobre la propietat del convent va aturar l'obra i va salvar l'església.

Les obres per adaptar l'ex-convent als nous usos judicials i penitenciaris es dugueren a terme entre 1849 i 1850, *destinándose para cárceles parte de la planta baja (...); una parte del claustro para oratorio de los presos (...) y una puerta de comunicación a la sacristía de la iglesia y habitaciones para el Alcayde; y del piso principal y segundo, se hizo la sala de audiencia pública; despacho reservado, oficinas para los escribanos y para los procuradores, a los que más tarde se añadió local para el Juzgado municipal, Archivo, etc. y cárceles en el piso alto para mujeres y para presos de cierta clase.*⁸⁶

Als anys quaranta del XIX, l'ensorrament de part de la volta de l'església va palesar la necessitat d'una nova reforma, que finalment es dugué a terme el 1846. Ja als anys seixanta, es decideix reconstruir el sostre i la façana de l'església, la qual només conservarà l'antic escut de marbre amb les armes dels Borja i els Centelles. Pel que fa a l'edifici conventual, s'habilitaren algunes dependències per a l'estació del telègraf i per allotjar-hi famílies necessitades i un destacament de fusellers.

El 1874 va faltar Francesc Morant Roda, qui posseïa terrenys en la fita sud del convent i a l'actual carrer Puríssima. Gràcies al seu llegat testamentari, s'hi va construir un asil per a la població, el qual ocupava, a més de la nova construcció, part de les dependències del convent. L'asil seria custodiat per les reverendes mares franciscanes terciàries que, alhora, mantenien l'església oberta al culte.

En aquesta situació entrava l'edifici al segle XX. Ja al 1972 va tenir lloc una nova reforma als baixos de l'encara jutjat, amb la qual es van habilitar tres dependències per allotjar-hi el Museu Arqueològic Comarcal, que hi romania fins el 1985. Aquest any marcarà un abans i un després en la dilatada història d'aquest conjunt monumental. Començava a executar-se un projecte de rehabilitació, en diverses fases, amb el qual començava a albirar-se la configuració actual de l'ex-convent. Les primeres actuacions van permetre la recuperació del claustre, una torre i la muralla medieval; i van habilitar l'edifici per acollir la Biblioteca Municipal Central, que s'inaugurava el 1990. Quatre anys més tard, la reforma de l'altra ala de l'edifici permeté allotjar-hi l'Arxiu Històric de la Ciutat, la Biblioteca Comarcal Josep Camarena, el CEIC Alfons el Vell i el Centre Comarcal d'Arxius. Finalment, l'any 2003 s'acabaren les darreres obres que han permès ampliar la Biblioteca Central de manera considerable i guanyar la Sala Tirant, abans

⁸⁵ Actual carrer Duc Carles de Borja.

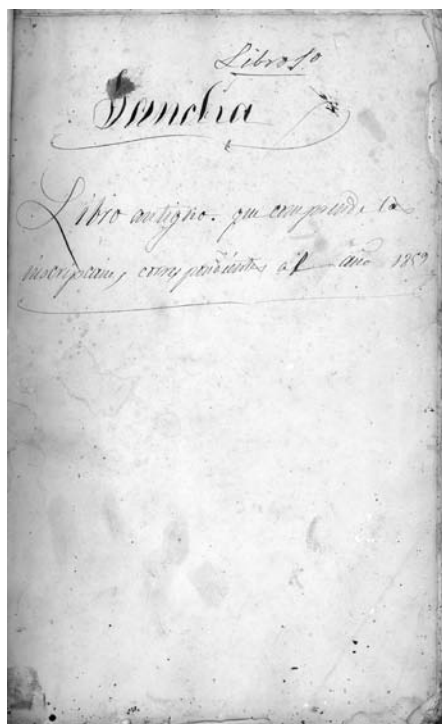
⁸⁶ Pascual SANZ I FORÉS: *Apuntes históricos...*

sala de premsa, exposicions i conferències, per a l'arxiu.

L'Arxiu Històric que, com hem dit, ocupa ara l'antic jutjat, la sala d'audiències, el registre civil i la presó del partit judicial, gaudeix actualment d'una sala amb 20 punts de lectura, una sala de reunions, dos despatxos, una sala de microfilmació, cinc dipòsits amb capacitat per a 2.000 metres lineals i una sala de catalogació i digitalització.

L'adaptació d'un edifici històric a les necessitats de la societat moderna no és gens fàcil i, fins i tot, poc recomanable per a alguns usos. Tanmateix, les reformes dutes a terme en el Convent de Sant Roc i la Beneficència durant els darrers anys han aconseguit transformar un espai parcel·lat i gairebé laberíntic en un Centre Cultural modern, accessible i posat al dia en equipaments i noves tecnologies.

Libre de registre d'hipoteques de l'any 1859.
DL 3/4

2.- Els fons

Com és sabut, la paraula arxiu comporta tres significats o tres vessants bàsiques: en primer lloc la de servei (institució o òrgan administratiu); en segon terme, els locals que acullen la documentació i, finalment, el conjunt dels documents o fons.

El Servei d'Arxius Municipals (SdA) de l'Ajuntament de Gandia és un servei públic de caràcter administratiu especialitzat en la gestió i el tractament de la documentació, en la seua custòdia i en la seua divulgació; figura adscrit en el lloc determinat per l'organigrama municipal.

El SdA administra, custòdia i divulga el patrimoni documental que configura l'Arxiu Municipal de Gandia (des d'ara AMG). L'AMG, al seu torn, queda integrat funcionalment per les àrees següents:

- A) Arxiu Històric de la Ciutat.
- B) Arxiu Municipal Administratiu.

Són també elements integrants del sistema arxivístic municipal els fons documentals existents a les oficines municipals, als districtes, als organismes autònoms i a les empreses municipals. Aquests fons seran anomenats arxius de gestió i es consideraran com a integrants de l'etapa pre-arxivística, prèvia a l'ingrés dels documents en l'Arxiu Municipal Administratiu.⁸⁷

Si bé els antecedents d'aquests plantejaments els podeu trobar en

⁸⁷ Com possiblement haurà endevinat el lector, els paràgrafs anteriors estan directament extrets d'un text reglamentari. Concretament dels articles 1, 2 i 6 de l'ordenança reguladora dels Serveis d'Arxiu i Biblioteques (BOPV de 19-9-1998).

la primera part del llibre, abans d'entrar en matèria descriptiva, convenia fixar els trets fonamentals de l'arxiu com a òrgan responsable. Dels locals o 'contenidors' també n'hem parlat anteriorment. De manera que ja toca, a la fi, entrar en els diversos fons custodiats pel Servei d'Arxius. Si bé aquest servei comprèn dues àrees (de moment, administrativa i històrica), hem volgut ací realitzar un tractament unitari i global.

D'altra banda, abans d'entrar en la matèria central de la guia és important abordar el criteri emprat pel que fa la descripció dels fons. Com a instrument normatiu més avançat, a hores d'ara, en l'àmbit espanyol, hem emprat la NODAC: la Norma de Descripció Arxivística de Catalunya, elaborada a partir de la ISAD(G) o Norma Internacional de Descripció Arxivística. Aquesta és una norma molt consensuada, adaptada per a tota mena d'arxius i per a documents en qualsevol de les seues fases vitals. Es tracta d'un seguit de regles generals i específiques que regulen els continguts de les descripcions arxivístiques per nivells de descripció¹ i per tipus de documents². Defineix set àrees d'informació descriptiva: identificació, context, contingut i estructura, condicions d'accés i ús, documentació relacionada, notes i control de la descripció. Alhora, aquestes àrees agrupen vint-i-sis elements de descripció, dels quals, per al nivell de fons, tretze són obligatoris³, tres recomanables⁴ i deu opcionals⁵. En seguir les seues orientacions, hem emprat els elements que s'hi estimen obligatoris i també els recomanables. Els etiquetats com a opcionals els hem fet servir a conveniència, segons els trets de cada fons. Així, per exemple, en fons que no tenen noves incorporacions, hem prescindit del punt 3.4, sobre increments. De qualsevol manera, prescindir dels camps, en alguns casos, no significa canviar la numeració del codi corresponent a cadascun d'ells.

Pel que fa la indicació dels instruments de descripció i de la biblio-

¹ La norma distingeix sis nivells de descripció: fons, subfons, grup de sèries, sèrie, unitat documental composta i unitat documental simple. A aquests cal afegir-ne un d'excepteional, el d'unitat d'instal·lació, reconegut més aviat pel seu ús recurrent en la tradició arxivística que no per la seua derivació del procés de producció documental

² Els diferents tipus de documents es classifiquen per diversos conceptes: per la naturalesa jurídica del productor (públics o privats), per la fase documental (actius, semiactius o inactius) i pel llenguatge utilitzat en elaborar el document (textuals, cartogràfics, icònics, tecnogràfics, audiovisuals, sonors o elctrònics)

³ Codi de referència, nivell de descripció, títol, data(es), volum i suport, nom del(s) productor(s), història del(s) productor(s), història arxivística, dades sobre l'ingrés, abast i contingut, condicions d'accés, autoria i data(es) i fonts de la descripció.

⁴ Sistema d'organització, instruments de descripció i documentació relacionada.

⁵ Informació sobre avaluació, tria i eliminació, increments, condicions de reproducció, llençues i escriptures dels documents, característiques físiques i requeriments tècnics, existència i localització dels originals, existència i localització de reproduccions, bibliografia, notes i regles o convencions de la descripció.

grafia, hem decidit aplicar el següent criteri: per un costat, descriurem al camp corresponent de la ISAD(G) els instruments de descripció del fons en qüestió, estiguen o no publicats i siga quin siga el seu suport i format de presentació. D'altra banda, prescindirem del punt 5.4. sobre bibliografia, el qual és opcional, per concentrar totes les referències bibliogràfiques⁶ en l'apartat corresponent del final del llibre. Així evitarem duplicitats i disposarem d'una distribució i concentració de la informació més proporcionada en el conjunt de la guia. A més a més, cal tenir en compte que hem renunciat a fer una bibliografia exhaustiva dels treballs realitzats amb fons de l'Arxiu Municipal de Gandia, la qual cosa ens portaria per camins que excedeixen l'objectiu d'aquesta guia. En tot cas, la mateixa biblioteca d'investigadors Josep Camarena, així com l'Hemeroteca de l'AMG, compleixen perfectament amb aquestes funcions.

Sovint farem referència als instruments de descripció de l'Arxiu amb la signatura G[+ núm.]. El 'G' és el nostre 'fons' d'instruments de descripció, és a dir, el registre de les nostres metadades. Molts d'aquests instruments es troben a l'abast del públic i d'altres no, ja que han restat desfasats; però sí ens han servit per a conèixer els antecedents de cada fons i la seua història arxivística.

Pel que fa la primera àrea de la ISAD(G) d'**identificació (1)**, fa referència a les dades bàsiques del fons i de la seua localització: els abreuja-ments tenen la següent lectura:

ES = Codi de país = Espanya.

XCS AMG = Codi de l'arxiu = Xarxa Comarcal de la Safor. Arxiu Municipal de Gandia.

AB = Codi de Fons = Fons Històric.

A la segona àrea, de **context (2)**, fem una breu síntesi de la història del productor, ja siga institució, família, persona o entitat i, sobretot, de la custòdia dels fons o història arxivística. També s'hi contenen dades sobre l'ingrés. A l'àrea tercera, de **contingut i estructura (3)**, oferim la 'molla' descriptiva i informacions sobre la tria i l'eliminació. En alguns casos hem ofert la descripció del contingut i de l'estructura de forma unificada, en un sol camp, ja que les descripcions sumàries existents segueixen l'estructura dels mateixos codis de classificació⁷.

L'àrea quarta (**4**) fa referència a les **condicions d'accés i ús**, així com a les reproduccions, llengües i escriptures, requeriments tècnics i instruments de descripció (IDD). La quinta (**5**) es refereix a **documentació**

⁶ En les referències bibliogràfiques hem seguit les normes internacionals ISO 690:1987 per a documents tradicionals i la ISO 690-2:1992 per a documents electrònics

⁷ Per tant, en casos determinats, l'element 3.1. (Abast i contingut) contindrà informació sobre el sistema d'organització del fons. Ho trobareu explicat en l'àrea de notes.

relacionada o complementària, així com a la localització d'originals i de còpies. Finalment, l'àrea sexta **(6)** és la dedicada a les **notes**, és a dir, la informació que no pertoca posar en els altres camps; mentre que a la setena **(7)**, **de control de la descripció**, fem esment de la seua responsabilitat intel·lectual, de la datació i de la normativa que s'ha fet servir.

2.1.- Arxiu Administratiu Municipal

2.1.1.- Fons Municipal Administratiu

CA 1804/1
Foto: Rafa Andrés

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG AA.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Fons Municipal Administratiu.

1.4. Dates

1988-2001.

1.5. Volum i suport

440,50 m, (2.556 capsos i 2.388 llibres), ca. 28.368 unitats documentals, paper.

11 CD, òptic, 4133,31 MB, 1.129 documents textuais (*doc, xls, mdb*), 5 documents comprimits (*rar, zip*) i 3.000 imatges (*tif*).

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Ajuntament de Gandia

2.2. Història del productor

La vila de Gandia naix amb la conquesta cristiana i un privilegi real

de 1253. El 1631 aconseguia el títol de ciutat i, el 1708, desapareixia el seu Consell General i passava a ser Ajuntament. En l'actualitat, les seves funcions venen determinades per la Llei de Bases de Règim Local i el Reglament d'Organització i Funcionament de les Corporacions Locals. Actualment, l'Ajuntament està format per l'alcalde i 24 regidors, els quals s'organitzen en grups polítics municipals (PSPV-PSOE, PP, BLOC-ESQUERRA VERDA). Hi ha 11 Junes Municipals de Districte, òrgans territorials de gestió desconcentrada. A banda de la Junta de Govern –l'òrgan col·legiat de govern executiu municipal–, existeixen 12 Comissions Informatives Permanents, 1 d'Especial i 5 d'estudi o treball. L'organització municipal té 17 apartats: 01. *Alcaldia*; 02. *Secretaria General*; 03. *Gestió i Coordinació Administrativa*; 04. *Infraccions, Sancions i Responsabilitat Patrimonial*; 05. *Recursos Humans*; 06. *Servei de Fiscalització*; 07. *Servei Economicofinancer*; 08. *Tresoreria i Recaptació*; 09. *Contractació i Patrimoni*; 10. *Gestió Urbanística*; 11. *Planificació Urbanística*; 12. *Servei d'Inversions*; 13. *Medi Ambient i Serveis Urbans*; 14. *Cultura*; 15. *Educació i Esports*; 16. *Assumptes Socials, Sanitat i Immigració*; 17. *Promoció Econòmica i Social*; 18. *Seguretat Ciutadana, Mobilitat i Mediació Social*.

2.3. Història arxivística

Amb la construcció del nou edifici de l'Ajuntament i la seva inauguració l'any 1982, es diferencien una secció administrativa i una altra històrica dins l'arxiu municipal. L'any 1994 es va traslladar la documentació anterior a 1979 a les dependències del Centre Cultural (pl. Rei En Jaume), per a constituir l'Arxiu Històric de la Ciutat, i es va crear l'Arxiu Municipal Administratiu. Aquesta divisió orgànica està recollida en l'Ordenança reguladora del Servei d'Arxius (BOPV núm. 223, de 19-IX-98). L'Arxiu Administratiu ocupa tota la quarta planta de la casa consistorial, que entre dependències i dipòsits abasta 323,6 m² de superfície útil. A l'estiu de 1999, el fons complet de documentació amb utilitat administrativa s'escindeix, a la vegada, en els dos fons actuals: l'Administratiu Municipal (amb documentació entre els cinc i vint anys d'antiguitat) i l'Intermedi Municipal (des de l'any 1979, la resta de documentació amb una antiguitat superior a vint anys).

2.4. Dades sobre l'ingrés

Des de la seua creació hi ha transferències regulars i periòdiques, segons consta als expedients de transferències al fons Administratiu.

Cal destacar dues transferències extraordinàries, incorporades d'ofici pel SdA:

01. estiu de 1997: un important recull de documentació econòmica, reclamacions per rendes i exaccions, cadastre d'urbana, etc. que es trobava dipositat ocasionalment al magatzem municipal de Beniopa; **02.** agost-novembre de 2003: el conjunt de Plans i Projectes municipals projectats i executats per l'Ajuntament anteriors a l'any 1979 (3,20 m, 24 capses, 79 unitats documentals), paper.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

L'arxiu Administratiu recull la documentació produïda per l'Ajuntament o d'altres organismes públics dependents amb una antiguitat superior als cinc anys des de la data de la seua producció. Conté completes les principals sèries documentals municipals. Prèviament a l'ingrés a l'arxiu administratiu, la documentació és custodiada per les diferents oficines de gestió municipal, les quals n'autoritzen el seu ús i consulta. Una mostra indicativa del contingut la constitueixen: Llibres d'actes dels acords del Ple de l'Ajuntament, CMP i CMG, i decrets de l'alcaldia; acords de les Comissions Informatives i Especials; padrons d'habitants, altes i baixes; planejament urbanístic i obres municipals i públiques; llicències d'obres de particulars (expedient administratiu i plànols), denúncies i infraccions; llicències d'obertura d'activitats (qualificades i no qualificades); inspecció d'indústries; infraccions d'activitats; expedients de medi ambient; expedients sobre patrimoni; expedients de contractació d'obres i serveis; activitats culturals i festes; premis literaris i artístics i Universitat d'Estiu de Gandia; pressupostos i comptes; llibres de documents comptables (ingressos i despeses); inventari de béns immobles de naturalesa rústica o urbana; documents de planimetria cadastral i fitxes de revisió CU1, CU2 i CU3; padrons fiscals; etc.

Pel que fa als documents electrònics: sis CD de documentació de l'àrea de Protecció Ciutadana (Estadística fins 2004, quadrants de servei 1997-2004, atestats 2000-2003) i quatre CD còpia de seguretat del Servei Comarcal d'Arxius.

3.2. Sistema d'organització

La documentació s'organitza segons el quadre de classificació orgànic-funcional municipal vigent (en permanent revisió per part del SdA) i d'aplicació general als diferents arxius municipals. El primer i segon nivell reflecteixen els òrgans productors; el tercer nivell, les funcions; i els successius nivells descendents, les activitats que genera cada funció. L'organització principal és la següent:

1. *Òrgans de govern.*
2. *Secretaria:*
 - 2.1. Secretaria general; 2.2. Personal; 2.3. Serveis Jurídics; 2.4. Sanitat

i assistència social; 2.5. Obres i urbanisme; 2.6. Patrimoni; 2.7. Educació; 2.8. Cultura; 2.9. Esports; 2.10. Serveis; 2.11. Serveis agropecuaris; 2.12. Associacions. Acció veïnal.

3. *Intervenció:*

3.1. Assumptes generals; 3.2. Pressupostos; 3.3. Valors independents i auxiliars del pressupost; 3.4. Rendes i Exaccions.

4. *Dipositaria:*

4.1. Caixa; 4.2. Habilitació; 4.3. Recaptació; 4.4. Comptes bancaris; 4.5. Pòsit.

5. *Eleccions.*

3.3. Avaluació, tria i eliminació

Tots els documents del fons són de titularitat pública i, per tant, sotmesos a la normativa vigent sobre avaluació de la Generalitat Valenciana. L'Ajuntament de Gandia va aprovar l'abril de 2004 la creació de la Comissió Qualificadora de Documents Administratius de l'Ajuntament de Gandia, la qual celebrà dues sessions de treballs (13/07/2004 i 20/04/2005) amb la valoració de 43 sèries documentals, que foren aprovades per la Comissió Municipal de Govern. L'execució dels acords sobre valoració documental ha suposat l'eliminació de més de 10 m. als quals cal sumar uns altres 48 m. pendents. Actualment, cap document no pot ésser eliminat si no se segueix la normativa establerta per la Generalitat Valenciana.

3.4. Incrementos

En virtut de la secció 3 del Reglament d'arxius (*arts. 25-28*), cada any podran ingressar els documents conclusos amb més de 5 anys d'antiguitat de les respectives àrees. L'any 2006 hi havia previst l'ingrés aproximat de 54 m., especialment dels departaments de Secretaria, Recursos Humans, Serveis Jurídics, Urbanisme, Indústria, Universitat d'Estiu i Intervenció.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Documentació de lliure accés, llevat d'algunes sèries que contenen dades reservades o protegides segons la legislació vigent i, més concretament, segons l'Ordenança reguladora dels Serveis d'Arxius (*cap. IV*). Assessorament i recerca a particulars i investigadors.

4.2. Condicions de reproducció

El dret d'accés comporta la possibilitat de reproducció de la documentació, sempre que aquesta no reperquesca negativament en el

seu estat de conservació (art. 48 de l'Ordenança reguladora dels Serveis d'Arxius). Els tècnics del SdA establiran el mitjà més adequat per a procedir a la reproducció segons les característiques físiques del document. L'usuari/a ha de signar un document de sol·licitud de reproducció documental.

4.3. Llengües i escriptures dels documents

Els documents alternen l'ús del valencià i el castellà, segons les àrees administratives de producció. Per acord plenari de 7/05/2004, existeix resolució sobre els criteris d'ús del valencià a l'Ajuntament de Gandia.

4.5. Instruments de descripció

A l'aplicació informàtica de l'AMG es conté la descripció del fons a través de 30.000 fitxes (a nivell de document compost, les principals sèries; i la resta, per unitats de localització). Al respectius arxius de gestió (sobretot a partir de 1995) existeixen fitxers informatzats dels respectius fons.

Hom disposa de diversos fitxers manuals: fitxer orgànic-funcional històric de la documentació (fins 1997); fitxers de les principals sèries municipals (obres majors, indústria, diversos d'urbanisme, diversos d'indústria, obres i instal·lacions, expedients de secretaria, inspecció d'habitatges i planejament...); fitxer alfabètic dels acords de la Comissió Municipal de Govern i decrets de l'Alcaldia (fins 1993).

■ 6. ÀREA DE NOTES

6.1. Notes

Pel que fa la història del productor: en no existir vigent cap Reglament d'Organització i Funcionament de l'Ajuntament de Gandia, l'organització actual l'hem extreta de la Relació de Llocs de Treball.

Pel que fa la legislació vigent sobre avaluació: en l'àmbit territorial valencià, cal sometre's a la *Llei 3/2005, de 15 de juny, de la Generalitat, d'Arxius* (DOGV núm. 5.029, de 16-06-2005) i el *Decret 189/2005, de 2 de desembre, de Consell de la Generalitat, pel qual es regula la Junta Qualificadora de Documents Administratius i el procediment de valoració, conservació i eliminació del patrimoni documental dels arxius públics* (DOGV núm. 5.150, de 07-12-2005).

Pel que fa el funcionament, sèries concretes avaluades i actes d'eliminació de la Junta Qualificadora de Documents Administratius de l'Ajuntament de Gandia, vegeu els expedient singulars corresponents: actes d'eliminació i llibre registre d'eliminació documental, generats per l'arxiu Administratiu, en el dipòsit d'oficina.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i data

Joan Carles Faus Mascarell i Ferran Miralles Pons, octubre de 2006.

7.2. Fonts

Pel que fa l'organització i funcionament actual de l'Ajuntament de Gandia: edicte de l'Ajuntament de Gandia sobre aprovació definitiva de la relació de llocs de treball (BOPV núm. 94, 21-IV-2006).

Pel que fa la superfície de l'Arxiu Administratiu: vegeu del projecte d'obra municipal de reforçament de l'Ajuntament de Gandia, planta arxiu, d'abril de 1993, del qual és l'autor tècnic Robert Santatecla.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.1.2.- Fons municipal intermedi

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG AAB.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Fons Municipal Intermedi .

1.4. Dates

1979-1987.

1.5. Volum i suport

212 m, el 29 de novembre de 2006 (1.065 capsos i 1.319 llibres), ca 17.000 unitats documentals, paper.

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Ajuntament de Gandia.

2.2. Història del productor

Amb l'arribada de la democràcia, el 1977, la legislació constitucional reordena les funcions de les Corporacions Locals, especialment la Llei de Bases de Règim Local de 1985 i el Reglament d'Organització i Funcionament de les Corporacions Locals. L'Ajuntament està compostat per l'alcaldia i 24 regidories, les quals s'organitzen en grups polítics. La Comissió Municipal Permanent, òrgan decisor, derivà el maig de 1985 en la Comissió Municipal de Govern. Han existit diverses Comissions Informatives, permanents o especials i de treball. Respecte de l'organització municipal, no existia cap estructura formal abans de la primera Relació de Lloc de treball de 1993. Des de 1997 existeixen Juntes Municipals de Districte, inicialment en número de deu.

2.3. Història arxivística

Si l'any 1994 se separaven, físicament i orgànicament, l'Arxiu Històric de la Ciutat i l'Arxiu Administratiu Municipal, més endavant, a l'estiu de 1999, el fons de la documentació amb utilitat administrativa s'escindia en els dos fons actuals: l'Arxiu Intermedi (des de l'any 1979) i l'Arxiu Administratiu Municipal (la documentació entre els cinc i els vint anys d'antiguitat).

2.4. Dades sobre l'ingrés

Hi ha transferències regulars i periòdiques des de l'Arxiu Administratiu. Fins ara hi ha hagut sis traspàsos, per anys (1979, 1980, 1981-82, 1983, 1984-85 i 1986-87). Cada traspàs, amb la relació de signatures noves i velles, està documentat en els respectius expedients sobre les transferències a l'Arxiu Intermedi.

■ 3. ÀREA DE INGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

L'arxiu Intermedi recull la documentació des de 1979 amb més de

vint anys d'antiguitat. Conté completes les principal sèries documentals municipals. Excepcionalment, el fons intermedi integra 797 expedients anteriors a 1979 (principalment, llicències d'obertura d'activitats, expedients personals de funcionaris, llibre d'intervenció de despeses i expedients numerats de secretaria) i 391 posteriors a 31 de desembre de 1987 (expedients de quintes, personals de funcionaris i part de llibres recopilatius, entre d'altres).

Com a documents destacats d'aquest fons, és igualment vàlida la descripció feta en la fitxa del fons administratiu.

3.2. Sistema d'organització

La documentació s'organitza segons el quadre de classificació orgànic-funcional municipal vigent (en permanent revisió per part del SdA) i d'aplicació general als diferents arxius municipals. Vegeu la fitxa del fons administratiu.

3.3. Avaluació, tria i eliminació

Vegeu la fitxa del fons administratiu.

3.4. Incrementos

Aquest fons s'anirà incrementant amb noves transferències de documentació semiactiva des del fons de l'Arxiu Administratiu (més de vint anys d'antiguitat, aproximadament). Enguany ingressarà tota la documentació produïda durant l'any 1987, la qual suposa una extensió aproximada de 27 m.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Per raó d'espai, una part considerable d'aquesta documentació semiactiva està dipositada en l'edifici del Centre Cultural (Arxiu Històric). Es tracta de documentació de lliure accés, llevat d'algunes sèries que contenen dades reservades o protegides segons la legislació vigent i, específicament, l'Ordenança reguladora dels Serveis d'Arxius (cap. IV). S'assessora en la recerca a particulars i investigadors.

4.2. Condicions de reproducció

El dret d'accés comporta la possibilitat de reproducció de la documentació, sempre que no repercutisca negativament en el seu estat de conservació (art. 48 de l'Ordenança reguladora dels Serveis d'Arxius). Els tècnics del SdA establiran el mitjà més adequat per a procedir a la reproducció segons les característiques físiques del document. L'usuari/a haurà de signar prèviament un document de sol·licitud de reproducció documental.

4.3. Llengües i escriptures dels documents

Valencià i, majoritàriament, castellà.

4.4. Instruments de descripció

Hi ha 17.739 fitxes descriptives informatitzades (a nivell de document compost, les principal sèries; i la resta, per unitats d'instal·lació).

Hom disposa també dels següents fitxers manuals, els quals complemenen els citats per al fons AB. Els especificuem a continuació, amb la seua cronologia i el nombre aproximat de fitxes.

Establiments Públics (EP)	1984-1992	640
Obertura establiments (EA)	1984-1992	1040
Infraccions Urbanístiques (IU)	1980-1992	1025
Serveis (S)	1981-1984	1320
Contribucions especials	1982-1994	680
Llicència d'obertura (A)	1979-1992	5500
Diversos d'indústria (D)	1980-1992	9800

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i data

Ferran Miralles Pons i Joan Carles Faus Mascarell, novembre de 2006.

7.2. Fonts

En relació a les transferències periòdiques, hem consultat els expedients AA-7822/2, AA-7822/7, AA-7822/12, AA-7822/18 i els més recents de l'arxiu d'oficina.

Sobre expurgs: expedients. 28/86 i 18/87, de l'Arxiu..

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.- Arxiu Històric de la Ciutat

2.2.1.- Fons municipals

2.2.1.1.- Fons municipal històric

2.2.1.1.1.- Pergamins

2.2.1.2.- Fons municipal de Beniopa

2.2.1.3.- Fons municipal de Benipeixcar

2.2.1.1.- Fons municipal històric

*Padró de contribució rústica
de l'any 1848. AB 1127*

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG AB.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Fons municipal històric.

1.4. Dates

1274-1978.

1.5. Volum i suport

375 m

5564 unitats d'instal·lació (3914 llibres, 1656 caixes i 74 carpetes).

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productori

Ajuntament de Gandia.

Abans, amb el tractament d'Excel·lentíssim. Abans de 1707, Consell. Altres noms medievals: *jurats e consell*; *juraderia e consell*.

2.2. Història del productori

La vila de Gandia naix lligada a la conquesta cristiana i a un privilegi reial de 1253. El 1631 és declarada ciutat. Entre 1707 i 1708 el seu Consell General passa a ser Ajuntament, d'acord amb la legislació castellana. Per a més detalls vegeu la introducció d'aquesta mateixa obra.

2.3. Història arxivística

L'arxiu del Consell va ser destruït durant la Guerra dels dos Peres (1364). Durant segles, l'escripcia i l'arxiu han estat íntimament lligats. De fet, les fonts designen la casa de la vila com a *sala e archiu*. Es pot consultar la mateixa introducció d'aquest llibre i la de *L'Arxiu Municipal de Gandia: inventari del fons històric (1274-1924)*. València, 1991, p. 14-27. Allí se'n parla dels locals, de l'organització documental i dels arxivers.

2.4. Dades sobre l'ingrés

Actualment, aquest és un fons en bona part tancat que, no obstant, ha continuat rebent transferències extraordinàries procedents de l'Arxiu Municipal Administratiu, directament de les oficines municipals o, en algun cas, de donacions privades.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

Actes capitulars des del segle XIV; correspondència des del segle XVI; documentació comptable i impositiva des del XIV. Serveis de justícia des del XIV; agricultura des del s. XV; sanitat i beneficència des del XIV; instrucció pública des del XIX; cultura des del XVIII; exèrcit des del XVII; ordre públics des del XIX; població des del XVII; eleccions des del XIX; obres i urbanisme des del XV; entitats religioses des del XIII. Destaquen per la seua continuïtat i qualitat les sèries d'actes i la correspondència, sota l'epígraf de 'cartes i ordres'.

3.2. Sistema d'organització

Segons els següents organigrames: A (Safor) per a la documentació des de 1925 i B (Safor històric) per a l'anterior a 1924.

Fonamentats en la proposta de la Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana de 1987 amb modificacions pròpies posteriors.

Els primers nivells de classificació de cadascun d'ells són:

A

- 1.- Òrgans de govern.
- 2.- Secretaria.
- 3.- Intervenció.
- 4.- Dipositaria.
- 5.- Eleccions.

B

- 1.- Govern local.
- 2.- Patrimoni.
- 3.- Finances.
- 4.- Administració de justícia.
- 5.- Agricultura, ramaderia, pesca i abastiment.
- 6.- Associacions (no hi ha fons).
- 7.- Beneficència.
- 8.- Sanitat.
- 9.- Instrucció Pública.
- 10.- Cultura.
- 11.- Exèrcit i ordre públic.
- 12.- Territori i població.
- 13.- Eleccions.
- 14.- Indústria i comerç.
- 15.- Obres públiques i urbanisme.
- 16.- Entitats religioses.
- 17.- Documentació fragmentària, esborranys i impresos.

3.3. Avaluació, tria i eliminació

Custòdia permanent. L'eliminació és prèvia a la incorporació a l'Arxiu Històric. Existeixen, no obstant, algunes sèries amb còpies susceptibles d'expurg.

Expurgades el 1999 vint-i-tres caixes amb fulls de recaptació (1956-1978) corresponents al codi 4.03.09.

Segons l'ordenança reguladora dels Serveis d'Arxiu i Biblioteques (art. 29), no podrà ser objecte d'avaluació i tria la documentació anterior a 1940.

3.4. Incrementos

En consideració dels antecedents (vegeu punt 2.4.) i, malgrat tractar-

se d'un fons tancat, és previsible que hi haja noves incorporacions. Els ingressos normalitzats tenen lloc al Fons Municipal Intermedi (AAB).

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Lliure, prèvia complementació d'una fitxa identificativa per a la petició i consulta documental. Amb les restriccions derivades de la llei 30/92 de 30 de novembre de Règim Jurídic de las Administracions Públiques i del Procediment Administratiu Comú així com de l'ordenança del Servei d'Arxius del Ajuntament de Gandia (arts. 32 a 47).

Es diferencia entre usuaris de la pròpia administració municipal, amb dret a préstec, i el públic en general. L'ordenança del Servei també regula el préstec temporal per a exposicions (art. 47).

La reserva de consulta es realitza per un màxim de quinze dies.

Per a les sèries d'actes, correspondència, quintes i població, així com altres que es reproduesquen en el futur, se serviran microfilms en comp-te dels originals. En alguns casos es preserva l'original de la consulta per raons de conservació.

4.2. Condicions de reproducció

Es podrà obtenir còpia d'aquells documents d'accés no restringit, previ el pagament dels preus públics corresponents. L'autorització de reproduccions no atorga drets de propietat intel·lectual.

En cas d'utilització pública de reproduccions de documents, caldrà fer constar obligatòriament la seua procedència.

Per a més detalls, vegeu articles 48 a 56 de l'ordenança reguladora del Servei d'Arxius de l'Ajuntament i Legislació vigent sobre propietat intel·lectual.

4.3. Llengües i escriptures dels documents

Castellà; valencià predominant fins a 1707 i reaparegut des de 1980; llatí. Ocasionalment, francès.

Gòtica, humanística i textos mecanografiats.

4.5. Instruments de descripció

- Vicent OLASO; Àlvar GARCIA; Jesús E. ALONSO. *L'Arxiu Municipal de Gandia: Inventari del fons històric (1274-1924)*. València: Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, 1991. Arxius valencians, 13.

- Fitxer en paper de l'antiga Secció Històrica (1274-1939) amb 2.004 entrades descriptives. Útil sobretot per a la documentació entre 1924 i 1939.

- 16.416 fitxes informatitzades d'inventari i catalogàfiques de la part del fons corresponent als anys 1940-1978, amb les signatures 2.008-5.664.

- 3.959 fitxes informatitzades descriptives de documentació anterior a 1940, les quals corresponen a la catalogació de les series d'obres de particulars; obres públiques; llicències d'obertura d'establiments; ordre públic i conflictes bèl·lics.

- Per a altres descripcions parcials del fons històric, cal consultar els IDD de la documentació microfilmada i en format digital.

- Hom disposa també dels següents fitxers manuals, dels quals especifiquem la cronologia i el nombre aproximat de fitxes.

Comissió Municipal Permanent (CMP), Comissió Municipal de Govern	1961-2000	31.040
(CMG), plenari i resolucions de l'alcaldia. Fitxers alfabètics.	1966-1993	15.000
Obres particulars (O)	1976-1994	15.000
Diversos d'Urbanisme (V)	1976-1994	17.240
Expedients de secretaria	1920-1930	3000
Quintos. Fitxer alfabètic. G-169	1976-2000	10.000
Cèdules del cadastre parcel·lari de riquesa rústica. G-199 i G-200 (2.000 fitxes cadascun)	1942-1980	4000
Secretaria (ES)	1971-1992	1.400
Planejaments	1965-1995	1.050
Certificats i informes (CI)	1976-1994	4.200

Per a monografies i edició de fonts, vegeu bibliografia final.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.2. Existència i localització de reproduccions

Documentació parcialment microfilmada i/o en format digital. Vegeu apartat de reproduccions documentals: fons propis.

5.3. Documentació relacionada.

Vegeu Arxiu del Ducat de Gandia en AHN, Secció Noblesa, Osuna (parcialment microfilmada al Centre Comarcal d'Arxius).

■ 6. ÀREA DE NOTES

6.1. Notes

Nota a 1.5.- Entre les caixes comptabilitzades, un total de 1.656, hi ha 165 d'elles que contenen 240 llibres per raons de conservació. Progressivament aniran encaixant-se més llibres, els quals mantenen les seues signatures corresponents com a tals. En el total de signatures adjudicades o unitats d'instal·lació (5.644) s'han tingut en compte els llibres com a portadors de les signatures corresponents. 43 unitats d'instal·lació de gran format es troben en un dipòsit diferenciat. La documentació es troba predominantment en suport paper i en un estat de conservació majoritàriament bo.

Nota a 2.4.- Hi ha documentació produïda pel municipi entre les diverses col·leccions de l'AHCG, com ara plànols, fotografies i pel·lícules animades.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i data

Jesús E. Alonso, octubre 2006.

7.2. Fonts

Per a la identificació dels instruments de descripció hem utilitzat el fons G: instruments de descripció. Per als apartats 4.1. i 4.2., l'ordenança municipal d'Arxius i Biblioteques.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.1.1.1.- Pergamins

ACA 6

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG AC.

1.2. Nivell de descripció

Subfons.

1.3. Títol

Pergamins del fons municipal històric.

1.4. Dates

1268-1683.

1.5. Volum i suport

2149 unitats.

3,90 m

22 caixes i 5 calaixos.

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Consell de la vila de Gandia. Altres noms medievals: *jurats e consell*; *juraderia e consell*.

2.2. Història del productor

La vila de Gandia naix lligada a la conquesta cristiana i a un privilegi reial de 1253. Des de 1631 és declarada ciutat. Entre 1707 i 1708 el seu Consell General passa a ser Ajuntament, d'acord amb la legislació castellana. Per a més detalls, vegeu la introducció d'aquesta mateixa obra.

2.3. Història arxivística

L'arxiu del Consell va ser destruït durant la Guerra dels dos Peres (1364). A l'organització de l'Arxiu que l'equip dirigit per Lluís Castillo va realitzar el 1792, els pergamins no estaven separats en raó del seu format sinó integrats en la classificació global de l'arxiu realitzada en aquells moments. Molts pergamins encara conserven les registres i la seua numeració 'olim' d'acord amb aquesta classificació.

Quan es va refer l'edifici consistorial l'any 1979 es van dispersar una munió de pergamins, sobretot èpoques, molts dels quals han anat a parar a mans de particulars. Altres aspectes sobre la custòdia es poden consultar en la mateixa introducció d'aquest llibre i la de *L'Arxiu Municipal de*

Gandia: inventari del fons històric (1274-1924). València, 1991, p. 14-27.

El 1982 van ser restaurats a l'Arxiu del Regne de València noranta-nou pergamins del fons municipal, els de major categoria i tamany. El 2004 van ser restaurats, també a l'ARV, 11 dels pergamins de la col·lecció Tarrazona.¹

2.4. Dades sobre l'ingrés

Actualment, aquest és un fons tancat que, no obstant, ha experimentat ampliacions a causa de restitucions de particulars (subfons ACA).

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

La majoria dels pergamins instal·lats a les caixes són èpoques. Hi ha, a més, una absolució reial, dues autoritzacions, dos capbreus, vint-i-nou carregaments de censals, dues cartes d'indemnitat, dues cessions, dues clàusules d'herència, un compromís, un compte, dues declaracions de terme, tres donacions, un establiment, dos inventaris, una lletra d'acapte, tres llicències, un lliurament de bens, un nomenament de procurador, catorze nomenaments de síndic, una obligació, vint-i-quatre quitaments de censals, set sentències, un trasllat de pagament de censals i sis vendes.

El subfons ACA, restitució de la família Tarrazona, també té una majoria d'èpoques, a més d'un acte d'obligació, una carta, una concòrdia, una declaració, una determinació conciliar, tres llicències, una lliurança, una notificació, dos poders, quatre privilegis, cinc quitaments de censal, dues sentències, un sindicat i una remissió.

3.2. Sistema d'organització

Actualment, els pergamins no tenen una classificació orgànica. Estan catalogats per ordre cronològic i tractats com una col·lecció fàctica amb un subfons constituït per les recuperacions posteriors a la publicació del catàleg de 1987.

3.3. Avaluació, tria i eliminació

Custòdia permanent.

3.4. Incrementos

En consideració dels antecedents (vegeu punt 2.4) i malgrat tractar-se d'un fons tancat, cap la possibilitat de noves incorporacions.

¹ Cf. Expedients de l'Arxiu 39/1986 (AAB-1731/15) i 33-34/2004.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Lliure, prèvia complementació d'una fitxa identificativa per a la petició i consulta documental. Amb les restriccions reflectides a l'ordenança del Servei d'Arxius de l'Ajuntament de Gandia (arts. 32 a 47). La mateixa ordenança també regula el préstec temporal per a exposicions (art. 47).

4.2. Condicions de reproducció

Es podrà obtenir còpia, previ el pagament dels preus públics corresponents. L'autorització de reproduccions no atorga drets de propietat intel·lectual.

En cas d'utilització pública de reproduccions de documents, caldrà fer constar obligatòriament la seua procedència. Per a més detalls, vegeu articles 48 a 56 de l'ordenança reguladora del Servei d'Arxius de l'Ajuntament.

4.3. Llengües i escriptures dels documents

Llatí, predominant, i valencià.
Gòtica i humanística.

4.5. Instruments de descripció

-Vicent OLASO SENDRA. *Catàleg de pergamins de l'Arxiu Municipal de Gandia (1268-1683)*. València: Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, 1987. Arxius Valencians, 6.

-Relació de fons donats per Javier Tarrazona Sendra el febrer de 2004 (núm. 1-45). Document de word. G-205-A.

-Taula descriptiva i sinòptica dels pergamins donats pels germans Tarrazona. 2005. Núm. 45-382. IDD a càrrec de Bernat Martí. Document de word. G-205-B.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.2. Existència i localització de reproduccions

Els onze documents restaurats de la col·lecció Tarrazona compten amb còpia digitalitzada.

5.3. Documentació relacionada

Alguns dels pergamins estan expedits pels reis o pels ducs, raó per la qual caldria completar col·leccions i investigacions als registres de la cancelleria (Arxiu de la Corona d'Aragó i Arxiu del Regne de València) i a l'Arxiu del Ducat de Gandia en AHN, Secció Noblesa, Osuna (parcialment microfilmada al Centre Comarcal d'Arxius).

■ 6. ÀREA DE NOTES

6.1. Notes

Nota a 1.5.- Els documents són de diverses grandàries. Des de les més menudes de les èpoques (entre 100 i 200 mm d'alçada i amplària) a les més amples dels privilegis, sentències i altres pergamins més notables (d'entre 200 i 1.200 mm d'alçada i amplària). Aquests darrers es troben llavats, planxats i guardats en mobles planers mentre que els primers, més menuts, es troben plegats i en caixes normalitzades.

Nota a 2.3. i 3.2.- Història arxivística i sistema d'organització. Els pergamins del subfons Tarrazona corresponen als apartats de Censos; Església; Cises i Privilegis. En el *Índice General de los papeles que se encuentran en el archivo de la casa consistorial*, de 1792, figuren pergamins, explícitament, en els apartats d'aigües (tres), carns (dos capbreus) i sobretot al de censos, on es parla de *Líos de pergaminos en el cajón número 3*. També n'hi ha als apartats de peites (quatre), privilegis, o al de terme, jurisdicció i bovalar. En l'apartat de sises no figura explícitament però sabem que algunes de les descripcions corresponen a pergamins avui conservats.

No es pot deduir per això que no hi haja pergamins en altres classificacions (marjals, casa consistorial, carns i sises, delmes, diputats, equivalents, eleccions, escriptures soltes i protocols, guardes de la mar, seda i neu; hospital, quindennis, temporalitats i milícies; església, orgue, ermita i sants de la pedra; judicials; plets amb el duc; propis i arbitres; quintes i sortejos de mariners; racional; sal; tendes i altres regalies, taxes i derames; vi, aiguarent i cisa d'aquell...), tot i que no s'explicita. Molt sovint hom parla directament de la tipologia documental (privilegi, carta, sentència...) sense especificar el suport. En el cas de l'apartat de cises sí hem pogut comprovar l'existència real de pergamins que no apareixen identificats pel suport i sí, per la tipologia de privilegis. En altres ocasions sí s'és més explícit: *Un pergamino que contiene la notificación...* o bé, en parlar d'un número 30, hom diu: *contiene el pergamino de este número la absolución o condenación que el Rey Don Juan hizo a Gandía...*

És corrent trobar llibres enquadernats en pergami, alguns d'ells impresos.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i data

Jesús E. Alonso, Octubre 2006.

7.2. Fonts

Per a la identificació dels instruments de descripció hem utilitzat el

fons G: instruments de descripció. Per als apartats 4.1. i 4.2., l'ordenança municipal d'Arxius i Biblioteques.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.1.2.- Fons municipal de Beniopa

AD 66

1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG AD.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Fons municipal de Beniopa.

1.4. Dates

1800-1965.

1.5. Volum i suport

20 m

392 unitats d'instal·lació: 292 llibres, 96 caixes i 4 carpetes.

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Ajuntament de Beniopa.

2.2. Història del productor

Beniopa va ser una alqueria musulmana molt important en el territori que es controlava des del castell de Bairén. A mitjan segle XIII, Jaume I hi va fer molt diverses donacions. S'hi concentraren també, el 1275, molts dels moros revoltats junt amb Al-Azraq, i després reprimits per les mesnades comandades per Pere Ferrandis d'Íxer. El 1323 s'inclouïa en el senyoriu de Gandia, donat a Pere de Ribagorça. Posteriorment va passar a altres famílies nobles, com ara els Cardona, els quals detindrien el domini al llarg del segle XV per a acabar traspasant-lo als Borja. El 1609, els vells habitants del poble l'abandonaven per sempre més, camí de l'Àfrica. A les darreries de l'antic règim, entre 1793 i 1805, Beniopa va protagonitzar un sorollós plet amb Gandia per la possessió de Marxuquera, el qual, finalment, va perdre. L'amollonament del terme no va tenir lloc fins al 1836. A pesar dels recursos interposats i per via de decret governamental, el 1965 perdria la seua condició de municipi independent i s'agregava a Gandia, amb el casc urbà de la qual presentava continuïtat.

2.3. Història arxivística

Hi ha un inventari de 1945. Resta testimoni de les fitxes agrupades en els següents negociats:

Negociado II Hacienda municipal (1818-1944); Negociado III Hacienda Estado (1831-1944); Negociado IV Sanidad y beneficencia (1939-1944); Negociado V Instrucción Pública (1893-1944); Negociado VI Censo Población (1836-1944); Negociado VIII. Militar (1830-1944).

En el moment de la incorporació a Gandia (1965) es va realitzar un expurg. Per aquesta causa o d'altres, el contrast de l'inventari de 1945 i l'actual dóna algunes mancances en els codis d'instrucció pública i cens de població, tot i que, en general, hi ha sèries bastant completes. Ja al si de l'Arxiu Municipal de Gandia, el fons va ser reorganitzat entre 1992 i 1993, moment en què s'elabora una guia, d'acord amb l'esquema de classificació aplicat, i un fitxer orgànic-topogràfic en paper amb 1.400 fitxes descriptives. Aquestes van ser informatitzades per Frederic Aparisi l'any 2002. Tot seguit, l'arxivera Mercé Millet va incorporar en les darreres signatures (AD-380-392) la documentació comptable que s'havia anat localitzant durant la dècada anterior.

2.4. Dades sobre l'ingrés

Actualment, aquest és un fons en bona part tancat que, no obstant,

ha continuat rebent transferències extraordinàries procedents de l'Arxiu Municipal Administratiu, directament de les oficines municipals o, en algun cas, de donacions privades.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

Actes capitulars (1885-1965); correspondència (1898-1965); documentació comptable i impositiva (1800-1965). Jutjat de pau (1943-1965); Agricultura, ramaderia i abastaments (1827-1964); associacions (1931-1943); beneficència (1933-1962); sanitat (1904-1936); instrucció pública (1935); exèrcit i ordre públic (1820-1965); població (1880-1965); eleccions (1911-1965); obres i urbanisme (1856-1965).

3.2. Sistema d'organització

Segons l'organigrama per a la documentació anterior a 1924, fonamentat en la proposta de la Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana de 1987 amb modificacions pròpies posteriors.

Els primers nivells de classificació de cadascun d'ells són:

- 1.- Govern local.
- 2.- Patrimoni.
- 3.- Hisenda.
- 4.- Administració de justícia.
- 5.- Agricultura, ramaderia, pesca i abastiment.
- 6.- Associacions.
- 7.- Beneficència.
- 8.- Sanitat.
- 9.- Instrucció Pública.
- 10.- Cultura.
- 11.- Exèrcit i ordre públic.
- 12.- Territori i població.
- 13.- Eleccions.
- 14.- Indústria i comerç.
- 15.- Obres públiques i urbanisme.

3.3. Avaluació, tria i eliminació

Custòdia permanent.

3.4. Incrementos

Es tracta d'un fons tancat. Tot i això no es pot descartar la possibilitat de noves incorporacions, com ara les dotze unitats d'instal·lació que es van incorporar l'any 2002.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Lliure, prèvia complementació d'una fitxa identificativa per a la petició i consulta documental. Amb les restriccions derivades de la llei 30/92 de 30 de novembre de Règim Jurídic de las Administracions Públiques i del Procediment Administratiu Comú així com de l'ordenança del Servei d'Arxius del Ajuntament de Gandia (arts. 32 a 47).

4.2. Condicions de reproducció.

Es podrà obtenir còpia d'aquells documents d'accés no restringit, previ el pagament dels preus públics corresponents. L'autorització de reproduccions no atorga drets de propietat intel·lectual. En cas d'utilització pública de reproduccions de documents, caldrà fer constar obligatòriament la seua procedència.

Per a més detalls, vegeu articles 48 a 56 de l'ordenança reguladora del Servei d'Arxius de l'Ajuntament i la legislació vigent sobre propietat intel·lectual.

4.3. Llengües i escriptures dels documents

Castellà.

Humanística i textos mecanografiats.

4.5. Instruments de descripció

- Guia-organigrama de l'arxiu d'acord amb el seu esquema de classificació (1993). G-22.

- Fitxer orgànic topogràfic (1992-1993). 1400 entrades descriptives. G-62

- Aplicació informàtica de l'AMG.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.3. Documentació relacionada.

Vegeu Arxiu del Ducat de Gandia en AHN, Secció Noblesa, Osuna. (parcialment microfilmada al Centre Comarcal d'Arxius. Fons FC).

Cèdules del cadastre parcel·lari de la riquesa rústica. s.a. Fitxer topogràfic. G-174-175, 197-200.

Cambrà Local Agrària de Gandia, Beniopa, Benipeixcar i Benirredrà. Fons DB en aquesta mateixa guia.

■ 6. ÀREA DE NOTES

6.1. Notes

Nota a 1.3.- Malgrat que Beniopa és annexionada a Gandia el 1965 hi ha llibres o expedients que, iniciats prèviament a aqueixa data, perllonguen la seua durada fins a dates posteriors.

Nota a 1.5.- Diversos formats. Documentació predominant en paper. Estat de conservació irregular, predominant el bo.

Nota a 2.2.- En l'organització dels arxius de Beniopa i Benipeixcar que es va realitzar el 1992-1993 es van trobar documents procedents de l'Alqueria de la Comtessa, Benirredrà i Piles. Cf. Instrument de descripció G-193.

Nota a 4.5.- A més dels Instruments de descripció descrits hi ha aquests altres en desús.

- Inventari de l'Arxiu Municipal de Beniopa en fitxes (1945).

Sig. AD-331/13.

- 'Inventario de papeles y documentos que forman el archivo de este ayuntamiento' (1945). 100 entrades descriptives.

G-81. Original en Arxiu de la Diputació Provincial de València. E.8.7.

- Documentació Històrica Municipal de Gandia. Inclou algunes fitxes de les actes municipals de Beniopa. Fitxer-inventari (1983). G-130. Olim SA-5371. A l'Arxiu Administratiu.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i data

Jesús E. Alonso, novembre de 2006.

7.2. Fonts

Per a la identificació dels instruments de descripció hem utilitzat el fons G: instruments de descripció. Per als apartats 4.1. i 4.2., l'ordenança municipal d'Arxius i Biblioteques.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.1.3.- Fons municipal de Benipeixcar

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG AE.

AE73

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Fons municipal de Benipeixcar.

1.4. Dates

1818-1965.

1.5. Volum i suport

12,5 m.

294 unitats d'instal·lació: 222 llibres, 69 caixes i 3 quaderns.

2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Ajuntament de Benipeixcar.

2.2. Història del productor

El duc de Gandia Alfons el Vell va donar el lloc de musulmans de Benipeixcar al seu nét, Hug de Cardona, l'any 1407. Abans, l'havia comprat a Joan Gascó. Anys després, passava a les mans de Pere Martorell. En aquells moments, Benipeixcar formava part d'un senyoriu juntament amb Beniopa i el Real. Com li va passar a Benirredrà o a Beniopa, des de ben prompte patiria la pressió de la propera Gandia, particularment en els aspectes fiscals i jurisdiccionals. Amb la fi d'aquell segle xv, Maria Enríquez el recuperà per al seu ducat eixamplat. Gràcies a unes recents excavacions del Museu Arqueològic de Gandia, s'han pogut documentar restes de cases i enterraments dels habitants musulmans entre els segles xiv i xvii.

Durant el segle XVI contenia una cinquantena de cases de moriscs, les quals es van reduir a la meitat al segle següent, ja amb repobladors cristians, alguns d'ells d'origen italià. Cap a finals del XIX passava del mig miler d'habitants, i és entre 1900 i 1965 quan triplicava la seua població, la qual va augmentar a un ritme molt accelerat, sobretot en els últims anys de la seua existència com a municipi.

El seu terme va ser delimitat amb els pobles veïns el 1740 i el 1965 va ser annexionat a Gandia. Els informes adueïen que el seu territori era molt menut i que les edificacions no tenien solució de continuïtat amb Gandia. Així mateix, es valoraven uns hàbits de vida en comú i l'escassetesa dels recursos municipals.

2.3. Història arxivística

A l'inventari de 1945 (G-96) consta l'existència d'inventaris generals de l'Arxiu Municipal datats el 1875-1878 i el 1910-1912.

El contrast dels inventaris de 1873 i 1945 amb l'actual dona la possibilitat de localitzar algunes mancances: a hores d'ara falten els pres-supostos entre 1837 i 1884; els expedients d'arbitres o consums entre 1847 i 1900; els expedients per a l'organització de l'Ajuntament (des de 1835); els padrons generals de veïns des de 1836 o les quintes entre 1830 i 1884.

Ja al si de l'Arxiu Municipal de Gandia, el fons va ser reorganitzat entre 1992 i 1993, moment en què s'elabora una guia, d'acord amb l'esquema de classificació aplicat, i un fitxer orgànic-topogràfic en paper. Aquestes van ser informatitzades per Frederic Aparisi l'any 2002. Tot seguit, l'arxivera Mercè Millet va incorporar en les darreres signatures (AE-293-294) la documentació comptable que s'havia anat localitzant durant la dècada anterior.

A més dels instruments de descripció vigents, descrits al camp corresponent, hi ha aquests altres en desús.

- 'Inventario de los documentos que existen en la secretaría del Ayuntamiento' (1873). G-96. Original en l'Arxiu de la Diputació Provincial de València. E.8.7. Caixa 4.

- 'Inventario general de todos los documentos que constituyen el Archivo de este Ayuntamiento, ordenado por materias y años, con arreglo a lo dispuesto en la circular de la Dirección General de Administración Local de fecha 10 de Febrero de 1945'. G-96. Original en Arxiu de la Diputació Provincial de València. E.8.7.

- Documentació Històrica Municipal de Gandia. Inclou algunes fitxes de les actes municipals de Benipeixcar. Fitxer-inventari (1983). G-130. Olim SA-5371. A l'Arxiu Administratiu.

2.4. Dades sobre l'ingrés

Actualment, aquest és un fons tancat que, no obstant, ha continuat rebent transferències extraordinàries procedents de l'Arxiu Municipal Administratiu o directament de les oficines municipals.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

Ordenació del govern (1849-1956); actes capitulars (1846-1965); correspondència (1860-1965); documentació comptable i impositiva (1838-1965); Jutjat de pau (1937-1965); agricultura, ramaderia i abastaments (1879-1964); associacions (1939-1965); beneficència (1939-1965); instrucció pública i cultura (1873-1964); exèrcit i ordre públic (1886-1965); territori i població (1836-1965); eleccions (1835-1963); indústria i comerç (1898-1964); obres i urbanisme (1859-1965).

3.2. Sistema d'organització

Segons l'organigrama per a la documentació anterior a 1924, fonamentat en la proposta de la Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana de 1987 amb modificacions pròpies posteriors.

Els primers nivells de classificació de cadascun d'ells són:

- 1.- Govern local.
- 2.- Patrimoni.
- 3.- Hisenda.
- 4.- Administració de justícia.
- 5.- Agricultura, ramaderia, pesca i abastiment.
- 6.- Associacions.
- 7.- Beneficència.
- 8.- Sanitat.
- 9.- Instrucció Pública.
- 10.- Cultura.
- 11.- Exèrcit i ordre públic.
- 12.- Territori i població.
- 13.- Eleccions.
- 14.- Indústria i comerç.
- 15.- Obres públiques i urbanisme.
- 16.- Entitats religioses.

3.3. Avaluació, tria i eliminació

Custòdia permanent.

3.4. Incrementos

Es tracta d'un fons tancat. Tot i això no es pot descartar la possibilitat de noves incorporacions, com ara les dues unitats d'instal·lació que es van incorporar l'any 2002.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Lliure, prèvia complementació d'una fitxa identificativa per a la petició i consulta documental. Amb les restriccions derivades de la llei 30/92 de 30 de novembre de Règim Jurídic de las Administracions Públiques i del Procediment Administratiu Comú així com de l'ordenança del Servei d'Arxius del Ajuntament de Gandia (arts. 32 a 47). L'ordenança del Servei també regula el préstec temporal per a exposicions (art. 47).

4.2. Condicions de reproducció.

Es podrà obtenir còpia d'aquells documents d'accés no restringit, previ el pagament dels preus públics corresponents. L'autorització de reproduccions no atorga drets de propietat intel·lectual.

En cas d'utilització pública de reproduccions de documents, caldrà fer constar obligatòriament la seua procedència.

Per a més detalls, vegeu articles 48 a 56 de l'ordenança reguladora del Servei d'Arxius de l'Ajuntament i la legislació vigent sobre propietat intel·lectual.

4.3. Llengües i escriptures dels documents

Castellà.

Humanística i textos mecanografiats.

4.5. Instruments de descripció

- Guia-organigrama de l'arxiu d'acord amb el seu esquema de classificació (1993). G-22.

- Fitxer orgànic topogràfic (1992-1993). G-61.

- Aplicació informàtica de l'AMG.

- 'Inventario de los documentos que constituyen el Archivo Municipal del extinguido municipio de Benipeixcar, incorporado a este Ayuntamiento' [1965]. 2 f. G-80.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.3. Documentació relacionada.

Vegeu Arxiu del Ducat de Gandia en AHN, Secció Noblesa, Osuna. (parcialment microfilmada al Centre Comarcal d'Arxius. Fons FC).

Cèdules del cadastre parcel·lari de la riquesa rústica. s.a. Fitxer topogràfic. G-174-175, 197-200.

■ 6. ÀREA DE NOTES

6.1. Notes

Nota a 1.3.- Malgrat que Benipeixcar és annexionat a Gandia el 1965 hi ha un cas en què la gestió d'un pressupost extraordinari allarga les dates fins a 1967.

Nota a 2.2.- A l'organització dels arxius de Beniopa i Benipeixcar que es va realitzar el 1992-1993 es van trobar documents procedents de l'Alqueria de la Comtessa, Benirredrà i Piles. Cf. Instrument de descripció G-193.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i data

Jesús E, Alonso. Novembre 2006.

7.2. Fonts

Per a la identificació dels instruments de descripció hem utilitzat el fons G: instruments de descripció. Per als apartats 4.1 i 4.2, l'ordenança municipal d'Arxius i Biblioteques.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.2.- Col·leccions

2.2.2.1.- Material textual imprés

2.2.2.1.1 Fons editorial

2.2.2.1.2 Hemeroteca

2.2.2.1.3 Biblioteca Josep Camarena

2.2.2.1.4 Obres musicals

2.2.2.1.5 Fullets i

2.2.2.2. Material cartogràfic

2.2.2.3 Material icònic

2.2.2.3.1 Fototeca

2.2.2.3.2 Material gràfic no fotogràfic

2.2.2.4. Material audiovisual

2.2.2.4.1.- Fons Noguera

2.2.2.5 Material sonor

2.2.2.1.1 Fons editorial

BC 175

1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG BA.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Fons Editorial.

1.4. Dates

1949-2006.

1.5. Volum i suport

198 m (577 caixes, 24338 volums).

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Ajuntament de Gandia.

2.2. Història del productor

Vegeu la introducció d'aquesta obra.

2.3. Història arxivística.

El fons editorial es va crear el 1991 per a dipòsit de les publicacions de l'Ajuntament de Gandia. Va sorgir com a resposta davant de les necessitats per a l'emmagatzematge, organització i conservació de les publicacions municipals que s'havien anat editant.

Es plantejava la necessitat que les publicacions municipals es preservaren per al futur així que, per regla general, de cada edició se'n conserven 10 exemplars per al fons de seguretat (BBA) i la resta al fons general (BA).

El fons editorial ha vingut utilitzant-se per a nodrir la xarxa de biblioteques municipals, per a les distribuïdores de publicacions, per fer intercanvis amb altres institucions, per a obsequis institucionals i per a constituir lots per a altres biblioteques i entitats.

2.4. Dades sobre l'ingrés.

L'ingrés inicial el formaren els exemplars dels premis literaris de Gandia, els llibres del CEIC Alfons el Vell editats entre 1984 i 1988 i altres publicacions anteriors a la creació del fons. També han ingressat nombroses publicacions en l'edició dels quals l'Ajuntament pren part com a patrocinador o col·laborador. Al capdavant, hi ha tres fonts d'alimentació principals:

- Les edicions dels premis literaris de poesia Ausiàs March i de narrativa Joanot Martorell.
- Les transferències del CEIC Alfons el Vell. A més dels exemplars que passen al fons de seguretat, s'han fet dues transferències al fons general de llibres d'edicions més antigues.
- La resta de publicacions editades per l'Ajuntament o aquelles en les quals és partícep.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

Es tracta d'un fons constituït per 942 registres o títols i que conté les publicacions de l'Ajuntament de Gandia, a més d'altres llibres, revistes i edicions amb suports diversos, la major part realitzades a Gandia i a la Safor. El número d'exemplars de cada títol és variable i sol oscil·lar entre 10 i 100.

El fons serveix de reserva i garantia d'uns exemplars que d'altra forma no es mantindrien a causa que molts d'ells són de caràcter local i comarcal i, per la seua escassa rendibilitat econòmica, desapareixen ràpidament del mercat.

3.2. Sistema d'organització

Hi ha dos subfons. Per una banda, el fons editorial general (BA), que es troba en un dipòsit, i per l'altra el fons de seguretat (BBA), de baix ús, que s'hi troba en un altre local més allunyat dels serveis administratius.

Hi ha una altra subdivisió funcional, segons el nombre d'exemplars disponibles.

1.- Publicacions amb preu públic municipal. A la venda a l'Arxiu Històric. 50 títols.

2.- Publicacions distribuïbles en règim d'intercanvi 214 títols.

3.- Reserva de seguretat 942 títols.

3.3. Avaluació, tria i eliminació

El subfons BBA (Fons de Seguretat) conté 10 exemplars de cada publicació; la resta d'exemplars que arriben passen al Fons BA.

La selecció i l'eliminació és prèvia a la incorporació, deixa fora els títols i exemplars que no tenen valor per al fons i conserva, en alguns casos, una quantitat limitada d'exemplars.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

El llistat de publicacions a la venda és disponible a la web municipal, a l'apartat dedicat al Servei d'Arxius. El llistat d'intercanvis es facilita a aquelles entitats amb què es manté aquesta relació. El fons de seguretat és d'accés restringit.

4.5. Instruments de descripció

- Registre d'entrada en fitxes de paper: G-136.

- Base de dades global i actualitzada en Microsoft Access.

- Llistat de publicacions en intercanvi.
- Llistat de publicacions a la venda.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.3. Documentació relacionada

En els expedients corresponents del Servei d'Arxius apareix informació sobre donacions, compres de publicacions destinades al fons editorial, així com d'intercanvi o donacions de publicacions del fons editorial.

■ 7. AREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i datació

F. Borja Fuster Fuster, octubre 2006.

7.2. Fonts

Per a la identificació dels instruments de descripció hem utilitzat el fons G: instruments de descripció. Per als apartats 4.1. i 4.2., l'ordenança reguladora dels Serveis d'Arxiu i Biblioteques.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.2.1.2.- Hemeroteca

BB 5

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG BB.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Hemeroteca.

1.4. Dates

1880-2006.

1.5. Volum i suport

79 m (1118 unitats d'instal·lació)

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Ajuntament de Gandia.

2.2. Història del productor

Vegeu la introducció d'aquesta mateixa obra.

2.3. Història arxivística.

Aquest fons es va formar el 1983 a partir de la fusió d'un conjunt de publicacions existents amb el dipòsit de la col·lecció , d'Andrés Escrivà Roger, la qual incloïa la primera publicació local (*El Litoral*, 1881) i la publicació de més llarga vida (*Revista de Gandia*, 1900-1935).

La presència de publicacions periòdiques a l'AMG ve d'abans. A l'*Índice general de documentos* realitzat per Antoni Martí el 1945 apareix enregistrada una "Secció bibliogràfica" amb publicacions periòdiques, com ara diaris oficials. Després, en un *Índice administrativo* de 1977, apareix el mateix fons dels anys quaranta, però notablement enriquit amb altres documents hemerogràfics, com ara el BIM o una col·lecció de setmanaris publicats a la ciutat entre 1914 i 1971.

El subfons d'annexos d'hemeroteca (BBA) es va formar a partir d'una col·lecció de retalls de premsa local i comarcals, creats en Secretaria General i en el Departament de Cultura.

El subfons Mas-Sesé (BBB) prové de la donació que va fer la família Mas-Sesé l'any 1993. Donat que la major part d'aquestes publicacions estaven ja al fons de l'hemeroteca es va mantenir el conjunt de la donació en un subfons.

2.4. Dades sobre l'ingrés.

Des de la seua creació, el 1983, s'ha anat nodrint de donacions de particulars, de les donacions de les empreses editorials i de les associacions locals, de la recollida de les publicacions periòdiques per part del personal de l'Arxiu, de subscripcions i, sobretot, de les transferències des

de la Biblioteca Central.

El subfons d'annexos de l'hemeroteca s'ha anat nodrint dels dossiers preparats pel Departament de Cultura i el Gabinet de Premsa, així com diverses donacions d'empreses, d'associacions i de particulars.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

Es tracta del principal fons de publicacions periòdiques locals, comarcals i regionals a la Safor. Conté premsa datada des de 1880 fins l'actualitat. Destaquen pel seu valor històric les publicacions de les dues últimes dècades del segle XIX i les tres primeres dècades del segle XX.

3.2. Sistema d'organització

L'hemeroteca està formada per un fons general (BB) i dos subfons: els annexos de l'hemeroteca (BBA), que contenen retalls, dossiers i les planes de les edicions comarcals, i el fons donat per Mas-Sesé (BBB). Tots els fons ocupen les instal·lacions amb el sistema de signatures a 'número corregut', per tal d'aprofitar l'espai.

Si bé les recerques es poden fer segons criteris múltiples, arran de la seua informatització a la XLPV, l'hemeroteca ha comptat tradicionalment amb un fitxer orgànic que reflectia la seua estructura interna.. El quadre de classificació és el següent:

1. Premsa Històrica Comarcal (anterior a 1975)
2. Premsa Comarcal.
 - 2.1. Informativa
 - 2.2. Festiva
 - 2.3. Cultural i altres
3. Premsa especialitzada (Ciències socials, arxius i biblioteques)
4. Premsa diversa (anuaris, memòries i altres)
 - 5.1. Retalls i dossiers (annexos)
 - 5.2. Premsa política (Donació de Josep Piera)
 - 5.3. Fons Mas-Sesé

3.3. Avaluació, tria i eliminació

Custòdia permanent. La selecció i l'eliminació és prèvia a la incorporació a l'hemeroteca, eliminant els duplicats.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Lliure, prèvia complementació d'una fitxa identificativa per a la petició i consulta documental.

Les publicacions de valor històric se serveixen en microfilms o documents digitals. En aquest cas i en algun altre es preserva l'original de la consulta per raons de conservació.

4.2. Condicions de reproducció.

Es podrà obtenir còpia d'aquells documents d'accés no restringit, previ el pagament dels preus públics corresponents. L'autorització de reproduccions no atorga drets de propietat intel·lectual.

En cas d'utilització pública de reproduccions de documents, s'haurà de fer constar obligatòriament la seua procedència.

Per a més detalls, vegeu articles 48 a 56 de l'ordenança reguladora del Servei d'Arxius de l'Ajuntament i Legislació vigent sobre propietat intel·lectual.

4.5. Instruments de descripció

- Xarxa electrònica de lectura pública valenciana. Catàleg col·lectiu de la Xarxa de Lectura Pública Valenciana. València: Generalitat Valenciana, Direcció General del Llibre, Arxius i Biblioteques.

<<http://xlpv.cult.gva.es/absysnetopac/vindex.htm>>. [Consulta: octubre, 2006].

- Gabriel GARCÍA FRASQUET. *Catàleg de la premsa comarcal, La Safor (1880-1982)*. Gandia: Centre d'Estudis i Investigacions Comarcals Alfons el Vell, 1988. Llibre catàleg amb 131 entrades descriptives.

- Fitxer alfabètic de títols, amb 1446 entrades descriptives. G-158.

- Fitxer orgànic-temàtic de títols, amb 1446 entrades descriptives. G-63.

- Fitxer alfabètic d'autors, amb 3000 entrades descriptives. Descripció analítica d'articles publicats en revistes especialitzades. G-19.

- Fitxer alfabètic de títols, amb 3000 entrades descriptives. Descripció analítica d'articles publicats en revistes especialitzades. G-20.

- Fitxer alfabètic de matèries, amb 3000 entrades descriptives. Descripció analítica d'articles publicats en revistes especialitzades. G-21.

- Hemeroteca: paraules clau. Llistat. 7 ff. G-23

- Hemeroteca Mas-Sesé. G-27.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.2. Existència i localització de reproduccions

La premsa històrica anterior a 1939 es troba en bona part microfilmada i/o en format digital, com també part de la posterior.

5.3. Documentació relacionada

Dins de fons personals (a la col·lecció DK, el fons Josep Camarena o

el Sáenz de Juano) s'hi troben diverses publicacions periòdiques. S'ha seguit el criteri de mantenir els retalls i els números solts dins d'aquests fons i s'han traspassat a l'hemeroteca les col·leccions senceres i alguns números que completaven sèries.

■ 6. ÀREA DE NOTES

6.1. Notes

Nota a 1.5.- La distribució de signatures és la següent: BB-1 a 968, BBA-1 a 142, BBB-1 a 8

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i datació

F. Borja Fuster, Octubre 2006.

7.2. Fonts

Per a la identificació dels instruments de descripció hem utilitzat el fons G: instruments de descripció. Per als apartats 4.1 i 4.2, l'ordenança reguladora dels Serveis d'Arxiu i Biblioteques.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.2.1.3.- Biblioteca Josep Camarena.

CA 1804/37.
Foto Rafa Andrés

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG BC.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Biblioteca Josep Camarena.

1.4. Dates

1511 – 2006.

1.5. Volum i suport

133,32 m.

(5533 llibres, 1190 opuscles, 4 CD, 2 disquets 3 1/2).

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Ajuntament de Gandia.

2.2. Història del productor

Vegeu la introducció d'aquesta obra.

2.3. Història arxivística

De ben segur que l'existència a l'Arxiu Municipal d'obres de consulta i altres publicacions, lligades o no a l'activitat administrativa, és molt antiga. Ja a l'"Índice General de los papeles que se encuentran en el Archivo de la Casa Consistorial de la Ciudad de Gandia" de 1792 (AMG, AB-1858) apareix una secció de "Libros impresos" on hi ha descrits un total de catorze llibres. Aquesta secció serà la llavor d'allò que, amb el pas del temps, esdevindrà biblioteca auxiliar de l'arxiu. Haurem d'esperar a l'"Índice general de documentos" realitzat per Antoni Martí el 1945 (AMG, G-76) per a veure novament enregistrada una "Sección bibliográfica" amb diversos diccionaris i publicacions periòdiques com ara diaris oficials. En un "Índice administrativo" de 1977 (AMG, G-82), apareix el mateix fons dels anys quaranta, però ara notablement enriquit amb repertoris legislatius i de jurisprudència, manuals de procediment administratiu, memòries de la gestió corporativa i altres documents hemerogràfics com el *Butlletí d'Informació Municipal* (BIM) o una col·lecció de setmanaris publicats a la ciutat entre 1914 i 1971. Des de 1982, la biblioteca auxiliar anirà enriquant-se amb noves compres i amb publicacions procedents de la biblioteca central (AMG, G-83). Pel 1994, amb el trasllat definitiu de l'arxiu municipal a l'edifici de l'antic convent de Sant Roc, la biblioteca auxiliar prendrà la seua embranzida definitiva. El 26 de novembre de 1993 s'acorda l'adquisició de la biblioteca personal de l'erudit local Josep Camarena (AMG, AA-3843) i segons l'acord del Ple de l'Ajuntament de 4 de maig de 1995 (AMG, AA-3846) s'accepta la donació de la biblioteca privada de la família Sáenz de Juano-Arbona. Amb aquestes donacions, juntament amb altres i una política d'intercanvis i adquisi-

cions, l'antiga biblioteca auxiliar de l'arxiu històric es transformarà en l'actual Biblioteca d'Investigadors Josep Camarena.

2.4. Dades sobre l'ingrés

Vegeu: AMG, G-16, G-17, G-18, G-26, G-34, G-35, G-39, G-83, G-141, G-144, G-61 i G-187.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

La biblioteca personal de l'erudit Josep Camarena conté el fons bibliogràfic familiar dels Sáenz de Juano i la biblioteca auxiliar de l'arxiu. La biblioteca privada de Camarena compta amb vora mil cinc-cents volums de temàtica variada on predominen els llibres dedicats a la història de la Corona d'Aragó. El fons familiar dels Sáenz de Juano inclou més de cinc-cents exemplars, bona part del segle XIX i de caràcter predominantment religiós, militar i comercial. A açò se suma la biblioteca auxiliar de l'arxiu, amb llibres sobre Gandia, la Safor i les Comarques Centrals Valencianes, edicions d'obres dels personatges clàssics lligats a la comarca, com Ausiàs Marc, Joanot Martorell, Roís de Corella o la família Borja, llibres d'història i les seues ciències afins, així com obres de consulta i publicacions professionals relacionades amb la documentació i l'arxivística.

3.2. Sistema d'organització

Seguint un criteri formal, la biblioteca està dividida en quatre apartats. D'una banda, els llibres (BC) se situen a les prestatgeries de la sala de lectura i els opuscles (BCA) se serveixen en dipòsit. D'altra, els llibres que tracten dels nostres clàssics (NC) i aquells que tenen un especial valor i/o antiguitat es conserven en vitrines. Els llibres s'organitzen físicament per ordre d'entrada. Amb tot, al catàleg consta el número corresponent a la Classificació Decimal Universal.

3.3. Avaluació, tria i eliminació

Els criteris de selecció i adquisició prioritzen les publicacions locals comarcals, així com les d'obres relacionades amb els clàssics de la ciutat. També és freqüent l'adquisició d'obres útils a l'investigador, generalment sobre història i les seues ciències auxiliars o la de publicacions professionals relacionades amb la documentació i l'arxivística. Entre els anys 2001 i 2002 es va realitzar l'expurgació de 307 volums per raons d'actualització del fons.

3.4. Incrementos

La biblioteca compta amb un pressupost anual per a compres. Rep habitualment donacions i intercanvis. A més, està prevista la incorporació i catalogació de biblioteques privades.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1 Condicions d'accés

Accés lliure a consulta en sala, prèvia complementació d'una fitxa identificativa per a la petició i consulta. A hores d'ara, totes les obres estan excloses de préstec.

4.2. Condicions de reproducció

Les reproduccions es realitzaran en tot cas d'acord amb la Llei de Propietat Intel·lectual i previ pagament del preu públic corresponent. Vegeu Llei 23/2006 de 7 de juliol per la qual es modifica el text refós de la Llei de Propietat Intel·lectual (BOE núm. 162 de 8 de juliol del 2006) així com els articles 48 a 56 de l'ordenança reguladora del Servei d'Arxius de l'Ajuntament de Gandia.

4.3. Llengües i escriptures dels documents

La major part dels llibres són en valencià i castellà. No obstant això, podem trobar publicacions en anglés, francès, italià, alemany, hongarés, portugués, èuscar, llatí i altres idiomes.

4.5. Instruments de descripció

El fons complet de la biblioteca es pot consultar en línia al Catàleg Col·lectiu de la Xarxa de Lectura Pública Valenciana, a l'adreça <http://xlpv.cult.gva.es/absysnetopac/vindex.htm> [Consulta: octubre, 2006]

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i data

Josep Bernat Martí Pellisser, octubre de 2006.

7.2. Fonts

Xarxa electrònica de lectura pública valenciana. Catàleg col·lectiu de la Xarxa de Lectura Pública Valenciana. València: Generalitat Valenciana, Direcció General del Llibre, Arxius i Biblioteques.

<<http://xlpv.cult.gva.es/absysnetopac/vindex.htm>>. [Consulta: octubre, 2006].

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.2.1.4.- Obres musicals

BF 36

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG BF.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Obres musicals.

1.4. Dates

1901 – 2002 (inclou còpia d'un original del segle XVI).

1.5. Volum i suport

0,45 m (3 unitats d'instal·lació). 100 unitats documentals, paper.

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Ajuntament de Gandia.

2.2. Història del productor

Vegeu la introducció d'aquesta obra.

2.3. Història arxivística

L'any 1980 l'Ajuntament de Gandia va subvencionar la transcripció de les obres del compositor local Ignasi Moreno i del seu pare Josep Maria. El fruit d'aquest treball, realitzat per Vicent Aguilar sota la direcció

del pare jesuïta Vicent J. Tena, arriba a l'Arxiu Municipal en forma de dos volums encuadernats. A partir d'aquest moment, es constitueix el fons municipal d'obres musicals, que reunirà aquestes partitures, d'altres trobades en dues caixes en el moment de l'elaboració de l'inventari i algunes que aniran afegint-se amb el pas del temps. L'any 2002 es mamprén la catalogació del fons amb el programa informàtic *Biblio 3000*, aleshores emprat per a la gestió del fons bibliogràfic, però hui ja extingit.

2.4. Dades sobre l'ingrés

No consta l'entrada de partitures en cap registre.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

Es tracta d'obres per a orquestra, cor, banda, dolçaina i sobretot per a piano. Conté partitures de compositors locals com Josep Maria i Ignasi Moreno, Miquel Villar, Josep Climent i Miquel Vercher, així com manuals i obres d'estudi dels compositors internacionals més clàssics. Destaca una còpia del *Cançoner de Gandia* del segle XVI.

3.2. Sistema d'organització

Les partitures s'organitzen físicament per ordre d'entrada. Amb tot, al catàleg consta el número corresponent a la Classificació Decimal Universal.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Accés lliure prèvia complementació d'una fitxa identificativa per a la petició i consulta documental.

4.2. Condicions de reproducció

Les reproduccions es realitzaran en tot cas d'acord amb la Llei de Propietat Intel·lectual. Vegeu Llei 23/2006 de 7 de juliol per la qual es modifica el text refós de la Llei de Propietat Intel·lectual (BOE núm. 162 de 8 de juliol del 2006) així com els articles 48 a 56 de l'ordenança reguladora del Servei d'Arxius de l'Ajuntament de Gandia.

4.5. Instruments de descripció

La impressió en paper de l'antic catàleg informàtic en *Biblio 3000* és l'instrument de descripció disponible a hores d'ara. Es tracta d'un catàleg toponímic i un llistat de títols (G-182). En el catàleg, cada document està

descriu segons les regles de catalogació del Ministeri de Cultura. Al llistat, per ordre d'entrada, consta la signatura, el títol de l'obra i la menció de responsabilitat. L'usuari compta, a més, amb un fitxer manual.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.1. Existència i localització dels originals

El *Cançoner de Gandia* original es conserva a la Biblioteca de Catalunya amb les signatures M. 1967 i M. 1166.

5.3. Documentació relacionada

En el fons de material sonor es conserven diverses gravacions del *Cançoner de Gandia*:

Cançoner de Gandia: El Cant de la Sibil·la valenciana. Alboraià: EGT, 1997. 1 disc compacte; 71 min., 50 seg.

Cançoner de Gandia (s. XVI) [gravació sonora]. Gandia: Ajuntament de Gandia, 1986. 1 disc de vinil; 42 min., 11 seg. Estèreo.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i data

Josep Bernat Martí Pellisser, octubre de 2006.

7.2. Fonts

Per informar l'element *Existència i localització dels originals*:

- Josep CLIMENT BARBER. *Cançoner de Gandia*. València: Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, 1995.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.2.1.5.- Fullets

1 Cromo de l'exportador de taronja José Borrás. CF 1

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG CF.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Fulletts.

1.4. Dates

1904-2007.

1.5. Volum i suport

2,4 m

32 unitats d'instal·lació.

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Ajuntament de Gandia.

2.2. Història del productor

Vegeu la introducció d'aquesta obra.

2.3. Història arxivística.

Aquest fons comença a formar-se l'any 1994 per tal de conformar una col·lecció de fullets de mà que s'editen a Gandia i a la comarca.

2.4. Dades sobre l'ingrés.

L'ingrés és constant i d'origen múltiple des de la seva creació el 1994 fins a l'actualitat.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

Conté fullets de mà editats a Gandia i a la Safor. Donen testimoni de campanyes i activitats que es promouen a Gandia i a la Safor per part d'organismes públics i privats.

3.2. Sistema d'organització

El fons està organitzat per successió cronològica.

3.3. Avaluació, tria i eliminació.

Custòdia permanent. La selecció i l'eliminació s'efectua abans de la incorporació al fons, moment en què s'eliminen els duplicats.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Lliure, prèvia complementació d'una fitxa identificativa per a la petició i consulta documental. Amb les restriccions derivades de l'ordenança del Servei d'Arxius del Ajuntament de Gandia (arts. 32 a 47).

4.2. Condicions de reproducció.

Es podrà obtenir còpia dels documents, previ pagament dels preus públics corresponents. L'autorització de reproduccions no atorga drets de propietat intel·lectual.

Per a més detalls, vegeu articles 48 a 56 de l'ordenança reguladora del Servei d'Arxius de l'Ajuntament i Llei 22/87 de Propietat Intel·lectual.

4.5. Instruments de descripció

No existeixen instruments de descripció d'aquest fons

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.3. Documentació relacionada

La Casa de la Cultura Marqués de González de Quirós té constituïda una col·lecció de materials editats amb motiu de les exposicions que organitza l'Ajuntament.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i datació

F. Borja Fuster Fuster, Gener de 2007.

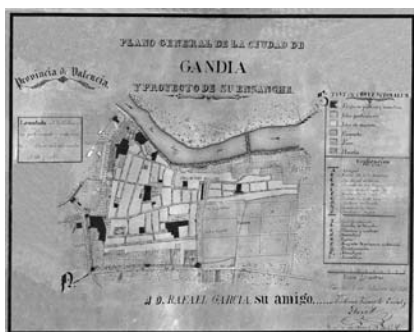
7.2. Fonts

Per als apartats 4.1. i 4.2., l'ordenança reguladora dels Serveis d'Arxiu i Biblioteques.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.2.2.- Material cartogràfic

Plano de l'eixamplament de Gandia signat per Antonio Vicente Vidal. Any 1878. CE 411

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG CE.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Material cartogràfic.

1.4. Dates

1584 – 1999.

1.5. Volum i suport

584 unitats en diferents suports (paper, digitals i altres).

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Ajuntament de Gandia.

2.2. Història del productor

Vegeu la introducció d'aquesta mateixa obra.

2.3. Història arxivística

Fons creat el 1985 arran dels plànols exposats a la I Mostra Cultural

de l'Ajuntament de Gandia. La procedència principal és municipal, sobretot del Departament d'Urbanisme. També hi ha adquisicions i donacions de particulars. S'hi conserva un llibre registre de plànols i mapes amb 53 entrades descriptives fet el novembre de 1985 (G-43) actualment en desús.

2.4. Dades sobre l'ingrés.

Els primers ingressos apareixen registrats a partir de novembre de 1985, moment a partir del qual s'amplia el fons de manera regular. Cal destacar la transferència realitzada pel Departament d'Urbanisme el 2004, que inclou plànols del PGOU i projectes.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

1.- GANDIA

1.1.- Plànols urbans (segle XIX)

1.1.1.- Casc Urbà (1778-1944)

1.1.2.- Grau i platja (1900-1985)

1.2.- Obres d'edificis (1925-1935)

1.2.1.- Obres d'edificis públics (1895-1990)

1.2.2.- Obres de particulars (1891-1950)

1.3.- Terme (1798-1998)

2.- LA SAFOR (1881-1999)

3.- PAÍS VALENCIÀ (1584-2000)

4.- ESPANYA. EUROPA. MAPAMUNDIS

4.1.- Espanya (1887-1992)

4.2.- Europa (1910-1991)

4.3.- Mapamundis

3.3. Avaluació, tria i eliminació

Custòdia permanent. S'eliminen els duplicats abans de la incorporació al fons. Segons l'Ordenança reguladora del Servei d'Arxius i Biblioteques (article 29), no podrà ser objecte d'avaluació i tria la documentació anterior a 1940.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Documentació de lliure accés, llevat de la que puga trobar-se en mal estat de conservació. Vegeu capítol IV de l'Ordenança Reguladora dels Serveis d'Arxius i Biblioteques.

4.2. Condicions de reproducció.

Es pot obtenir còpia, previ pagament dels preus públics corresponents i la complementació d'una sol·licitud de reproducció, que serà autoritzada pel responsable de l'arxiu. Aquesta autorització no atorga la propietat intel·lectual. Caldrà fer constar obligatòriament la procedència. Per a més detalls vegeu articles 48 a 56 de l'Ordenança Reguladora dels Serveis d'Arxius i Biblioteques i la Legislació vigent sobre propietat intel·lectual.

4.3. Llengües i escriptures dels documents

Castellà, valencià i llatí.

4.4. Característiques físiques i requeriments tècnics

La documentació es troba en un dipòsit especial, per la qual cosa cal sol·licitar-la amb un dia d'antelació.

4.5. Instruments de descripció

- Aplicació informàtica de l'AMG. Mòdul de materials cartogràfics. 584 entrades descriptives.

- Llistat de plànols remesos des del Departament d'Urbanisme a l'Arxiu Històric. Document d'ordinador. 2004. 380 entrades descriptives.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.2. Existència i localització de reproduccions

Els plànols corresponents al Cadastre parcel·lari de Gandia es troben digitalitzats i es poden consultar als ordinadors disponibles per al públic. A més, existeix còpia digital dels plànols de cases amb valor històrico-artístic.

5.3. Documentació relacionada

Fitxes descriptives de les parcel·les i dels propietaris cadastrals. Vegeu G-197, 198, 199, 200.

■ 6. ÀREA DE NOTES

6.1. Notes

Nota a 2.4. i 4.5.- Els plànols remesos el 2004, no inclosos en la descripció principal, són localitzables segons el sistema descriptiu i de localització provinent del mateix Departament d'Urbanisme.

Nota a 3.1.- En aquest element s'hi conté la informació estructurada

segons el sistema d'organització del fons. Per tant, ens hem estalviat informar l'element 3.2.

Nota a 3.2.- Cal tenir en compte que molts dels plànols no es troben datats i que en algun cas, sobretot els mapes del País Valencià, es tracta de reproduccions.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i datació

Maria José Planes, desembre de 2006.

7.2. Fonts

Per a la identificació dels instruments de descripció hem utilitzat el fons G: instruments de descripció. Per als apartats 4.1. i 4.2., l'ordenança reguladora dels Serveis d'Arxiu i Biblioteques.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.2.3- Material icònic

2.2.2.3.1.- Fototeca

*Cent anys d'imatges: Gandia 1900-2000.
Disc editat amb una selecció d'imatges
de la fototeca municipal. CA*

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG CA.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Fototeca.

1.4. Dates

Segona meitat del segle XIX – 2006.

1.5. Volum i suport

2.573 unitats d'instal·lació (40.000 imatges, aproximadament. Positius en paper, negatius, vidres, ferrotips i reproduccions digitals).

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Ajuntament de Gandia.

2.2. Història del productor

La vila de Gandia naix lligada a la conquesta cristiana i a un privilegi reial de 1253. Des de 1631 és declarada ciutat. Entre 1707 i 1708 el seu Consell General passa a ser Ajuntament, d'acord amb la legislació castellana. Per a més detalls vegeu la introducció d'aquesta mateixa obra.

2.3. Història arxivística

Aquest fons va començar a organitzar-se en els anys 1990 a partir d'un conjunt d'imatges de producció municipal. A elles es van afegir col·leccions per compra, donacions i cessions. Existeixen els següents instruments de descripció en desús: Fons Sebastià Dénia: G-28; fitxer en Assist2: G-40; Llistat alfabètic de paraules clau: G-120; llibres registre G-131 i 134.

2.4. Dades sobre l'ingrés.

Des de la seua creació, el fons s'ha eixamplat amb transferències de diversos departaments, entre els que destaquen el Gabinet de Premsa i Plans i Projectes. S'han incorporat les col·leccions Zubillaga, 'Denias Publicidad', Loty, Sáenz de Juano, Camarena, Suso Monrabal i *Levante-EMV* (la Safor).

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

Les imatges es relacionen amb Gandia i amb la comarca de la Safor. També hi ha del País Valencià, de la resta d'Espanya i d'altres països visi-

tats per personatges comarcals. Les signatures s'adjudiquen per ordre d'entrada.

3.2. Sistema d'organització

Codis principals del quadre de classificació i cronologia dels fons:

- 1.- Topografia: 1900-2004.
- 2.- Personatges: 1907-2002.
- 3.- Actes i esdeveniments: 1939-2004.
- 4.- Arts plàstiques: 1983-2002.
- 5.- Patrimoni i tradicions: 1991-2000.
- 6.- Flora i fauna: 1988-2000.

Els dipòsits són els següents:

- CA: fons Municipal.
- CAA: fons municipal: murals.
- CAB: fototeca en format digital.
- CAC: dossiers de temes diversos en CD i DVD.
- CAD: fototeca d'originals digitals.

3.3. Avaluació, tria i eliminació

La custòdia és permanent. La selecció i l'eliminació dels duplicats té lloc abans de la incorporació al fons.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Documentació de lliure accés, llevat d'aquella que es troba en mal estat de conservació. Una part d'aquesta documentació es troba digitalitzada i assequible en aquest format. Vegeu capítol IV de l'Ordenança Reguladora dels Serveis d'Arxius i Biblioteques.

4.2. Condicions de reproducció.

Es pot obtenir còpia digital dels documents en format jpg o tiff, amb una resolució de 450 ppi, i amb un tamany aproximat de 18 X 24 cm.

Cal omplir una sol·licitud i acceptar les condicions d'autorització, les quals no atorguen drets de propietat intel·lectual. En cas d'ús públic es demanarà permís a l'autor o propietari de la fotografia i en tots els casos caldrà fer constar obligatòriament la procedència.

4.4. Característiques físiques i requeriments tècnics

Per a la visualització de negatius el personal del Servei d'Arxius facilitarà el maquinari escaient.

4.5. Instruments de descripció

- Guia de fons Fotogràfics. 2006. G-203.
 - Base de dades de la pagina web municipal per a documents digitalitzats: www.gandia.org/ajuntament/val/biblioteques/arxiu/fototeca.asp
 - Base de dades en l'aplicació informàtica de l'arxiu: fons especials.
- Conté una descripció general de totes les unitats d'instal·lació.
- Base de dades en Accés, amb descripció individualitzada de les imatges digitalitzades.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.2. Existència i localització de reproduccions

Còpies de seguretat del subfons CAB (33 CD i DVD de les imatges digitals) a l'Arxiu Administratiu.

5.3. Documentació relacionada

La dels departaments remissors de les fotografies. Publicacions editores com ara *Levante EMV*, *Ullal* i *Espai Obert*. Hi ha també material fotogràfic en els següents fons:

- DE: fons Sáenz de Juano.
- DH: fons Josep Camarena.
- DK: fons Felipe Perles i Jesús Giner.

■ 6. ÀREA DE NOTES

6.1. Notes

Nota a 1.5.- Els subfons CAB, amb còpies digitalitzades, està conformat per 33 CDs i DVDs.

Nota a 3.1. i 3.2. Hi ha moltes fotografies sense datar.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i datació

Maria José Planes, desembre de 2006.

7.2. Fonts

Per a la identificació dels instruments de descripció hem utilitzat el fons G: instruments de descripció. Per als apartats 4.1. i 4.2., l'Ordenança Reguladora dels Serveis d'Arxiu i Biblioteques.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona:

Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.2.3.2.- Material gràfic no fotogràfic

Detall de Gandia 1850, làmina elaborada per Guillermo Vinson i ANtoni Durà. CB 684

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG CB.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Material gràfic no fotogràfic.

1.4. Dates

1805 – 2000.

1.5. Volum i suport

2108 unitats documentals (diferents suports i tècniques: serigrafia, gravat, offset, dibuix, collage i impressions diverses).

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Ajuntament de Gandia.

2.2. Història arxivística

La vila de Gandia naix lligada a la conquesta cristiana i a un privilegi reial de 1253. Des de 1631 és declarada ciutat. Entre 1707 i 1708 el seu

Consell General passa a ser Ajuntament, d'acord amb la legislació castellana. Per a més detalls vegeu la introducció d'aquesta mateixa obra.

2.3. Història arxivística

Es tracta d'una col·lecció municipal constituïda amb encàrrecs del Departament de Cultura, compres i adquisicions de procedència diversa. Hi ha els següents instruments de descripció en desús:

-Registre de material gràfic. Cartells. 1805-1993. G-36.

-Llistats de paraules clau, persones relacionades i llocs. 1805-1995. G-164.

2.4. Dades sobre l'ingrés.

El registre del material col·leccionat comença el 1985.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

Predominen els cartells que recullen activitats de tot tipus realitzades a Gandia i a la comarca de la Safor. S'hi inclouen gravats i calendaris.

3.2. Sistema d'organització

Codis principals del quadre de classificació i cronologia dels fons:

1. Festes: 1881-2000.
2. Actes culturals: 1970-2000.
3. Esports: 1997.
4. Difusió institucional 1998-2000.
5. Difusió empreses -
6. Obres artístiques 1805.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions de accés

Documentació de lliure accés, llevat de la que puga trobar-se en mal estat de conservació. Vegeu capítol IV de l'Ordenança Reguladora dels Serveis d'Arxius i Biblioteques.

4.2. Condicions de reproducció.

Es pot obtenir còpia dels documents d'accés no restringit. Cal omplir una sol·licitud de reproducció que serà autoritzada pel responsable de l'arxiu i el pagament dels preus públics corresponents. L'autorització no atorga la propietat intel·lectual; en cas d'ús públic es demanarà permís a l'autor, i es farà constar obligatòriament la seua procedència. Per a més

detalls vegeu articles 48 a 56 de l'Ordenança Reguladora dels Serveis d'Arxius i Biblioteques i la Llei de Propietat Intel·lectual 22/87.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.3. Documentació relacionada

La Casa de Cultura Marqués de González de Quirós conserva un fons de cartells de les seues activitats.

6. ÀREA DE NOTES

6.1. Notes

Nota a 4.5.- Instruments de descripció en desús:

-Registre de material gràfic. Cartells. 1805-1993. G-36.

-Llistats de paraules clau, persones relacionades i llocs. 1805-1995. G-164.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i datació

Maria José Planes, gener de 2007.

7.2. Fonts

Per als apartats 4.1. i 4.2., l'ordenança reguladora dels Serveis d'Arxiu i Biblioteques i la Llei de Propietat Intel·lectual 22/87.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.2.4.- Material audiovisual

Películes donades per Sebastià Denia. CD

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG CD.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Material Audiovisual Municipal.

1.4. Dates

1920 - 2002.

1.5. Volum i suport

6 m.

292 documents en 223 cintes (super 8 mm, 16 mm i videocassete VHS).

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Ajuntament de Gandia.

2.2. Història del productor

La vila de Gandia naix lligada a la conquesta cristiana i a un privilegi reial de 1253. Des de 1631 és declarada ciutat. Entre 1707 i 1708 el seu Consell General passa a ser Ajuntament, d'acord amb la legislació castellana. Per a més detalls vegeu la introducció d'aquesta mateixa obra.

2.3. Història arxivística

La col·lecció comença a formar-se el 1985 per arxivar encàrrecs municipals, produccions pròpies, compres i material d'altres procedències.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

Predominen els actes organitzats per l'Ajuntament; sobretot els de caràcter cultural com ara els premis literaris, la Univesitat d'Estiu o els concerts, però també els esportius o turístics.

3.2. Sistema d'organització

Per desenvolupar.

3.3. Avaluació, tria i eliminació

La custòdia és permanent.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Documentació de lliure accés, llevat d'aquella que puga trobar-se en mal estat de conservació. Vegeu capítol IV de l'Ordenança Reguladora dels Serveis d'Arxius i Biblioteques.

4.2. Condicions de reproducció.

Es pot obtenir còpia digital dels documents amb condicionants de caràcter tècnic. Cal omplir una sol·licitud i acceptar unes condicions d'autorització, les quals no atorguen drets de propietat intel·lectual. En cas d'ús públic es demanarà permís a l'autor o propietari i en tots els casos es farà constar obligatòriament la procedència. Per a més detalls, vegeu articles 48 a 56 de l'Ordenança Reguladora dels Serveis d'Arxius i Biblioteques i la legislació vigent sobre propietat intel·lectual.

4.3. Llengües i escriptures dels documents

Valencià i castellà.

4.4. Característiques físiques i requeriments tècnics

Cal maquinari específic per a la seua reproducció segons el format analògic (VHS, 8 mm, 35 mm, etc.). La documentació es troba en un dipòsit especial, per la qual cosa cal sol·licitar-la amb un dia d'antelació.

4.5. Instruments de descripció

Aplicació informàtica de l'arxiu: mòdul de materials audiovisuals.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.2. Existència i localització de reproduccions

Reproduccions parcials a l'Arxiu de Gandia Televisió.

5.3. Documentació relacionada

- Fons de Gandia Televisió (Vegeu punt 2.2.5.3 d'aquesta guia).
- Filmoteca Valenciana (Vegeu G-194)
- Arxiu particular de José Miguel Borja.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i datació

Maria José Planes, febrer de 2006.

7.2. Fonts

Per als apartats 4.1. i 4.2., l'Ordenança Reguladora dels Serveis d'Arxiu i Biblioteques.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.2.4.1.- Fons Noguera

*Documentals de Rafael Noguera
en suport DVD. CDA*

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG CDA.

1.2. Nivell de descripció

Subfons.

1.3. Títol

Fons Rafael Noguera Montagut.

1.4. Dates

1946 - 2003.

1.5. Volum i suport

2 m

34 DVD

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Rafael Noguera Chova.

2.2. Història del productor

Rafael Noguera Chova, nascut a l'alqueria de Rubiols (Gandia, 1924), és una persona aficionada a la filmació i confecció de reportatges sobre Gandia. Compta amb la col·laboració d'amics per a la realització dels documentals.

2.3. Història arxivística

Rafael Noguera va fer donació d'aquest fons per tal d'honar la memòria del seu fill Rafael Noguera Montagut (1969-1988) i amb la finalitat de servir com a documentació per a la història de Gandia.

2.4. Dades sobre l'ingrés

Donació realitzada per Rafael Noguera a l'Ajuntament l'any 2002, segons document 'ad hoc' i acceptada per la corporació. Oberta a possibles ampliacions.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

Reportatges sobre el Club de Pesca de Gandia, sobre temàtica històrica i sobre transformacions recents de la ciutat: coronació de la Mare de Deu de Gràcia; construcció de *Continente*; aparcament del Raval; fàbrica la Vital; restauració de les Escoles Pies; restauració del Palau Ducal; trens i ponts; castells; la marjal i altres.

3.2. Sistema d'organització

Per desenvolupar.

3.3. Avaluació, tria i eliminació

La custòdia és permanent. Incorporació íntegra.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Segons el document de donació, el conjunt del fons es troba a la disposició dels investigadors i del públic en general per a la seua divulgació, en les formes establides per l'Ajuntament.

4.2. Condicions de reproducció.

Es pot obtenir còpia dels documents en format digital. Cal omplir una sol·licitud i acceptar unes condicions d'autorització, les quals no atorguen drets de propietat intel·lectual. En cas d'ús públic es demanarà permís a l'autor i propietari i en tots els casos es farà constar la procedència com a *Arxiu Històric de la Ciutat de Gandia. Fons Rafael Noguera Montagut*.

Per a més detalls, vegeu articles 48 a 56 de l'Ordenança Reguladora dels Serveis d'Arxius i Biblioteques i la legislació vigent sobre propietat intel·lectual.

4.3. Llengües i escriptures dels documents

Castellà.

4.4. Característiques físiques i requeriments tècnics

Aquest fons es troba en un dipòsit especial, per la qual cosa cal sol·licitar-ne la consulta amb un dia d'antelació.

4.5. Instruments de descripció

Aplicació informàtica de l'AMG: mòdul de materials audiovisuals.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.1. Existència i localització dels originals

Els masters de les gravacions són conservats per Rafael Noguera Chova.

5.2. Existència i localització de reproduccions

Existeix còpia en VHS amb signatura CDB (35 cintes). Aquests vídeos els va emetre Gandia TV i per tant en conserva una còpia.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i datació

Maria José Planes, desembre de 2006.

7.2. Fonts

Per als apartats 4.1. i 4.2., l'Ordenança Reguladora dels Serveis d'Arxiu i Biblioteques.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona:

Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.2.5.- Material sonor

Inauguració de la Universitat d'Estiu de Gandia de l'any 1990. CA 1287/1

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG CC.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Material sonor.

1.4. Dates

1979 – 2002.

1.5. Volum i suport

745 cassetts.

5 m.

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Ajuntament de Gandia.

2.2. Història del productor

Vegeu la introducció d'aquesta mateixa obra.

2.3. Història arxivística

Col·lecció municipal constituïda el 1984. Hi ha els següents instruments de descripció en desús: G-5: fitxer alfabètic en paper; G-6: fitxer cronològic en paper.

2.4. Dades sobre l'ingrés.

La major part són cintes produïdes pel Departament de Cultura i per la Secretaria General de l'Ajuntament.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

Conté gravacions dels plenaries municipals (1979-2002) i de la Mancomunitat de Municipis de la Safor (1984-1989). Conferències, recitals poètics, concerts i altres actes de caràcter cultural. Rodes de premsa i entrevistes, entre les quals hi ha una sèrie gravada a Josep Camarena el 1988.

3.2. Sistema d'organització

- 1.- Òrgans municipals (1979-2002).
- 2.- Actes culturals (1982-2002).
- 3.- Entrevistes (1994-1996).
- 4.- Música (1992-1997).

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Documentació de lliure accés, llevat d'aquella que puga trobar-se en mal estat de conservació. Vegeu capítol IV de l'Ordenança Reguladora dels Serveis d'Arxius i Biblioteques.

4.2. Condicions de reproducció.

Es pot obtenir còpia dels documents amb condicionants de caràcter tècnic. Cal omplir una sol·licitud i acceptar unes condicions d'autorització, les quals no atorguen drets de propietat intel·lectual. En cas d'ús públic es demanarà permís a l'autor.

Per a més detalls, vegeu articles 48 a 56 de l'Ordenança Reguladora dels Serveis d'Arxius i Biblioteques i la legislació vigent sobre propietat intel·lectual.

4.4. Característiques físiques i requeriments tècnics

Aquest fons es troba en un dipòsit especial, per la qual cosa cal sol·licitar-ne la consulta amb un dia d'antelació.

4.5. Instruments de descripció

- Aplicació informàtica de l'AMG: mòdul de gravacions sonores.
- Llistat de paraules clau: G-186.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.2. Existència i localització de reproduccions

Hi ha reproduccions en format digital de les entrevistes a Josep Camarena. CC-274.

5.3. Documentació relacionada

Actes dels plenaris. Expedients de la Universitat d'Estiu.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i datació

Maria José Planes, gener de 2007.

7.2. Fonts

Per als apartats 4.1. i 4.2., l'Ordenança Reguladora dels Serveis d'Arxiu i Biblioteques i la Llei de de Propietat Intel·lectual 22/87.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.3.- Arxius incorporats

2.2.3.1.- Arxius de la fe pública

2.2.3.1.1.- Protocols notarial del districte

2.2.3.1.2.- Comptaduria d'Hipoteques del Districte

2.2.3.2.- Cambra agrària

2.2.3.3.- Ajudantia de Marina

2.2.3.4.- Fons nobiliaris

2.2.3.4.1.- Marquesat de Jura Real

2.2.3.5.- Fons personals

2.2.3.5.1.- Sáenz de Juano

2.2.3.5.2.- Josep Camarena

2.2.3.5.3.- Família Borja Devesa

2.2.3.6.- Ràdio Institut

2.2.3.7.- Ferrocarril Alcoi-Port de Gandia

2.2.3.1.1.- Protocols notarial del districte

CA 1804/30.
Foto Rafa Andrés

1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG DA.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Notaries del Districte de Gandia.

1.4. Dates

1707 – 1939.

1.5. Volum i suport

141'95 m.

1.050 toms, 9 caixes i 14 carpetes.

Paper.

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Notaries del districte judicial de Gandia.

2.2. Història del productor

L'existència de notaris a Gandia és tan antiga com la fundació de la ciutat. El primer document signat per un notari que es conserva al nostre arxiu data de 1268 i consisteix en un establiment fet per l'infant en Pere a dos veïns de Gandia. Els arxius notarials, malgrat la inexistència d'una normativa explícita, nasqueren al mateix segle XIII, amb l'aparició de la figura del notari i del llibre de notes com una eina de gestió. Tanmateix, la creació normativa dels arxius de protocols arrenca amb la promulgació de la llei orgànica del notariat de 1862. Aquesta determinava que els protocols pertanyien a l'Estat i que els notaris els conservarien com a arxivers, sota la seua responsabilitat. Disposava, a més, la creació d'arxius generals d'escriptures públiques a cada Audiència Territorial, en els quals serien custodiats els registres de més de vint-i-cinc anys d'antiguitat, mentre que els protocols moderns formarien l'arxiu del notari. Pocs anys després, el decret de 8 de gener de 1869 reconeixia la impossibilitat d'aplicar les regles contingudes en la Llei de 1862 i, per això, va suprimir els arxius de les audiències i creà els arxius generals de partit judicial, establerts a la població on residís el jutjat de primera instància. Una vegada formats els arxius i confeccionats els inventaris segons Reial Decret de 1902, es promulgà la real ordre de 1914, la qual va fer accessibles als investigadors els registres i els llibres centenaris. Mitjançant un decret de 1931, es creen a les capitals de província els Arxius Històrics Provincials, amb la finalitat de recollir com a fons inicial i preferent els protocols centenaris dels 477 districtes notarials d'arreu l'Estat. Aquest decret diferenciava, per primer cop, els protocols centenaris dels que no ho eren. D'aleshores ençà, destaca el decret de 2 de juny de 1944, el qual desen-

volupa el reglament notarial encara vigent a hores d'ara. En ell s'explicita la col·laboració dels ajuntaments caps de partit en l'arxiu de protocols.

2.3. Història arxivística

D'acord amb Reial Decret de 1902, els notaris del partit judicial de Gandia lliuraren els protocols que tenien en el seu poder a Pascual Martínez, aleshores notari arxiver. L'inventari del mateix any (DA-980) ens informa d'aquest traspàs. Així, Pascual Sanz entregà els protocols dels notaris de Gandia Antonio Estevan i Vicente Oliver, de Francisco José i José Bayona, de Beniarjó, a més dels de Miguel Bayona, que fou notari de Benirredrà i després de Palma i Ador. José Maria Garcia va traspasar els de José Maria Arias i Juan Bautista Pastor, de Gandia, i els de Juan Bautista Muñoz i Antonio Reig i Rubert, de Xeresa. El notari d'Oliva Felipe de Olano va cedir els dels també olivers José Miñana, Francisco Ibiza, Francisco Martí, Francisco Vicente Martí, Roque Salelles, Francisco Sancho, Francisco Roger, Jacobo Navarro, Jaime Vicente Pascual i Gaspar Pascual; els de Joaquín Just, de la Font d'en Carròs, així com tots els que havia col·leccionat Miguel Morell. Francisco Pastor, de la Font d'en Carròs, va traspasar els protocols de Francisco Vicente Faus, Juan Escrivà, Luis Garcia i Roque Cano, també de la Font; i Juan Madaleno, notari de Ròtova, va entregar els de José Pascual Capsir, de Vilallonga i els de Pedro Faus, d'Ador. A aquest fons primigeni aniran afegint-se anualment noves addicions, a més d'altres d'extraordinàries motivades per la jubilació o la mort del notari en actiu. No conservem inventaris posteriors a 1912 que en donen testimoni, encara que podem suposar que el fons va anar incrementant-se de manera semblant en els anys posteriors. Després que l'Ajuntament se'n fes càrrec de la custòdia, començà el seu tractament arxivístic amb l'elaboració d'una sèrie d'instruments de descripció (Vegeu G-15, G-29, G-68, G-133 i G-173) que culminarà l'any 1983 amb la publicació d'un inventari, amb la col·laboració del Col·legi Notarial de València i de l'Institut Duque Real Alonso el Viejo que, encara hui, és l'instrument de descripció vigent.

2.4. Dades sobre l'ingrés

Un ofici de César Coll de 3 de febrer de 1913 (AB-1858) ens informa dels acords presos per la Direcció General dels Registres i Notariat sobre la instal·lació en els ajuntaments dels arxius notariaus. Desconeguem, però, si finalment es va fer l'ingrés del fons per aquestes dates, ja que aquest fet va plantejar la necessitat de construir *un edificio para destinarlo a archivo, o ceder gratuitamente uno ya construido, o bien donar el terreno necesario para construirlo*. El cert és que no es va construir cap arxiu, si bé els protocols van passar finalment a la casa consistorial on,

cap a 1970, eren les escriptures anteriors a 1900. En el trasllat de l'AMG a la casa consistorial, el 1982, ja es trobava la globalitat del fons actual, fins 1939.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

Comprèn registres notariaus corresponents a nou pobles de la comarca de la Safor i a Alfarrasí (la Vall d'Albaida):

- 7 notaris de Palma i Ador (Manuel Batlles, Miguel Bayona, José Falomir, Enrique Oltra, Juan Bautista Faus, Pedro Faus i Enrique Oltra).

- 2 notaris d'Alfarrasí (Tomás Bataller i Francisco Luis Moya).

- 2 notaris de Beniarjó (José Bayona i Francisco Vicente Faus).

- 1 notari de Benirredrà (Miguel Bayona).

- 11 notaris de La Font d'en Carròs (Roque Cano, Juan Escrivà i Just, Luis García, Juan Antonio Juan, Joaquín Just, Federico Martínez, José María Millet, Francisco Pastor, Luis Soda, José María Millet i José Torres).

- 20 notaris de Gandia (Francisco Aragonés, José María Arias, Vicente Climent, César Coll, José Díez del Corral, Antonio Estevan, Juan Gandia, José María García, Juan Bautista Giner, Hipólito González, Pascual Martínez, Facundo Millera, Vicente Oliver, Juan Bautista Pastor, Juan Peiró, José Rabadán, Juan Rincón, Pascual Sanz i Forés, Antonio Torres i Vicente Vilar Català).

- 21 notaris d'Oliva (Severino Ballester, Antonio Bataller, Constantino Carpi, Ramón Clemente, José Antonio Forrat, Luis García, José Miñana, Francisco Martí i Veses, Francisco Vicente Martí i Veses, Luis Francisco Martí i Veses, Miguel Morell, Jacobo Navarro, Felipe Olano, Antonio Osorio, Salvador Máximo Pons, Francisco Roger, Juan Bautista Ronda Benimeli, Roque Salelles, Francisco Sancho, Francisco Ybiza i Lorenzo Yrizar).

- 5 notaris de Ròtova (Laureano Ampudia, José Asiain, Joaquín Candel, Juan Madaleno i Salvador Monzó).

- 1 notari de Vilallonga (José Pascual Capsir).

- 2 notaris de Xeresa (Juan Bautista Muñoz i Antonio Reig).

Cal observar que alguns fedataris passen d'un poble a un altre, com és el cas de Miguel Bayona (Benirredrà 1746-Palma 1747), de Luis García (La Font d'En Carròs 1866-Oliva 1867) i d'altres. Hi ha, a més a més, actes i expedients de visites a notaries.

3.2. Sistema d'organització

Alfabètic pels cognoms dels notaris. Els llibres de cada notari s'ordenen cronològicament: en primer lloc, els llibres generals (protocols) i, a continuació, els documents especials per raó de la tipologia documental.

Els documents apareguts amb posterioritat a l'inventari de 1983 formen un annex.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Són de lliure accés aquells protocols amb més de cent anys d'antiguitat. Per a la resta, cal comptar amb una autorització del notari arxiver.

4.2. Condicions de reproducció

Els documents centenaris o de lliure accés poden ser reproduïts previ pagament dels preus públics corresponents (vegeu els articles 48 a 56 de l'ordenança reguladora del Servei d'Arxius de l'Ajuntament de Gandia). A causa dels trets físics dels documents i, per evitar manipulacions inconvenients, els tècnics del SdA establiran el mitjà de reproducció més adient.

4.3. Llengües i escriptures dels documents

Castellà.

4.4. Característiques físiques i requeriments tècnics

La documentació es troba en un dipòsit especial, per la qual cosa cal sol·licitar-la amb un dia d'antelació.

4.5. Instruments de descripció

Àlvar GARCIA; Jesús E. ALONSO. *Arxiu de protocols notariais de Gandia. La Safor 1707-1939: Inventari*. Gandia: Ajuntament de Gandia, 1983.

Es tracta d'un inventari que descriu fins a la signatura DA 1068. Per a les signatures afegides posteriorment a la seua publicació, fins la DA 1081, l'usuari disposa d'un fitxer manual i un altre d'informatitzat amb l'aplicació informàtica de l'AMG.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.3. Documentació relacionada

- Els documents notariais més antics que es conserven es troben en el fons de pergamins (AC). Vegeu punt 2.2.1.1.1 d'aquesta guia.

- Al llarg dels segles XVIII i XIX, la casa ducal de Gandia va comprar a diversos particulars, sovint notaris o familiars que els havien rebut en herència, bona part dels protocols i altres documents de notaris de la ciutat de Gandia, redactats entre els segles XIV al XIX. Tot plegat, va passar a formar part de l'Arxiu General del Duc als estats de Gandia, que va ser traspassat a Madrid durant la segona meitat del XIX. En l'actualitat, aquests documents es troben en el fons Osuna, en la Secció Noblesa de l'Arxiu Històric Nacional (ES.45168.SNAHN//OSUNA). El Centre Comarcal d'Arxius compta amb la seua reproducció en microfilm. Per a una infor-

mació més detallada vegeu els instruments de descripció G-57, G-58, G-137, G-137 i G-163.

- Els protocols notariaus posteriors a 1939 completen aquest fons i es troben sota la custòdia directa del notari arxiver.

- Es conserva un altre fons relacionat amb la fe pública al partit judicial: el de la Comptadoria d'Hipoteques del Districte de Gandia. Vegeu punt 2.2.3.1.2 d'aquesta guia.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i data

Josep Bernat Martí Pellisser, octubre de 2006.

7.2. Fonts

Per a la *Història del productor*:

- Col·legi de Notaris de Catalunya [en línia]. Barcelona: Col·legi de Notaris de Catalunya, 2005.

<<http://www.colnotcat.es>>. [Consulta: octubre de 2006].

- Vicent OLASO CENDRA. *Catàleg de pergamins de l'Arxiu Municipal de Gandia (1268-1683)*. València: Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, 1987. Arxius Valencians, 6.

Per informar l'element *Història arxivística*:

- Vicent OLASO; Àlvar GARCIA; Jesús E. ALONSO. *L'Arxiu Municipal de Gandia: Inventari del fons històric (1274-1924)*. València: Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, 1991. Arxius valencians, 13.

Per informar l'element *Documentació relacionada*:

- Gonçal BENAVENT; et al. *El Servei Comarcal d'Arxius de La Safor*. Gandia: Mancomunitat de Municipis de La Safor; València: Generalitat Valenciana, 2003.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.3.1.2.- Comptadoria d'Hipoteques del Districte

Llibre de registre d'hipoteques de l'any 1859. DL 3/4

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG DL.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Comptadoria d'hipoteques del districte de Gandia.

1.4. Dates

1769 – 1862.

1.5. Volum i suport

1'04 m

37 llibres en 8 unitats d'instal·lació.

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Comptadoria d'hipoteques del districte de Gandia.

2.2. Història del productor

La reial pragmàtica de 31 de gener de 1768, inspirada en una instrucció dels comtes de Campomanes i de Floridablanca d'agost de l'any anterior, creava els oficis d'hipoteques als caps de partit i de jurisdicció d'arreu de l'estat. En aquesta pragmàtica s'establia que en els oficis d'hipoteques *se tome razón de todos los instrumentos de imposiciones, ventas y redenciones de censos o tributos, ventas de bienes raíces, o considerados por tales, que constare estar gravados con alguna carga, fianzas en que se hipotecaren especialmente tales bienes, escrituras de mayorazgos u obra pía, y generalmente todos los que tengan especial y expresa hipoteca o gravamen, con expresión de ellos, o su liberación y redención.* Més endavant hi hagué noves disposicions que consolidarien els oficis d'hipoteques. El reial decret del 31 de desembre de 1829 va establir l'impost anomenat "dret d'hipoteques" sobre les vendes, canvis, donacions i contractes de tota mena que contingueren translació de domini directe o indirecte de bens immobles. Així, s'inicià una nova divisió en els llibres de registre, segons que es tracte d'escriptures de transmissió de domini o no. Tanmateix, la reforma més important la introduí el reial decret de 23 de maig de 1845 sobre organització de les comptadories d'hipoteques, on s'aclareix que són les transmissions de la propietat allò que més interessa al regis-

tre. Malgrat aquestes reformes, el sistema no era del tot efectiu i es va haver de dur a terme una transformació profunda a través de l'aprovació de la llei hipotecària de 8 de febrer de 1861. Mitjançant aquesta, es va crear el registre de la propietat, que començà a regir a partir de 1862 i que extingí definitivament les comptadores d'hipoteques.

2.3. Història arxivística

En els seus inicis, els llibres de les comptadores d'hipoteques se servaven a les cases capitulars sota la responsabilitat de l'escrivà, el justícia i el regiment. A partir de 1861, els registres de la propietat es van fer càrrec dels documents fins que una disposició del Ministeri de Justícia, de 14 de desembre de 1957, va ordenar que foren incorporats als arxius històrics provincials. Els llibres de la comptadora d'hipoteques del districte de Gandia estaven en mans de Josep Camarena, qui els va llegar a l'Arxiu Històric de la ciutat junt al seu fons personal.

2.4. Dades sobre l'ingrés

Llegat de Josep Camarena, qui va faltar l'agost de 2004.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

El fons conté els llibres de registre d'hipoteques dels pobles d'Ador, Alfauir, Almiserà, Alqueria de la Comtessa, Bellreguard, Beniflà, Castellonet de la Conquesta, La Font d'En Carròs, Gandia, Miramar, Oliva, Palma, Palmera, Piles, Potries, Rafelcofer, Ròtova i Vilallonga.

3.2. Sistema d'organització

Alfabètic per pobles.

3.4. Incrementos

Cap considerar el fons tancat però, en no trobar-se tots els pobles del partit, pot haver-hi més documentació.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Accés lliure, prèvia complementació d'una fitxa identificativa per a la petició i consulta documental.

4.2. Condicions de reproducció

Els documents poden ser reproduïts previ pagament dels preus pú-

blics corresponents (vegeu els articles 48 a 56 de l'ordenança reguladora del Servei d'Arxius de l'Ajuntament de Gandia). A causa dels trets físics dels documents i per evitar manipulacions inconvenients, els tècnics del SdA establiran el mitjà de reproducció més adient.

4.3. Llengües i escriptures dels documents

Castellà.

4.5. Instruments de descripció

L'usuari compta amb la descripció dels llibres a nivell d'unitat documental en l'aplicació informàtica de l'AMG. Es podrà obtenir un llistat, prèvia sol·licitud.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.3. Documentació relacionada

El Registre de la Propietat de Gandia va succeir la Comptadoria d'Hipoteques. El seu fons aporta una informació equiparable des de 1940. Es conserva, a més, un altre fons relacionat amb la fe pública: el de protocols notariais del districte de Gandia. Vegeu punt 2.2.3.1.1 d'aquesta guia.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i data

Josep Bernat Martí Pellisser, novembre de 2006.

7.2. Fonts

La pròpia unitat de descripció i els instruments de descripció corresponents.

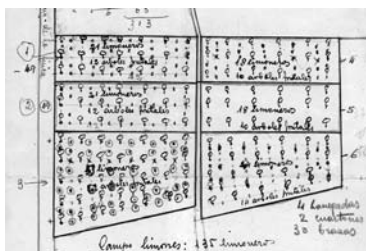
Per informar l'element *Història del productor*:

- Rosa CONGOST COLOMER. 'Una font poc utilitzada: el registre d'hipoteques'. *Estudis d'Història Agrària*, 1990, núm. 9, p. 201-234.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.3.2.- Cambra agrària

Finca primitiva dels germans Fuster a Marxuquera.
DB 120/1

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG DB.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Cambra Local Agrària de Gandia, Beniopa, Benipeixcar i Benirredrà.

1.4.- Dates

1926 a 1980.

1.5.- Volum i suport

22 m.

202 Unitats d'instal·lació:

68 volums enquadernats, 129 caixes i 5 fitxers.

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Cambra Local Agrària de Gandia, Beniopa, Benipeixcar i Benirredrà.

2.2. Història del productor

La Cambra Local Agrària de Gandia, Beniopa, Benipeixcar i Benirredrà era una corporació, com la resta de cambres agràries de l'Estat, formada per totes les persones que eren titulars d'explotacions agràries, forestals i ramaderes. Era una institució hereva d'altres que van existir a les darreries del segle XIX i que, en adaptar-se a les circumstàncies polítiques de

cada moment, va anar canviant al llarg del segle xx. Les cambres agràries van ser creades per decret a l'any 1977 i el seu antecedent immediat era l'antiga Germandat Sindical de Llauradors i Ramaders.

La Cambra Agrària desenvolupava les funcions, serveis i gestions que la societat agrícola local requeria, i era també la via de comunicació entre els agricultors locals i l'administració. Depenia del Ministeri d'Agricultura a través de l'Institut de Relacions Agràries. Elaborava i aplicava les normes que afectaven a temes d'interès general agrari, així com en la preparació i execució d'accions, reformes i mesures per a la millora i progrés del sector agrari.

2.3. Història arxivística.

Els documents que formen el fons de la Cambra Agrària es trobaven a les oficines de la Cambra del carrer Brunel. Aquest fons documental va ingressar en l'Arxiu Històric de la Ciutat de Gandia el 1994 per transferència de patrimoni, en virtut del Decret 161/1994, de 29 de juliol, del Govern Valencià, pel que passaven a ser de titularitat municipal.

Amb posterioritat, a l'any 2000, durant els treballs d'organització, gràcies a un inventari de béns de l'antiga Cambra Agrària, es va saber que una altra part dels documents es trobaven en un local que aquesta institució dedicava a magatzem i arxiu de documents que havien perdut la seua vigència administrativa, en les antigues escoles del Racó dels Frares. La major part d'ells corresponien a l'extingida Germandat Sindical de Llauradors i Ramaders. També hi havia documents dels sindicats de policia rural i de reg, com ara els del riu d'Alcoi i de les marjals. En total, es van incorporar 6 metres lineals, els quals van ser catalogats per l'arxivera Mercé Millet l'any 2004.

2.4. Dades sobre l'ingrés.

L'any 1994 es va traslladar la documentació procedent dels locals de la Cambra Agrària a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Gandia.

L'any 2000 es va traslladar la documentació procedent de les antigues escoles del Racó dels Frares.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

El fons conté la documentació conservada de la Cambra Agrària, de la Germandat de Llauradors i Ramaders i una part del Sindicat de regs del riu Alcoi. Inclou:

Actes (1939-1992).

Eleccions (1955-1980).

Guarderia rural (1925-1993).

Pressupostos (1939-1993).
 Llibres majors i menors de comptes (1940-1981).
 Diari de moviments de fons (1974-1993).
 Lliuraments i ingressos (1946-1992).
 Inventari de bens i escriptures (1959-1995).
 Despeses (1982-1987).
 Actes d'arqueig de les germandats de Gandia, Beniopa i Benirredrà (1960-1981).
 Llibres diari d'operacions de caixa (1960-1986).
 Llistes cobratòries (1940-1987).
 Comptes dels recaptadors (1933-1983).
 Deutors (1961-1985).
 Comptes bancaris (1969-1981).
 Llibres de registre de denúncies (1954-1961).
 Gestió de la Seguretat Social Agrària i Mutualitat Agrària (1958-1993).
 Fitxers d'altres i baixes (1930-1993).
 Censos d'activitats agràries (1967-1992).
 Cadastre i plànols del cadastre (1940-1987).
 Camins rurals (1954-1993).
 Atur obrer i empleament comunitari (1971-1982).
 Defensa contra plagues i fenòmens meteorològics (1956-1993).
 Aigües (1950-1990).
 Tribunals (1958-1992).
 Llibres oficials de pagament d'havers del Sindicat i del Servei de Policia Rural i de la Germandat de Gandia (1946-1953).
 Llibres diaris de caixa de la Germandat de Llauradors i ramaders de Gandia (1954-1959).
 Repartiments ordinaris i llistes cobratòries dels repartiments (1940-1978).
 Llibres de registres d'entrada i eixida de documents i correspondència (1940-1993).
 Expedients per diverses prestacions socials (Assistència Sanitària i pensions) (1975-1977).
 Registre de plantacions de cítrics (1962-1965).
 Denúncies i multes (1950-1971).
 Assegurances de collites (1960-1979).
 Sindicat de regs del riu Alcoi (1920-1973).
 Jurat de la Germandat de Llauradors i Ramaders (1940-1961).

3.2. Sistema d'organització

El quadre de classificació és l'aportat per la Conselleria de Cultura amb alguna modificació. Els codis principals són:

1.- Govern.

- 2.- Personal.
- 3.- Règim econòmic i patrimonial.
- 4.- Administració general.
- 5.- Serveis Agraris de col·laboració amb l'administració.
- 6.- Serveis de la Cambra.
- 7.- Tribunal.

3.3. Avaluació, tria i eliminació

Custòdia permanent. La selecció i l'eliminació va ser prèvia al trasllat del fons a l'Arxiu, moment en què es féu fora els impresos, els duplicats i les publicacions de butlletins oficials.

Segons l'ordenança reguladora dels Serveis d'Arxiu i Biblioteques (art. 29), no podrà ser objecte d'avaluació i tria la documentació anterior a 1940.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Lliure, prèvia complementació d'una fitxa identificativa per a la petició i consulta documental. Amb les restriccions derivades de l'ordenança del Servei d'Arxius del Ajuntament de Gandia (arts. 32 a 47)

4.2. Condicions de reproducció

Es podrà obtenir còpia d'aquells documents d'accés no restringit, previ el pagament dels preus públics corresponents. L'autorització de reproduccions no atorga drets de propietat intel·lectual.

Per a més detalls, vegeu articles 48 a 56 de l'ordenança reguladora del Servei d'Arxius de l'Ajuntament i legislació sobre propietat intel·lectual.

4.5. Instruments de descripció

Aplicació informàtica de l'AMG.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.3. Documentació relacionada

A la secció històrica (AB) hi ha expedients de guarderia rural, policia rural i censos agraris. A la secció de plànols (CE) hi ha el Cadastre de Rústica de 1932.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i datació

F. Borja Fuster Fuster, gener de 2007.

7.2. Fonts

Manual para el curso de formación y perfeccionamiento para secretarios de cámaras agrarias locales. Madrid: Ministerio de Agricultura, pesca y alimentación, Instituto de Relaciones Agrarias, 1983.

MILLET FUSTER, Mercé. *La Cambra Local Agrària de Gandia: aproximación a su historia y su documentación.* Gandia, Arxiu, 2004. Arxiu Històric de la Ciutat de Gandia.

Normas reguladoras del I.R.A. y de las Cámaras Agrarias. Madrid: Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación, Instituto de Relaciones Agrarias, 1982.

Normas sobre funcionamiento economico-administrativo de las Hermandades Sindicales de Labradores y Ganaderos. Valencia: Delegación Provincial de Sindicatos de F.E.T. y de las J.O.N.S., Cámara Oficial Sindical Agraria, 1959.

¿Qué son las nuevas Cámaras Agrarias?. Madrid: Ministerio de Agricultura, Instituto de Relaciones Agrarias, 1977.

Per a la identificació dels instruments de descripció hem utilitzat el fons G: instruments de descripció. Per als apartats 4.1. i 4.2., l'ordenança reguladora dels Serveis d'Arxiu i Biblioteques.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.3.3.- Ajudantia de Marina

Fotografia d'un vaixell soviètic procedent del servei d'intel·ligència d'Ajudantia de Marina. DJ 6/3

1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG DJ.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Ajudantia de Marina.

1.4. Dates

1881-1996.

1.5. Volum i suport

7'9 m

52 unitats d'instal·lació (26 llibres i 26 caixes)

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Ajudantia Militar de Marina de Gandia.

2.2. Història del productor

Si bé el primer document que tenim data de 1881, el més probable és que l'Ajudantia Militar estigués instal·lada prèviament. Aquesta era un organisme que tenia autoritat sobre la costa i les aigües jurisdiccionals, tant en els assumptes militars com en els civils. Tenia jurisdicció en la zona del litoral valencià que anava des de la població de Sueca fins a Oli-va, àmbdues incloses. A més, l'Ajudantia tenia una secció al Port de Culle-rra amb un zelador que depenia de Gandia per a desenvolupar les seves funcions. L'Ajudant de Marina de Gandia estava en primera instància sota el Comandant de Marina de València i tots dos, sota l'Almirall de Cartage-na. A més de les seves funcions militars, ostentava els càrrecs de Capità del Port i de Jutge d'Instrucció de Marina. També presidia les Juntes de Pesca i les Juntes Tècniques Locals del Servei de Treballs Portuaris.

El 10 de Maig de 1993 la Direcció General de Marina Mercant, orga-nisme que depenia del Ministeri d'Obres Públiques, Urbanisme i Trans-
port, es va fer càrrec del control operatiu del port de Gandia, substituint a l'Armada Espanyola. El canvi va suposar la desmilitarització del port de Gandia i la desaparició de l'Ajudantia Militar. La Direcció General de Ma-rina Mercant designa, d'aleshores ençà, un responsable civil, un capità marítim, adscrit al comandament de la Direcció Provincial de València.

2.3. Història arxivística.

Els documents d'aquest fons formaven part de l'arxiu d'oficina de l'Aju-dantia de Marina. Després de la intervenció de la tinent d'alcalde Maria del Carmen Pérez, el dia 8 de maig de 1998, l'Ajuntament de Gandia es va fer càrrec de la custòdia del llibre registre de vaixells de Pesca en règim de cessió.

Posteriorment, en el mes de juny de 1999, la resta d'aquest fons va arribar a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Gandia a través d'una actuació d'urgència per preservar els documents. En un primer moment es va realitzar un inventari provisional per al trasllat en dotze caixes. L'any 2004, es va realitzar el treball d'organització, descripció i informatització del fons per part de l'arxiver F. de Borja Fuster.

2.4. Dades sobre l'ingrés.

Maig de 1998 i juny de 1999.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.2. Sistema d'organització

Una part de la documentació prové del desenvolupament de les funcions militars de l'Ajudantia, ço és, de la vigilància costera i marítima, del servei militar en l'Armada dels inscrits en aquest districte marítim, de les funcions de Jutge d'Instrucció de l'Ajudant de Marina i de la pròpia administració interna de l'Ajudantia.

Una altra gran part de documents prové de les funcions civils de l'Ajudantia, com ara les referents a persones, embarcacions i activitats que es desenvolupen o estan en relació amb la costa o les aigües sota la seva jurisdicció.

El fons està dividit en nou seccions i diverses subseccions. En el seu moment es va fer una organització, atenent a l'estructura de l'organisme productor. Les sèries estan ordenades de forma cronològica. Les seccions principals i la seua cronologia són:

1. Administració: 1943-1993.
2. Navegació i Pesca: 1903-1993.
3. Port: 1924-1993.
4. Embarcacions: 1881-1993.
5. Quintes: 1942-1986.
6. Justícia: 1898-1992.
7. Control i ús de les Costes: 1947-1993.
8. Documentació incorporada (tres llibres del vaixell "Campas"): 1971-1972.
9. Impresos: 1930-1991.

3.3. Avaluació, tria i eliminació

Custòdia permanent. La selecció i l'eliminació es va efectuar durant l'ordenació del fons, moment en el qual s'eliminaren els duplicats i les publicacions periòdiques aïllades.

Segons l'Ordenança Reguladora dels Serveis d'Arxiu i Biblioteques

(art. 29), no podrà ser objecte d'avaluació i tria la documentació anterior a 1940.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Lliure, prèvia complementació d'una fitxa identificativa per a la petició i consulta documental. Amb les restriccions derivades de l'Ordenança del Servei d'Arxius del Ajuntament de Gandia (arts. 32 a 47).

Queden exclosos de consulta els documents de caràcter judicial amb menys de 50 anys.

En alguns casos es preserva l'original de la consulta per raons de conservació.

4.2. Condicions de reproducció.

Es podrà obtenir còpia d'aquells documents d'accés no restringit, previ el pagament dels preus públics corresponents. L'autorització de reproduccions no atorga drets de propietat intel·lectual.

Per a més detalls, vegeu articles 48 a 56 de l'Ordenança Reguladora del Servei d'Arxius de l'Ajuntament i la legislació sobre propietat intel·lectual

4.4. Característiques físiques i requeriments tècnics

Els volums DJ-1, Registre d'embarcacions, i DJ-2, Junta de Pesca, es consulten en fotocòpia.

4.5. Instruments de descripció

Aplicació informàtica de l'AMG.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.1. Existència i localització dels originals

Consta que alguns documents originals van ser tramesos en el seu dia a la Comandància de Marina de València i a l'Almirallat de Cartagena.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i datació

F. Borja Fuster Fuster, gener de 2007.

7.2. Fonts

Per als apartats 4.1 i 4.2, l'Ordenança Reguladora dels Serveis d'Arxiu i Biblioteques.

Rosa SESER PEREZ. *Archivo Municipal de Denia: catálogo del fondo de la Ayudantía de Marina de Denia y Jávea*. València: Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, 1998.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.3.4.- Fons nobiliaris

No cal insistir en el fet que els arxius nobiliaris són essencials per a la història en la mida que 'retraten' uns poders bàsics i, alhora, abasten un ample lapsus de temps que va, en el nostre cas, des dels segles XIV al XX². El buit que omplim no és gens balder, doncs. A més a més, si bé es parteix d'una o diverses sagues familiars, l'àmbit dels documents va molt més enllà de l'estrictament casolà: el podríem equiparar, salvant les distàncies, al de moltes institucions intermèdies d'avui, plaçades entre el poder de l'estat i el local dels municipis.

Des de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Gandia, des del Servei Comarcal d'Arxius de la Safor i des de la pròpia Generalitat Valenciana s'ha vingut treballant conjuntament per tal de posar a l'abast del públic nous fons de caràcter nobiliari, bé siguin originals o bé microfilms i documents d'ordinador. A hores d'ara es troben enllestits i a disposició del públic instruments de descripció que permeten la consulta dels fons del ducat de Medinaceli relatius a la Safor i una part de l'Arxiu dels Borja. Així mateix, són accessibles els protocols notariais del ducat de Gandia i la globalitat de l'Arxiu dels Comtes de Ròtova.³

² Les dates topall són 1356-1941. Tanmateix, es pot dir que la documentació és abundant i compensada per als segles XV-XIX (que ja és molt).

³ Per a una primera aproximació a aquests arxius, Cf. Gonçal BENAVENT; et al. *El Servei Comarcal d'Arxius de la Safor*. Gandia: Mancomunitat de Municipis de la Safor; València: Generalitat Valenciana, 2003; Jesús Eduard ALONSO i LÓPEZ. SÁENZ DE JUANO. Simat de Valldigna: La Xara, 2002. Arxius i Famílies, 1; Maite FRAMIS MONTOLIU. *La baronia de Palma i la casa Tolsà-Montcada: Catàleg documental (s. XIV-XIX)*. Simat de la Valldigna: La Xara, 2002. Arxius i Famílies, 2; Maite FRAMIS MONTOLIU. *La baronia de Beniarjó, dels March als Montcada*. Simat de Valldigna: La Xara, 2003. Arxius i Famílies, 3; Jesús Eduard ALONSO i LÓPEZ. 'Breu notícia sobre l'arxiu ducal dels Borja i la seua recuperació'. *Espai Obert: revista d'assaig i investigació*, 1997, núm. 4, p. 79-85.

2.2.3.4.1.- Marquesat de Jura Real

Fotografia de la col·lecció del Marqués de Jura Real. DI 1.

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG DI.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Marquesat de Jura Real.

1.4. Dates

1346-1941.

1.5. Volum i suport

11 m (62 caixes).

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor:

Marquesat de Jura Real i cases annexes.

2.2. Història del productor

La nissaga dels Castillo venia ocupant càrrecs en l'administració municipal gandiana des del segle XVI. El seu membre més recordat i decisiu, però, va ser Pasqual Castillo i March, nascut a Bellreguard. Aveïnat a Sueca a les darreries del segle XVII, va acumular una considerable fortuna i va donar les primeres passes per a l'ennobliment: el 1746 creava dos vincles per als seus fills: l'un a la comarca de la Ribera i l'altre a la Safor, aquest

darrer dotat amb béns situats a Gandia, Oliva, Bellreguard i Xeraco. Ambdós vincles anaren a parar al seu fill Atanasi Castillo i Sanz, el qual casava amb Maria Izco de Quincoses, membre d'una família de la petita noblesa gandiana, i s'aveïnava a Gandia. Seria aquest Atanasi qui dividiria els vincles entre els seus respectius fills: Francesc Pasqual i Antoni, el segon dels quals va ser alcalde de Gandia en els moments en què es construïa la nova casa consistorial que avui encara es conserva. Francesc Pasqual, al seu torn, casava amb una filla del marquès del Ràfol, Maria Joaquina Almúnia.

L'enriquiment, els emparentaments, la preeminència social i política i la condició de familiar de la Inquisició feren que Francesc Pasqual Castillo Izco Quincoses aconseguira un títol nobiliari l'any 1760, amb la compra del marquesat de Jura Real. Aleshores, Francesc Pasqual residia a València, formava part de la seua Junta de Comerç, era regidor i diputat del seu Ajuntament i, al capdavant, un dels personatges més influents de la capital.

Uns altres membres de la família que tindrien gran projecció a Gandia serien Lluís Castillo i Almúnia i el seu fill Joan Baptista Castillo, titulars del vincle de segongenitura. El primer va ser alcalde de Gandia durant la dominació francesa i el segon seria elegit diputat a corts el 1843 i ocuparia el càrrec de senador des de 1846. Els cronistes finiseculars l'identificaren com a la persona políticament més influent dels anys centrals del segle. No debades, Jaume Torres i Andreu Gomis, alcaldes de Gandia a les dècades dels 1840 i 1850, havien estat o eren administradors dels béns d'aquesta família.

Per a més detalls, cal remetre'ns al llibre *El marquesat de Jura Real*, de MESQUITA i altres, citat a la bibliografia. Així mateix, caldria completar la història d'aquest llinatge amb d'altres que conflueixen i transmeten la seua documentació als marquesos de Jura Real. Sobretot la branca que va aportar el títol del marquesat de Villatoya.

2.3. Història arxivística

Com és habitual, a les darreries del XVIII es podien observar les accions més decidides i sistemàtiques en la conservació i la descripció. De 1782 data un inventari dels papers dels *mayorazgos* de don Rafael Maria Ramírez de Arellano, marquès de Villatoya. En ell es pot contemplar una gran obra descriptiva que abasta una trentena de lligalls i ofereix una dotzena d'entrades descriptives per cadascun d'ells.

La lògica organitzativa de l'arxiu està centrada en els *mayorazgos*, els quals són les entitats bàsiques de caràcter territorial, jurídic i de gestió. És indicatiu que cada lligall que enceta un d'aquests apartats siga sistemàticament encapçalat pel document fundacional.

També es podia donar el cas de trobar els papers agrupats segons un criteri jurídic-territorial, és a dir, d'acord amb el poder exercit sobre pobles i viles concretes. Així s'esdevé en diversos inventaris de papers corresponents a viles com Villabaquerín o Sinoba. En altres casos, també, els documents venen estructurats segons els interessos patrimonials concrets en grans ciutats com ara València, Valladolid o Madrid; o bé, més concretament, en hisendes o en drets puntuals, com podia ser el terç delme d'alguns llocs.

Dins de cada *mayorazgo* o gran administració hem pogut comprovar també l'existència de criteris diferents de classificació (no geogràfico-polítics), els quals són arrellegats posteriorment en quadres més contemporanis. Un primer que hem pogut localitzar, i reproduïm ací mateix, té en compte, sobretot, les tipologies documentals. En realitat, es tracta d'un índex per localitzar els papers dins d'un *mayorazgo*, amb la qual cosa podríem parlar de subdivisions, d'ordenacions secundàries o d'antics 'thesaurus' per tal de poder localitzar millor els documents.

- * Prospectos.
- * Títulos de propiedad.
- * Títulos de posesión (apeos).
- * Censos redimibles y perpetuos.
- * Fundaciones de mayorazgos.
- * Capitulaciones matrimoniales y hijuelas.
- * Patronatos y memorias pías.
- * Pleytos y demandas.
- * Testamentos.
- * Indiferentes e inventarios de la administración.
- * Inscripciones en los registros de propiedad.

Especial interés tenen els inventaris de lliurament, com el que fa Andrés Roman, canonge de la catedral de Valladolid, el 1831. Entre 1842 i 1857, a Madrid, tenia lloc el traspàs de documents pertanyents al *mayorazgo* de Velázquez i Velasco al marqués de Jura Real, a través del comte de Cancelada. Durant aquest segle, els continus plets i contestacions al voltant dels drets senyorials van suposar una reactivació dels arxius i una centralització dels seus fons, evidentment forçada per les circumstàncies però real i en part saludable. Bàsicament, aquest procés de concentració és el que ens deixarà els arxius nobiliaris tal com avui els coneixem si bé, i aquest sembla ser un cas més, incomplets. En molts casos cal i caldrà escorcollar en fons complementaris.

Havia estat normal que els papers viatjaren d'uns llocs a altres en funció de la pròpia estructura administrativa i de gestió; sobretot, a mida que passava el temps, des de les administracions locals a la central. A

l'Arxiu dels Jura Real va haver diversos trasllats entre Talavera i Madrid, de la qual cosa resten valuosos testimonis; però encara resta molt per saber sobre l'administració valenciana i el vincle saforenc el qual, sembla, va passar en algun moment a una branca de la família que no és aquesta troncal que tractem ara.

Ja entrats al segle XIX és indicativa la nova estructura administrativa, adaptada als canvis del nou estat. Aquesta es centra no ja en senyories sinó en les grans ciutats, en els províncies i els partits judicials. Les grans administracions eren Lleó, Madrid, Talavera, València, Valladolid i Villatoya. Al seu torn, cadascuna d'elles es subdividia. Ací mateix posem l'exemple de València, parcel·lada en:

- Província de València.
- Partit Judicial d'Alzira (amb les viles d'Alzira i Corbera i els llocs de Fortaleny, Polinyà i Riola).
- Partit Judicial de Sueca (amb les viles de Cullera i Sueca).
- Partit Judicial de València (amb el lloc de Torrent).

En alguns casos el centre administratiu tenia repartida la seua àrea d'influència en dues províncies. Així, Villatoya tenia una part en la província d'Albacete (la mateixa Villatoya, al partit judicial de Casas Ibáñez) i a Cuenca (la vila de Cardenete, avui al partit judicial de la mateixa Cuenca i abans de Cañete).

De les localitzacions més recents de l'arxiu, tan sols podem fer referència a Madrid i, finalment, al propi AHCG.

2.4. Dades sobre l'ingrés

El novembre de l'any 2000 va tenir lloc la signatura d'un conveni entre l'Ajuntament de Gandia i el titular del marquesat, Joaquín Castillo Dolagaray, per al dipòsit d'aquests fons a l'Arxiu Històric de la ciutat de Gandia.

3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

- 1.- DOCUMENTACIÓ FAMILIAR (1466-1898).
- 2.- PATRIMONI I ADMINISTRACIÓ (1430-1941).
- 3.- CORRESPONDÈNCIA (1617-1901).
- 4.- DOCUMENTACIÓ JURÍDICA (1474-1872).
- 5.- DOCUMENTACIÓ ECLESIASTICA (1501-1896).
- 6.- COL·LECCIONS.
- 7.- IMPRESOS (1816-1915).
- 8.- ALTRES (1490-1871).

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés.

L'accés és lliure, d'acord amb la primera condició del conveni entre la Casa de Jura Real i l'Ajuntament de Gandia. En aquest punt es diu, literalment, que *la família del marquesat de Jura Real mantindrà la propietat de l'arxiu dipositat, entenent aquest com a cedit en l'ús i amb llibertat d'accés, divulgació i còpia microfilmada o digital dels fons dipositats per part de l'Ajuntament de Gandia, el qual respectarà i citarà sempre la procedència.*

4.2. Condicions de reproducció

Vegeu el punt anterior.

4.3. Llengües i escriptures dels documents.

- Castellà
- Tipus de lletra: gòtica castellana, processal i humanística.

4.5. Instruments de descripció

- 2.645 fitxes catalogràfiques introduïdes a l'aplicació informàtica de l'AMG per Maite Framis.
- Francesc MEZQUITA; Maite FRAMIS; Jesús E. ALONSO. *El marquesat de Jura Real*. Simat de Valldigna: La Xara, 2005. Arxius i Famílies, 4.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.3. Documentació relacionada.

A l'Arxiu Històric de la ciutat de Gandia es conserva una col·lecció de 38 plànols en paper de tela, sense datar, donada per Lourdes Climent Lloret, antiga administradora del marquesat a Gandia, a través del seu nebot Eudald González. Aquests poden datar-se en els inicis del segle xx; l'autoria no consta però s'atribueix al pare escolapi Leandro Calvo. Dibueixen les propietats del marquesat en diferents localitats de la Safor, presumiblement per preparar el procés de la seua alienació. AHCG, CE-284. 'Administración de Gandía: fincas de los herederos de la Excelentísima Señora Marquesa de Jura Real'.

Resta pendent l'exploració i tractament adient d'altres arxius complementaris com puguen ser els dels Almúnia (marquesos del Ràfol), Valcàrcel (comtes de Pestagua) o els comtes de Montortal.

■ 6. ÀREA DE NOTES

6.1. Notes

Nota a 1.5.- Actualment se serven els fons en 74 caixes de 26 x 38,5 x

12 cm, les quals mantenen la numeració original de la 1 a la 61. Algunes d'elles s'han desdoblant (I i II) en raó d'un acomodament més adient dels documents. Són les caixes 6, 7, 16, 21, 26, 27, 28, 29, 36, 47, 49, 50 i 53.

Nota a 3.1.- En aquest element s'hi conté la informació estructurada segons el sistema d'organització del fons. Per tant, ens hem estalviat informar l'element 3.2.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i datació

Jesús E. Alonso, Febrer de 2007.

7.2. Fonts

La pròpia unitat de descripció i els instruments de descripció corresponents.

Francesc MEZQUITA; Maite FRAMIS; Jesús ALONSO. *El marquesat de Jura Real*. Simat de Valldigna: La Xara, 2005. Arxius i Famílies, 4.

7.3. Regles o convencions.

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.3.5.- Fons personals

Joaquim Ballester. DK 11/8

Els fons de caràcter personal presenten una gran diversitat de característiques i d'històries arxivístiques, molt sovint rocambolesques. És per això que, per facilitar la seua organització al si de l'arxiu, hem simplificat aqueixa diversitat i els hem agrupat de dues formes. En un primer apartat (aquest mateix de 2.2.3.5) hem establert una col·lecció genèrica de

fons personals, els quals es poden considerar fragmentaris. Ço és, es tracta de fons d'inequívoc caràcter personal però incomplets. Pot haver-hi algunes cartes, alguna fotografia, però també algunes sèries més significatives, com ara els escrits de Joaquim Ballester que, al seu torn, van ser incorporats entre els papers de l'erudit Jesús Giner Ferrer. Relacionarem els donants per ordre alfabètic.

En un segon grup (2.2.3.5.1-2-3) hem col·locat aquells fons més complets que defineixen de forma integral els trets dels seus protagonistes. En el cas de Josep Camarena apareix ben reflectida la seua activitat com a historiador i transcriptor de documents; en el de José Miguel Borja Devesa, la seua activitat com a col·leccionista, continuadora de la de son pare, Pedro Borja de Guzmán i recentment completada per la donació de Pedro Borja Devesa. El fons Sáenz de Juano és també molt ric i aplega documentació familiar d'un bon gavell de generacions, des de les darreries del XVIII fins els començos del segle XX. Amb el ritme accelerat de donacions, resta pendent encara l'organització i descripció dels fons de Francesc Codoñer i de Gonçal Castelló i Gómez Trevijano.

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG DK.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Fons Personals.

1.4. Dates

1725-1996.

1.5. Volum i suport

1,85 m (11 caixes, 1 carpeta de format gran i 1 caixa de format gran).

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Ajuntament de Gandia.

2.2. Història del productor

Vegeu la introducció. Els productors originals són polítics com Josep Rausell Ribas (1844-1917) i Joaquim Ballester Lloret (1865-1951), erudits

com Jesús Giner Ferrer (1907-1996) i Felipe G. Perles Martí (1931-1994), empresaris com Sebastián Dénia Crespo i altres ciutadans de Gandia com Roberto Gómez Mazparrota i Josep Ferrer Castelló, o de la Safor, com Vicent Fons Planells.

2.3. Història arxivística

Es tracta d'una col·lecció de fons personals creada a partir de diverses donacions amb documentació fragmentària. La primera catalogada va ser la dels fills de l'erudit Jesús Giner Ferrer, de l'any 2002, la qual contenia també documents personals de Joaquim Ballester, qui va ser alcalde de la ciutat entre 1924 i 1926 i destacat dirigent social catòlic. A aquesta donació es van afegir les de la vídua de Felipe G. Perles, realitzada el 1999, i altres familiars dels personatges anomenats: Àngels Moreno Verger, Empar Martí Giménez, Joan Cogollos Fons, Josep Ferrer Solivares i Brigitte Köster.

2.4. Dades sobre l'ingrés

Vegeu expedients de l'AMG 23.6/1999; 24/2002; 33/2004; 34/2004; 15/2005.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1 Abast i contingut

És majoritària la documentació de caràcter professional, si bé hi ha documents de caràcter personal, correspondència i fotografies. L'abast cronològic de cada productor i les signatures corresponents són les següents:

Jesús Giner	1860, 1907, 1928/83	DK-2/1 – DK-7/6; DK-11/4.
Joaquim Ballester	1906-1956	DK-1/1-19; DK-11/6-46.
Felipe G. Perles	1952, 1971-1994	DK-8/1–DK-9/17; DK-9/1-19.
José Rausell Ribas	1725-1917	DK-9/18-36.
Sebastián Denia Crespo	1948-1966	DK-11/1-2.
Roberto Gómez Mazparrota	1892	DK-11/3.
Josep Ferrer Castelló	1915	DK-12.
Vicent Fons Planells	1875-1876	DK-13/1.

3.2. Sistema d'organització

- 1.- Documentació biogràfica
 - 1.1.- Testaments
- 2.- Documentació professional
 - 2.1.- Transcripcions documentals
- 3.- Documentació patrimonial

- 3.1.- Administració i comptabilitat
- 4.- Col·leccions
 - 4.1.- Premsa
 - 4.1.1.- Retalls
 - 4.2.- Documentació gràfica
 - 4.2.1.- Cartells i pòsters
 - 4.2.2.- Estampes, esqueles i gravats
 - 4.2.3.- Fotografies
 - 4.2.3.1.- Targes postals
 - 4.3.- Impresos
 - 4.4.- Targes
 - 4.4.1.- Targes de visita
 - 4.5.- Plànols i mapes
- 5.- Correspondència

3.3. Avaluació tria i eliminació

S'eliminen còpies innecessàries però es conserva la major part dels materials donats. Segons l'Ordenança Reguladora dels Serveis d'Arxiu i Biblioteques (art. 29), no podrà ser objecte d'avaluació i tria la documentació anterior a 1940.

3.4. Incrementos

Pendents d'integració documents de Salvador Codoñer Pascual, Conxa Ribas, Francisco Díaz Durà i la família Miret Femenia. És previsible la incorporació de nous materials.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Lliure, prèvia complementació d'una fitxa identificativa per a la petició i consulta documental. Amb les restriccions derivades de la legislació vigent, dels convenis signats amb els donants i de l'ordenança del Servei d'Arxius del Ajuntament de Gandia (arts. 32 a 47).

4.2. Condicions de reproducció

Es podrà obtenir còpia d'aquells documents d'accés no restringit, previ pagament dels preus públics corresponents. L'autorització de reproduccions no atorga drets de propietat intel·lectual.

En cas d'utilització pública de reproduccions de documents, caldrà fer constar obligatòriament la seua procedència, i s'hi indicarà l'arxiu personal de què es tracta.

Per a més detalls, vegeu articles 48 a 56 de l'Ordenança Reguladora del Servei d'Arxius de l'Ajuntament i la legislació vigent sobre propietat intel·lectual.

4.3. Llengües i escriptures dels documents

Castellà i valencià.

Manuscrits, impresos i textos mecanografiats.

4.5. Instruments de descripció.

Aplicació informàtica de l'AMG.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.3. Documentació relacionada

Com que es tracta de parts de fons, cap la possibilitat que altres familiars i/o arxius tinguin documents dels mateixos productors.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i data

Jesús E. Alonso, febrer de 2007.

7.3. Regles o convencions.

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.3.5.1.- Sáenz de Juano

DE 2/42

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG DE.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Fons Sáenz de Juano.

1.4. Dates

1574-1985.

1.5. Volum i suport

4,1 m (16 caixes, 6 carpetes de gran format i 3 fitxers).

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Vicente Sáenz de Juano Garcia i antecessors.

2.2. Història del productor

Santiago Sáenz de Juano y del Campo, nascut a Antequera l'any 1781 i mort a Gandia el 1834, va casar en la nostra ciutat el 1820, en els inicis del breu trienni constitucional. Era noble, darrere d'ell portava una llarga història i, en l'acte de la boda, connectava amb dues famílies amb forta arrel saforenca. A la seua dona, una jove de 18 anys, li deien Vicenta Talens Roda i era filla de Vicent Talens, nat a Tavernes de Valldigna i d'Isabel Clara de Roda, membre d'una nissaga gandiana d'arrels nobiliàries.

Els seus successors com a caps de nissaga foren Vicente Sáenz de Juano Talens (1821-1895), militar com son pare, que es va integrar molt a la vida ciutadana de Gandia; Vicente Sáenz de Juano Rignon, enginyer (1856-1943), va ser el pare de Vicente Sáenz de Juano Garcia (1907-1995).

2.3. Història arxivística

Aquesta família ha tingut cura de conservar la seua documentació al llarg de generacions: sobretot aquella que justifica la seua condició noble. Malgrat les pèrdues lligades a la guerra civil de 1936-1939, Vicente Sáenz de Juano Garcia va dedicar els seus darrers anys a recopilar documents familiars i col·leccions, així com a reconstruir l'arbre genealògic. El seu fill Vicente Sáenz de Juano Arbona, regidor a l'Ajuntament de Gandia, va tenir la iniciativa de donar i traspasar l'arxiu i la biblioteca familiars a l'Arxiu Històric de la Ciutat. Aquest darrer procés es pot resseguir a través dels expedients citats en el punt 2.4.

2.4. Dades sobre l'ingrés

Vegeu expedients de l'AMG 2/1994; 25/2000; 22/2001 i 22/2002.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut i 3.2. Sistema d'organització

Codi	Datació	Localització
1.- Documentació biogràfica	1720-1966	DE-1/1-12. DE-2/1-69. DE-15/4-9. DE-16/4. DE-23/1-12. DE-25/1-6.
2.- Documentació professional	1712-1913	DE-3/1-20. DE-4/1-10. DE-15/10-11. DE-16/1-3. DE-25/7-11.
3.- Documentació patrimonial	1828-1930	DE-4/11-18.
3.1.- Administració i comptabilitat	1767-1979	DE-4/23-25. DE-5/1-5.
4.- Col·leccions	1574-1900	DE-13/23. DE-14/7. DE-16/12-14. DE-20/16.
4.1.- Premsa	1857-1979	DE-5/6-7. DE-6/1, 3-8. DE-7/1-14. DE-8/1-2, 59. DE-9/1-2, 4-5, 9-10, 13-17, 19-24. DE-16/5-6-, 12.
4.1.1.- Retalls	1860-1970	DE-6/2. DE-7/8. DE-8/3. DE-9/3, 6-8, 11-12, 18. DE-10/5. DE-16/7-9.
4.2.- Documentació gràfica	1864-1981	DE-10/2-3, 6. DE-11/1. DE-14/16. DE-16/10. DE-24/8-9.
4.2.1.- Cartells i pòsters	1906	DE-16/11.
4.2.2.- Estampes, esqueles i gravats	1770-1980	DE-6/9-39. DE-8/4-58. DE-10/1-4. DE-11/2-7.

		DE-12/1-2, 4-5. DE-13/4-5. DE-16/15. DE-19/8.
4.2.3.- Fotografies	1880-1963	DE-18/14, 16. DE-20/6, 8, 10-29. DE-21/1-7. DE-22. DE-24/1-7.
4.2.3.1.- Targes postals	1870-1958	DE-17/1-27. DE-18/1 a 48. DE-19/1 a 22. DE-20/1-5, 7, 9, 13, 30.
4.3.- Impresos	1846-1929	DE-13/1-3, 6-17. DE-25/13.
4.4.- Targes	1930	DE-13/24.
4.4.1.-Targes de visita	1940	DE-13/18.
4.5.- Plànols i mapes	1898-1942	CE-202. CE-208. CE-213. CE-214. CE-215. CE-217. CE-291. CE-292.
5.- Correspondència	1850-1912	DE-2/46. DE-15/4-7.

3.3. Avaluació, tria i eliminació.

El procés de tria i selecció dels documents que formen part del fons va ser efectuat a la mateixa casa de Vicente Sáenz de Juano Garcia, amb la seua col·laboració. Segons l'Ordenança Reguladora dels Serveis d'Arxiu i Biblioteques (art. 29), no podrà ser objecte d'avaluació i tria la documentació anterior a 1940.

4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

L'acord amb la família permet l'accés lliure en sala, prèvia complementació d'una fitxa identificativa per a la petició i consulta documental.

4.2. Condicions de reproducció

Les reproduccions es realitzaran en tot cas d'acord amb la Llei de Propietat Intel·lectual i previ pagament del preu públic corresponent. Vegeu Llei 23/2006 de 7 de juliol per la qual es modifica el text refós de la Llei de Propietat Intel·lectual (BOE núm. 162 de 8 de juliol del 2006) així com els articles 48 a 56 de l'Ordenança Reguladora del Servei d'Arxius de l'Ajuntament de Gandia. En qualsevol cas, caldrà citar la procedència de la informació.

4.3. Llengües i escriptures dels documents

Castellà i francès.

Humanística. Textos manuscrits, mecanoscrits i impresos.

4.5. Instruments de descripció

- Fitxes catalogràfiques en l'aplicació informàtica de l'AMG.

- Jesús Eduard ALONSO I LÓPEZ. *Sáenz de Juano*. Simat de la Vallidigna: La Xara, 2002. Arxius i famílies, 1.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.3. Documentació relacionada.

Caldria tenir en compte línies familiars colaterals com ara els Arbona, Lapeyre, Vallier, Talens, Roda, Ferrer, Almúnia i altres, fins arribar a Valdeosera, en la Rioja. Alguns arxius amb fonts complementàries són, per suposat, el mateix AMG, l'arxiu reservat de la Biblioteca Nacional i, sobretot, els de protocols notarials. Per als temes de caràcter militar cal fer ús del Servei Històric Militar, en les seues diverses seus, sobretot la de Segòvia, on hi són els expedients personals. Cap també la consulta dels arxius dels centres d'ensenyament on van cursar estudis els membres de la família, com ara el col·legi de Pau. Vegeu a l'AMG seccions de plànols, Biblioteca Comarcal i fototeca.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i data

Jesús E. Alonso, febrer de 2007.

7.2. Fonts

Per a la història del productor, història arxivística i documentació relacionada, cf. Jesús Eduard ALONSO I LÓPEZ. *Sáenz de Juano*. Simat de la Vallidigna: La Xara, 2002. Arxius i famílies, 1. Per a documentació relaciona-

da, Luís GARCIA CUBERO. *La bibliografía heráldico-genealógico-nobiliaria de la Biblioteca Nacional: (manuscritos)*. Madrid: Biblioteca Nacional, 1992.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.3.5.2.- Josep Camarena

Josep Camarena. CA 2495/1.

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG DH.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Fons Josep Camarena.

1.4. Dates

1617 – 2000.

1.5. Volum i suport

7,82 m

11 caixes, 1 carpeta + 28 fitxers.

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Josep Camarena Mahiques.

2.2. Història del productor

Josep Camarena (Llocnou de sant Jeroni, 1921 – Gandia, 2004) és fill adoptiu de la ciutat. Cursà estudis secundaris a Gandia, es llicencià en Filosofia i Lletres, especialitat d'Història, a la Universitat de València, i es doctorà a la Complutense de Madrid, el 1949. Ha estat pioner en la investigació de la història valenciana medieval. Va donar classes a la Universitat de València i va ser íntim col·laborador de Manuel Dualde Serrano. Com a catedràtic d'Història, va realitzar una tasca docent molt important a l'Institut Laboral de Gandia i, en conjunt, va saber motivar els alumnes i la societat en el coneixement de la història local i comarcal. És un clàssic la seua *Historia del Distrito de Gandia* (1965). Dóna el seu nom a la biblioteca d'investigadors de l'AHCG.

2.3. Història arxivística

Els fitxers, les transcripcions i treballs mecanoscrits són fruit de la seua tasca com a medievalista, sobretot entre la dècada de 1940 i la de 1960. Simultàniament, feia col·leccions de targetes postals, mapes, segells, llibres i altres elements descrits en el lloc corresponent. Segons informació de Pep Sampayo, la documentació sobre la baronia de Tàrbena (1617-1880) va passar a Josep Camarena de mans del mestre de Potries Marco Aurelio Perles Sifre. Un altre fons procedent de Josep Camarena és el de la comptaduria d'hipoteques, que passa a formar una secció específica per la personalitat dels seus productors.

2.4. Dades sobre l'ingrés

Expedients de l'AMG 20-H/1993, 16.3/2001, 34/2003 i 39.3/2004.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

És majoritària la documentació de caràcter professional: en primer lloc, treballs mecanoscrits de tema històric sobre l'edat mitjana, toponímia, genealogia i economia de la Safor i valenciana. Hi ha, sobretot, transcripcions de textos medievals de l'Arxiu del Regne de València. Com a col·leccions, conté un petit fons amb documents de la baronia de Tàrbena (1617-1880), a més de postals, gravats i segells. Hi ha fitxers descrits en un instrument de descripció específic.

3.2. Sistema d'organització

- 1.- Documentació biogràfica
- 2.- Documentació professional
 - 2.1.- Transcripcions documentals

- 3.- Documentació patrimonial
- 4.- Col·leccions (ací s'inclouen els documents de la baronia de Tàrbena)
 - 4.1.- Premsa
 - 4.1.1.- Retalls
 - 4.2.- Documentació gràfica
 - 4.2.1.- Cartells i pòsters
 - 4.2.2.- Estampes, esqueles i gravats
 - 4.2.3.- Fotografies
 - 4.2.3.1.- Targes postals
 - 4.3.- Impresos
 - 4.4.- Targes
 - 4.5.- Plànols i mapes
- 5.- Correspondència

3.3. Avaluació, tria i eliminació

Només s'hi han expurgat còpies innecessàries.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Accés lliure, prèvia complementació d'una fitxa identificativa per a la petició i consulta documental. Segons acord signat el 1993, el professor Camarena va transmetre a l'Ajuntament la propietat i els drets sobre l'ús, consulta i edició públiques.

4.2. Condicions de reproducció

Les reproduccions es realitzaran d'acord amb la Llei de Propietat Intel·lectual i previ pagament del preu públic corresponent. Vegeu Llei 23/2006 de 7 de juliol per la qual es modifica el text refós de la Llei de Propietat Intel·lectual (BOE núm. 162 de 8 de juliol del 2006) així com els articles 48 a 56 de l'Ordenança Reguladora del Servei d'Arxius de l'Ajuntament de Gandia.

4.3. Llengües i escriptures dels documents

Valencià, castellà i llatí.

4.5. Instruments de descripció

- Aplicació informàtica de l'AMG: vegeu fons DH; col·leccions cartogràfica (CE) i de fotografies (CA).

- Fitxers del fons Camarena sobre documentació i bibliografia: guia per al seu ús. 1950-1990. G-189.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.3. Documentació relacionada

Vegeu a l'AHCG seccions de plànols, Biblioteca d'Investigadors i Fototeca. A l'Arxiu del Regne de València, secció vària, Batllia, Generalitat i altres. Arxiu de la Corona d'Aragó, Arxiu de la Catedral de València i Arxiu Municipal de València.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i data

Jesús E. Alonso, febrer de 2006.

7.2. Fonts

Per a 2.3. Història arxivística, 3.1. Abast i Contingut i 3.2. Sistema d'organització, exp. de l'Arxiu 34.5./2003.

Per a 5.3. Documentació relacionada: G-189.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.3.5.3.- Família Borja Devesa

Sinibaldo Gutiérrez Más. DF 1/114

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG DF.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Col·lecció de fons personals de la família Borja Devesa.

1.4. Dates

1343 – 1992.

1.5. Volum i suport

0,82 m

6 caixes i 2 carpetes.

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Família Borja Devesa.

2.2. Història del productor

Bona part de la col·lecció la devem al cap de família, Pedro Borja de Guzmán. Quart Baró de Zafra, nasqué a Ontinyent el 1908. Als huit anys va anar a Gandia per cursar el batxillerat amb els Escolapis i als catorze tornà a Ontinyent per acabar aquests estudis amb els franciscans. Aficionat a la ràdio i a la medicina, va decidir-se per aquesta última i es va matricular en la Universitat de València per a després continuar els seus estudis a l'Escola d'Odontologia de Madrid. Compaginant els seus estudis amb el treball de protèsic dental, va acabar el 1930 i va establir la seua clínica a Ontinyent. Dos anys més tard, es traslladà a Gandia on va exercir fins a la seua jubilació. El seu gust per col·leccionar coses antigues el va dur a obrir el primer museu odontològic de l'estat i a reunir una important col·lecció de fons personals. Els seu fill José Miguel, continuador de l'afició col·leccionista del seu pare, ha donat a l'Arxiu Municipal part dels fons del seu progenitor, així com el seu arxiu climatològic personal.

2.3. Història arxivística

Pedro Borja de Guzmán, pare dels donants d'aquests fons, va desenvolupar al llarg de la seua vida una important activitat com a col·leccionista. Segons José Miguel Borja, havia aconseguit la documentació sobre Mas i Gutiérrez per dues vies: la primera, a través dels descendents directes, que conservaven el fons a les golfes de l'habitatge familiar del carrer Gutiérrez Mas, antic Vicaris; la segona, per amistat amb el propietari d'una llibreria de vell de València. Desconeguem les circumstàncies

exactes en què arribaren els altres fons a les seues mans. Sabem, però, que la seua amistat amb els propietaris del molins paperers de Banyeres de Mariola i de Gandia li va ser bastant productiva. Fet i fet, el cert és que els documents que va aplegar van ser heretats pels seus fills, José Miguel i Pedro Borja Devesa. El primer va donar la primavera de 1992 l'arxiu Mas-Gutiérrez i part del dels senyors de Manises, així com el seu arxiu climatològic personal. En una segona donació, el juliol de 1993, cedia a l'Ajuntament de Gandia més documents de la Família Mas, del comte de Sallent i de la família de Vicent Lloret i Sanchis. Immediatament després de cada ingrés, es va procedir a la instal·lació i el tractament arxivístic d'aquestes donacions. Recentment, l'any 2007, l'Arxiu Municipal ha acollit la donació de Pedro Borja Devesa amb altres documents relacionats amb els Boil.

2.4. Dades sobre l'ingrés

Vegeu expedient numerat de l'AMG 20/1992, el Llibre de Registre d'Entrades a l'Arxiu Municipal (G-33) i els instruments de descripció corresponents.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

La col·lecció conté documents de l'Arxiu Mas-Gutiérrez, de l'Arxiu dels Boil, l'Arxiu climatològic de José Miguel Borja i altres documents dels comtes de Sallent i de la família de Vicent Lloret i Sanchis. L'arxiu personal dels Mas-Gutiérrez inclou documents relacionats amb els negocis familiars i amb els diferents càrrecs públics que van exercir Sinibaldo de Mas i el seu nebot al llarg de la seua vida. Conté, a més a més, reproduccions de la documentació sobre Sinibaldo de Mas existent a l'Arxiu del Ministeri d'Afers Estrangers, així com correspondència, fotografies, postals i premsa. L'Arxiu dels Boil conté testaments, comptes, escriptures i processos. L'arxiu climatològic conté gràfiques setmanals d'humitat i temperatura entre 1981 i 1992. La resta de documents són escriptures i actes de la família de Vicent Lloret i Sanchis (s. XX), escriptures i testimonis del comte de Sallent i la seua esposa (s. XVIII) i documentació de la família Mas (ss. XIX-XX).

3.2. Sistema d'organització

Els fons s'agrupen en tres blocs, segons el productor, i un quart amb els documents donats posteriorment. Concretament:

A. Arxiu Mas-Gutiérrez.

A.1 Sinibaldo de Mas.

- A.2 Sinibaldo Gutiérrez Mas.
- A.3 Descendents de Sinibaldo Gutiérrez Mas.
- A.4 Documentació oficial.
- A.5 Hemeroteca .
- A.6 Documentació sobre Sinibaldo de Mas existent a l'arxiu del Ministeri d'Assumptes Exteriors.
- B. Arxiu dels Boïl, senyors de Manises.
- C. Arxiu climatològic de José Miguel Borja.
- D. Ampliació de la donació el 1993.
 - D.1 Escripures i actes de la família de Vicent Lloret i Sanchis.
 - D.2 Escripures i testimonis dels comtes de Sallent.
 - D.3 Documents de la família Mas.

3.4. Incrementos

Recentment s'ha rebut una nova donació de Pedro Borja Devesa, acceptada en el plenari municipal celebrat el 16 de febrer de 2007. Aquests documents eixamplen el fons dels Boïl i es troben en procés de catalogació.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Accés lliure, prèvia complementació d'una fitxa identificativa per a la petició i consulta documental.

4.2. Condicions de reproducció

La reproducció es realitzarà en paper, microfilm o còpia digital, previ pagament dels preus públics corresponents. Vegeu els articles 48 a 56 de l'Ordenança Reguladora del Servei d'Arxius de l'Ajuntament de Gandia.

4.3. Llengües i escriptures dels documents

Predomina el castellà. Podem trobar documents en portuguès, anglès i xinès en el fons de Sinibaldo de Mas i en francès en el dels descendents de Sinibaldo Gutiérrez Mas. El valencià predomina entre els documents més antics de l'arxiu privat dels Boïl. L'anglès, el portuguès i el francès els tornem a trobar en documents hemerogràfics i el llatí apareix en alguns papers del comte de Sallent. Finalment, entre la correspondència de la família Mas-Gutiérrez hi ha cartes en alemany i de nou en francès.

4.5. Instruments de descripció:

- Fitxer manual amb la descripció dels documents a nivell de catàleg (G-12).
- Llistat al mateix nivell (G-25).

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.3. Documentació relacionada

Bona part de l'arxiu de la família Boil de la Scala va ser venut per José Miguel Borja a la Diputació de València. Posteriorment, l'Ajuntament de Manises en va sol·licitar la cessió a través d'un conveni, en règim de comodat, per 25 anys renovables. En l'actualitat, es conserva a l'Arxiu Municipal de Manises. D'altra banda, l'Arxiu de Sueca conserva també documents d'una altra branca de la família Boil

■ 6. ÀREA DE NOTES

6.1. Notes

Nota a 4.5.- Resta pendent el procés d'informatització i classificació segons els models descriptius i quadres de classificació inclosos a l'aplicació informàtica de l'AMG.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i data

Josep Bernat Martí Pellisser, febrer de 2007.

7.2. Fonts

La pròpia unitat de descripció i els instruments de descripció corresponents.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.3.6.- Ràdio Institut

Façana de l'Institut Auiàs Marc. CA 162/1.

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG DC.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Ràdio Institut.

1.4. Dates

1955 a 1966.

1.5. Volum i suport

1,3 m (13 caixes).

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Institut Laboral Ausiàs March.

2.2. Història del productor

Aquest institut d'ensenyament mitjà va ser creat als darrers anys de la II República i, després del parèntesi de la postguerra, va reiniciar les seues activitats el 1950. Entre 1955 i 1965, l'Institut Laboral va disposar d'una emissora de ràdio que va començar emetent en ona curta i després en ona mitjana. Posteriorment, va estar uns mesos emetent en freqüència modulada, de prova.

Era una emissora local dedicada a la difusió cultural comarcal, amb programes rics en inquietuds i de gran qualitat. Eren col·laboradors habituals professors de l'institut, com ara Josep Camarena, Joan Manel Bonastre i Adeline Bataller. També hi va tenir un paper important Joan Climent Pascual.

L'emissora deixà d'emetre el juny de 1965 en no haver aconseguit la llicència per a emetre en freqüència modulada.

2.3. Història arxivística.

Joan Climent Pascual (Montixelvo, 1918 - Gandia, 2005) era funcionari municipal i ocupava el càrrec de secretari a l'Institut Ausiàs March durant l'època que va emetre la ràdio. Va conservar aquesta documentació i la va traslladar a l'Arxiu Municipal l'any 1983, en el marc de la I Campanya per la Recuperació Documental. El 1994 va passar a les instal·lacions actuals de l'AHCG.

2.4. Dades sobre l'ingrés.

1983.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

El fons conté els guions dels programes que s'emeten i la documentació administrativa de l'emissora.

3.2. Sistema d'organització

Els guions es troben organitzats per programes i tots ells ordenats de forma cronològica. La documentació administrativa i la correspondència també estan ordenades amb criteri cronològic

3.3. Avaluació, tria i eliminació

Custòdia permanent. La selecció i l'eliminació va ser prèvia al trasllat del fons a l'Arxiu.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Lliure, prèvia complementació d'una fitxa identificativa per a la petició i consulta documental. Amb les restriccions derivades de l'ordenança del Servei d'Arxius de l'Ajuntament de Gandia (arts. 32 a 47).

4.2. Condicions de reproducció.

Es podrà obtenir còpia d'aquells documents d'accés no restringit, previ el pagament dels preus públics corresponents. L'autorització de reproduccions no atorga drets de propietat intel·lectual.

Per a més detalls, vegeu articles 48 a 56 de l'Ordenança Reguladora del Servei d'Arxius de l'Ajuntament i la legislació vigent sobre propietat intel·lectual.

4.5. Instruments de descripció

IDD-10. Fitxer topogràfic en paper, amb 13 entrades descriptives.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i datació

Francesc de Borja Fuster, Gener de 2006.

7.2. Fonts

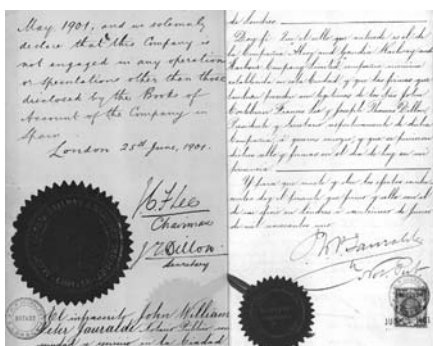
Salvador ROVIRA I LLORENS. 'Josep Camarena i la ràdio'. *La Falzia*, octubre de 2006, núm. 9, p. 44-54.

Per a la identificació dels instruments de descripció hem utilitzat el fons G: instruments de descripció. Per als apartats 4.1 i 4.2., l'ordenança reguladora dels Serveis d'Arxiu i de Biblioteques.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.3.7.- Ferrocarril Alcoi-port de Gandia

Estat de comptes de l'empresa l'any 1900. DD 100.

1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG DD.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Companyia del Ferrocarril d'Alcoi al Port de Gandia: estació de Gandia.

1.4. Dates

1877-1970.

1.5. Volum i suport

3 m

102 Unitats d'instal·lació. 79 volums enquadernats i 23 carpetes.

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Alcoy and Gandia Railway and Harbour Company Limited.

2.2. Història del productor

El dia 19 de Juliol de 1886 s'aprovava en el Congrés dels Diputats el Projecte de Llei referent a la concessió del ferrocarril Alcoi-Gandia. El 1887, va ser otorgada la concessió per a la construcció del ferrocarril a Donato Gómez Trevijano i Saturnino Ulargui Ochoa, que ja perfilaren el projecte de construcció del ferrocarril que connectaria les poblacions d'Alcoi i Gandia i la construcció del port en Gandia, projecte de l'enginyer Rafael Yagüe Buil, de 1888.

El juny de 1889 el diputat Sinibaldo Gutierrez viatjava a Londres, on va negociar amb Mr. Kohn Cockburn Francis Lee la creació de l'Alcoy and Gandia Railway and Harbour Company Limited, la qual es va constituir a Londres el mateix any. L'Estat Espanyol va signar un contracte de venda que li atorgava la concessió per a la construcció primer, i explotació després, del ferrocarril Alcoi-Gandia i del port de Gandia.

La línia de ferrocarril es va construir en quatre anys, s'inaugurà el 24 de gener de 1893 i es va mantenir en ús al llarg de 76 anys. Durant aquest temps, exceptuant el període de la guerra civil, la línia va traslladar mercaderies i persones entre Gandia i Alcoi, i serví de nexa entre l'Alcoià, el Comtat i la Safor, amb estacions a Alcoi, Cocentaina, Muro, Beniarrés, l'Orxa, Vilallonga, Potries, Gandia i el port de Gandia.

La fi del ferrocarril s'inicià al 1965 quan la societat londinenca que dirigia el tren va desaparèixer. L'1 de febrer de 1965 el tren va passar a propietat de l'Estat, formant part de la FEVE. Aquesta empresa estatal no va aconseguir continuar amb la línia, donat el seu baix rendiment econòmic. L'auge de l'ús de l'automòbil havia fet minvar el nombre de passatgers i el volum de mercaderies. Així doncs, el Ministre d'Obres Públiques va aprovar el desmantellament de la línia, que va deixar de funcionar el dia 15 d'abril de 1969.

2.3. Història arxivística.

La documentació que forma aquest subfons provenia de l'estació de Gandia. Durant els anys 1970 va estar dipositada en una casa de la Carroja (Vall de Gallinera) i va ser donada a l'Ajuntament de Gandia per part dels hereus de Vicent Bonet Peris l'any 1983, amb ocasió de la I Campanya de Recuperació del Patrimoni Documental. El 1994 va passar a les instal·lacions actuals de l'AHCG.

2.4. Dades sobre l'ingrés.

1983. Inmaculada Velàzquez Añón i Alberto Gras Martí van donar un informe titulat Alcoy and Gandia railway and Harbour Report of the directors Statement of Accounts for the year ending 31 st December, 1900.

La memòria del projecte de construcció del Port de Gandia de 1893 i la memòria descriptiva i el pressupost del projecte d'ampliació de 1888 van ser comprades per l'Ajuntament de Gandia per incorporar-les al fons.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

Conté llibres majors de comptabilitat (1893-1963), diaris d'entrades i eixides (1893-1965), quaderns de jornals dels treballadors (1894-1944), càrregues i serveis dels trens (1893, 1908, 1914, 1931, 1935 i 1945). Hi ha els projectes d'ampliació del port de Gandia dels anys 1883 i 1888.

3.2. Sistema d'organització

Hi ha algunes sèries identificades i ordenades cronològicament, però el fons resta pendent d'una possible sistematització.

3.3. Avaluació, tria i eliminació

Custòdia permanent. La selecció i l'eliminació es va efectuar durant la descripció del fons. Segons l'Ordenança Reguladora dels Serveis d'Arxiu i Biblioteques (art. 29), no podrà ser objecte d'avaluació i tria la documentació anterior a 1940.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Lliure, prèvia complementació d'una fitxa identificativa per a la petició i consulta documental. Amb les restriccions derivades de l'ordenança del Servei d'Arxiu del Ajuntament de Gandia (arts. 32 a 47). En alguns casos, es preserva l'original de la consulta per raons de conservació.

4.2. Condicions de reproducció.

Es podrà obtenir còpia d'aquells documents d'accés no restringit, previ el pagament dels preus públics corresponents. L'autorització de reproduccions no atorga drets de propietat intel·lectual.

Per a més detalls, vegeu articles 48 a 56 de l'Ordenança Reguladora del Servei d'Arxiu de l'Ajuntament i Legislació vigent sobre propietat intel·lectual.

4.5. Instruments de descripció

IDD-11. Fitxer topogràfic en paper amb 102 entrades descriptives.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.3. Documentació relacionada

Vegeu el punt d'aquesta guia 2.2.4.3, relatiu a la incorporació de microfilms de documentació del ministeri de Foment a l'AGA en Alcalà de Henares.

Dins de la documentació municipal, sobretot en els codis relatius a transports, hi ha expedients relacionats amb aquest fons. Fa poc s'han localitzat també expedients al fons Gonçal Castelló, en procés de catalogació.

L'Associació Tren Alcoy Gandia conserva en la seua seu social, a Almoines, objectes, fotografies, plànols, impresos i alguns documents de la companyia ferroviària.

■ 7. AREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i datació

F. Borja Fuster Fuster, Gener de 2007.

7.2. Fonts

Per a la identificació dels instruments de descripció hem utilitzat el fons G: instruments de descripció. Per als apartats 4.1. i 4.2., l'ordenança reguladora dels Serveis d'Arxiu i Biblioteques.

ABAD I RUIZ, David; et al. *El ferrocarril Alcoi-Gandia : El "Xitxarra":1893-1969*. Alcoi: Institut de Batxillerat "Pare Eduard Vitòria", 1991. Quaderns Eines, 4.

PEIRÓ I PÉREZ, Josep Lluís; et al. *El tren Alcoi-Gandia: Alcoy and Gandia Railway and Harbour company limited*. Alcoi: Tívoli, 2003.

PONS, Anacleit; SERNA, Just. *Els ferrocarrils a La Safor: vies i mercat al s. XIX*. Gandia: Ajuntament, Departament de Cultura, 1993. L'Arxiu, 3.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.4.- Reproduccions documentals

2.2.4.- Reproduccions documentals

2.2.4.1.- Fons propis (municipals)

2.2.4.2.- Archivo Histórico Nacional (AHN, Madrid)

2.2.4.3.- Archivo General de la Administración (AGA, Alcalà de Henares)

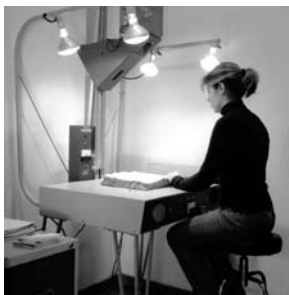
2.2.4.4.- Arxiu General de la Guerra Civil Espanyola

2.2.4.5.- Arxius eclesiàstics

2.2.4.6.- Arxius militars

2.2.4.7.- Arxius d'associacions

2.2.4.1.- Fons propis (municipals)

*Sala de microfilmació de l'Arxiu Històric.
CA 1804/27. Foto Rafa Andrés*

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG FA.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Reproduccions del fons municipal històric.

1.4. Dates

1373-1942.

1.5. Volum i suport

5 m

233 rodets de microfilm, 76 CD i 13 DVD.

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Ajuntament de Gandia.

2.2. Història del productor

La vila de Gandia naix lligada a la conquesta cristiana i a un privilegi reial de 1253. El 1631 és declarada ciutat. Entre 1707 i 1708 el seu Consell General passa a ser Ajuntament, d'acord amb la legislació castellana. Per a més detalls vegeu la introducció d'aquesta mateixa obra.

2.3. Història arxivística

L'any 1995 va començar a microfilmarse la secció històrica de l'arxiu des de la signatura AB-1. El 2000 es va signar un conveni amb la societat genealògica d'Utah per a la microfilmació de les sèries de quintes i de padrons de població. Des de 2003 fins avui s'han digitalitzat les sèries d'actes municipals i de correspondència, consultables en ordinador OPAC per al públic.

2.4. Dades sobre l'ingrés

1995

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

Personal: 1373-1939.

Actes de govern: s. XIV- 1940.

Correspondència: 1455-1910.

Exèrcit i ordre públic: 1600- 1928.

Població i territori: 1611-1939.

3.2. Sistema d'organització

Els organigrames són els mateixos que per a la secció històrica (AB): A (Safor) per a la documentació des de 1925 i B (Safor històric) per a l'anterior a 1924. Fonamentats en la proposta de la Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana de 1987 amb modificacions pròpies posteriors.

A

- 1.- Òrgans de govern.
- 2.- Secretaria.
- 3.- Intervenció.
- 4.- Dipositaria.
- 5.- Eleccions.

B

- 1.- Govern local.
- 2.- Patrimoni.
- 3.- Finances.
- 4.- Administració de justícia.
- 5.- Agricultura, ramaderia, pesca i abastiment.
- 6.- Associacions (no hi ha fons).
- 7.- Beneficència.
- 8.- Sanitat.
- 9.- Instrucció Pública.
- 10.- Cultura.
- 11.- Exèrcit i ordre públic.
- 12.- Territori i població.
- 13.- Eleccions.
- 14.- Indústria i comerç.
- 15.- Obres públiques i urbanisme
- 16.- Entitats religioses.
- 17.- Documentació fragmentària, esborranys i impresos.

3.4. Incrementos

Els ingressos són constants i progressius, tant pel que fa als microfilms com als documents d'ordinador.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Lliure, prèvia complementació d'una fitxa identificativa per a la petició i consulta documental. Amb les restriccions derivades de la llei 30/92 de 30 de novembre de Règim Jurídic de las Administracions Públiques i del Procediment Administratiu Comú així com de l'ordenança del Servei d'Arxius del Ajuntament de Gandia (arts. 32 a 47).

4.2. Condicions de reproducció.

Es podrà obtenir còpia digital o en paper d'aquells documents d'accés no restringit, previ el pagament dels preus públics corresponents. L'autorització de reproduccions no atorga drets de propietat intel·lectual.

En cas d'utilització pública de reproduccions de documents, s'haurà de fer constar obligatòriament la seua procedència.

Per a més detalls, vegeu articles 48 a 56 de l'Ordenança Reguladora del Servei d'Arxius de l'Ajuntament i Legislació vigent sobre propietat intel·lectual.

4.3. Llengües i escriptures dels documents

Castellà; valencià predominant fins 1707 i reaparegut des de 1980; llatí. Ocasionalment francès.

Gòtica, humanística i textos mecanografiats.

4.4. Característiques físiques i requeriments tècnics

La consulta en microfilm o formats digitals substitueix la dels originals, en raó de la conservació dels mateixos. Per a la utilització del lector escàner de microfilm, l'usuari podrà reservar amb antelació dia i hora.

4.5. Instruments de descripció

- Aplicació informàtica de l'AMG (específica per a microfilms).

- Base de dades del programa Minidoc (per a documents digitalitzats).

- La resta d'IDD dels fons històric (AB). Per destacar Vicent OLASO; Àlvar GARCIA; Jesús E. ALONSO. *L'Arxiu Municipal de Gandia: Inventari del fons històric (1274-1924)*. València: Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, 1991. Arxius valencians, 13.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.1. Existència i localització dels originals

Fons històric municipal (AB).

5.3. Documentació relacionada.

Vegeu Arxiu del Ducat de Gandia en AHN, Secció Noblesa, Osuna (parcialment microfilmada al Centre Comarcal d'Arxius).

■ 6. ÀREA DE NOTES

6.1. Notes

Nota a 4.5.- La descripció dels microfilms comporta una descripció catalogràfica més detallada que la de l'inventari publicat.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i datació

Maria José Planes i Jesús E. Alonso, Octubre 2006.

7.2. Fonts

Per a la identificació dels instruments de descripció hem utilitzat el fons G: instruments de descripció. Per als apartats 4.1. i 4.2., l'ordenança municipal d'Arxius i Biblioteques.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.4.2.- Archivo Histórico Nacional (AHN, Madrid)

*Convent de Sant Jeroni de Cotalba.
CA 954/5. Foto: Francesc Zubillaga.*

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG FD.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Col·lecció de reproduccions de l'Arxiu Històric Nacional.

1.4. Dates

1580 – 1820.

1.5. Volum i suport

3 rodets de microfilm (35 mm). 1200 fotogrames, aproximadament.

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Ajuntament de Gandia.

2.2. Història del productor

Vegeu la introducció d'aquesta obra.

2.3. Història arxivística

Com a part de la tasca de recuperació documental de l'AMG i amb l'ajut d'una beca concedida per la Generalitat Valenciana el tècnic municipal d'arxius va recollir diferents referències de documents d'interès per al municipi i la comarca. La primera sol·licitud de reproduccions es realitzava el dia 11 de maig de 1987 i estava formada pels lligalls 618, 632 i 636 de la secció d'Inquisició. En una segona comanda, el 4 de maig de 1988 es demanaren còpies del lligall 12028 de la secció de consells. Finalment, el 27 de setembre de 1990 se sol·licitava la reproducció dels lligalls 806 i 1790 de l'anomenada secció d'Inquisició.

2.4. Dades sobre l'ingrés

Vegeu expedients numerats del departament de cultura 14/1988 (AA-5166/14) i 12/1991 (AA-5355).

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1 Abast i contingut

Conté reproduccions de documents de la secció d'Inquisició de l'AHN i de la secció de Consells. En el primer cas, es tracta d'informacions sobre visites fetes pels inquisidors a alguns pobles de la comarca i d'expedients sobre la genealogia i "puresa" de diversos veïns de Gandia. Quant a la secció de Consells, hi ha documents sobre la denúncia realitzada per dos monjos del monestir de Sant Jeroni de Cotalba per desafecció a la constitució d'uns altres religiosos de la mateixa casa.

3.4. Incrementos

No es preveuen nous ingressos a curt termini tot i que pot anar incorporant-se nova documentació.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1 Condicions d'accés

Accés lliure, prèvia complementació d'una fitxa identificativa per a la petició i consulta documental. Per a la utilització del lector escàner de microfilm, l'usuari podrà reservar amb antelació dia i hora.

4.2. Condicions de reproducció

La reproducció es realitzarà mitjançant impressió en paper o còpia digital previ pagament dels preus públics corresponents. Vegeu els ar-

ticles 48 a 56 de l'ordenança reguladora del Servei d'Arxius de l'Ajuntament de Gandia. Caldrà citar les signatures originals.

4.3. Llengües i escriptures dels documents

Castellà, amb alguns documents en valencià entre els anteriors a 1707.

4.5. Instruments de descripció

- Guia de microformes (G-119).
- Fitxer-registre manual amb la descripció dels documents a nivell d'inventari (G-4).

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.1. Existència i localització dels originals

Els originals es conserven a l'Archivo Histórico Nacional de Madrid (ES 28079 AHN).

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i data

Josep Bernat Martí Pellisser, febrer de 2007.

7.2. Fonts

La pròpia unitat de descripció i els instruments de descripció corresponents.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.4.4.- Archivo General de la Guerra Civil Española

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG FN.

Estació de ferrocarril del Grau al voltant de 1937. CA 2437

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Col·lecció de reproduccions de l'Arxiu General de la Guerra Civil Espanyola.

1.4. Dates

1931-1953 (predomina 1936-1939).

1.5. Volum i suport

10 rodets de microfilm (35 mm)

6134 fotogrames.

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Ajuntament de Gandia.

2.2. Història del productor

Vegeu la introducció d'aquesta obra.

2.3. Història arxivística

El primer contacte amb l'AGGCE de Salamanca s'efectua el setembre de 2003, quan es realitza una primera comanda de reproduccions de documents, majoritàriament procedents del jutjat de primera instància de Gandia. L'octubre de 2004, a partir de l'interès d'alguns pobles de la comarca, es reprenen els contactes, que donen com a resultat una sèrie de referències documentals relatives a Almoines, Beniarjó, Benirredrà, La Font d'en Carròs, Gandia, Oliva, Rafelcofer i Tavernes. Aquestes referènci-

es, afegides a les que s'obtenen de la cerca a través d'*Archivos Españoles en Red (AER)*, es concreten en una nova comanda. Després d'una altra cerca exhaustiva en el catàleg en xarxa d'AER es programa, conjuntament amb la Mancomunitat de Municipis de la Safor, un viatge a Salamanca per comprovar algunes referències i realitzar noves cerques a partir dels instruments de descripció disponibles en sala. Amb els resultats de tot plegat es fa una nova comanda de reproduccions.

2.4. Dades sobre l'ingrés

L'ingrés s'ha realitzat en tres fases: els primers huit rodets entren a l'arxiu l'any 2005. El juny de 2006 ingressa un de nou i el darrer ho fa en novembre d'aquest mateix any.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

Conté majoritàriament reproduccions d'expedients civils i penals del jutjat de primera instància de Gandia. Inclou també documents diversos de sindicats, partits polítics i cooperatives de tota la comarca com ara correspondència, avals i informes. Conté, a més, expedients sobre confiscacions, presons i estadística, així com alguns exemplars de premsa de l'època.

3.4. Incrementos

A mesura que des de l'AGGCE s'avance en la descripció dels seus documents i aquesta siga consultable en xarxa (AER), el fons anirà incrementant-se amb noves comandes de reproduccions.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Accés lliure, prèvia complementació d'una fitxa identificativa per a la petició i consulta documental. Per a la utilització del lector de microfilm l'usuari podrà reservar amb antelació dia i hora.

4.2. Condicions de reproducció

La reproducció es realitzarà mitjançant impressió en paper o còpia digital, previ pagament dels preus públics corresponents. Vegeu els articles 48 a 56 de l'ordenança reguladora del Servei d'Arxius de l'Ajuntament de Gandia. Caldrà citar les signatures originals.

4.3. Llengües i escriptures dels documents

Castellà.

4.5. Instruments de descripció

Descripció dels expedients a nivell d'unitat documental en l'aplicació informàtica de l'AMG. Es podrà obtenir un llistat, prèvia sol·licitud.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.1. Existència i localització dels originals

Es conserven a l'Archivo General de la Guerra Civil Española en Salamanca (ES 37274 AGGCE).

5.3. Documentació relacionada

Servem tot un seguit de documents originals i de reproduccions d'altres arxius, relacionats amb aquest fons, que hem anat col·leccionant al llarg del temps i que ara especifiquem:

- La sèrie Conflictes bèl·lics: És una sèrie pròpia de l'Arxiu Històric (AB), la qual agrupa els documents generats en temps de guerra pel Comitè Executiu Antifeixista de Gandia, les diferents comissions en què s'organitzava el Consell Municipal, la Junta Qualificadora de Finques Rústiques, el Sindicat d'Exportació de Fruits, la Junta Local de Defensa Passiva de la Població Civil i documentació diversa de caràcter militar. Vegeu AB-1606 a 1609.

- Boletín Oficial del Instituto de Carabineros: Des de 1984, amb la promulgació de mesures de reconeixement i atorgament de pensions a militars de la República i carrabiners, es van sol·licitar i obtenir còpies del Boletín Oficial del Instituto de Carabineros (1937-1939) així com llistats de comandaments de l'exèrcit de terra.

- Fundación Pablo Iglesias: Entre 1984 i 1999 l'AMG ha sol·licitat i obtingut reproduccions de 40 expedients amb documentació de les agrupacions socialistes de la comarca servada a la Fundació Pablo Iglesias. En ells predomina la correspondència, les actes de constitució i els reglaments dels anys del conflicte. Més endavant es va sol·licitar a la mateixa fundació la reproducció d'algunes publicacions periòdiques polítiques de l'època, entre elles *El Popular*, de l'Agrupació Socialista de Gandia. Vegeu dipòsits FZ-1/8-40 i MP-102.

- Public Record Office de Londres: El 1994, l'Ajuntament de Gandia va dotar d'un ajut a l'investigador Eladi Mainar per localitzar fons existents al Public Record Office de Londres. Allí hi havia nombroses referències als sots-cònsols d'Anglaterra a Gandia i a la Companyia anglesa Gandia Railway and Harbour Company Limited. Es van aconseguir a través d'aquesta gestió fotografies i telegrames sobre negocis relatius al port (anglès) de Gandia. Vegeu l'expedient de l'AMG 2/1994 i CA-1871-1872.

- Internacional Instituut voor Sociaale Geschiendenis: De l'Institut

d'Història Social d'Amsterdam existeixen al nostre arxiu reproduccions de la publicació llibertària *Vida* (1936-1938). Vegeu BB-310 i MP-26.

- Mecanoscrits i manuscrits inèdits: Les memòries de què disposem són tres mecanoscrits i la reproducció d'un manuscrit. José FERRANDO FERRANDO. *Memorias de la Guerra y la Postguerra*. Simat de la Vallidigna, 1995. Arxiu Històric de la Ciutat de Gandia; Jesús GOMAR. *Bombardeos que sufrió la ciudad de Gandía y su puerto de la guerra que tubo España en 1936...* Gandia, 1936-1938. Arxiu Històric de la Ciutat de Gandia; José MARTÍ SAMPER. *Recuerdos de la guerra y de la posguerra*. Gandia, 1992. Arxiu Històric de la Ciutat de Gandia; Joaquín FERRER SUBIELA. *Rememorando a mis setenta*. Gandia, 1987. Arxiu Històric de la Ciutat de Gandia. Més referències sobre el mateix en *Bagalina*, març de 1987, núm. 1, p. 25 i *Bagalina*, abril de 1987, núm. 2, p. 26.

- Gravacions i imatges: Cal tenir en compte la col·lecció de fotos de Thomas Wood, de febrer de 1936, facilitada pel periodista Antoni Mestre i consultable a la web municipal www.culturagandia.org. També el breu reportatge cinematogràfic dels noticiaris oficials sobre obreres de la Lombard, arreglat al documental editat *Imatges per al record* (1920-1970), dirigit per Lluís Romero. Hi ha, així mateix, un documental de Rafael NOGUERA: *Relatos históricos de los bombardeos de Gandía, entornos y puerto de Gandía (1937-1939)* i altres entrevistes en cassetes.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i data

Josep Bernat Martí Pellisser, novembre de 2006.

7.2. Fonts

A més de la pròpia unitat de descripció i els instruments de descripció corresponents hem utilitzat les següents fonts:

- AER: *Archivos Españoles en Red* [en línia]. Madrid: Ministerio de Cultura. <http://aer.mcu.es/sgae/index_aer.jsp> [Consulta: 11 nov. de 2006].

- JÁVEGA CHARCO, Emma. 'Guía de la documentación valenciana existente en el Archivo Histórico Nacional Sección Guerra Civil en Salamanca'. València, Generalitat Valenciana, ca. 2000. Arxiu Històric de la Ciutat de Gandia.

Per informar l'element Documentació relacionada:

- Jesús E. ALONSO; Bernat MARTÍ. 'Destrucció i reconstrucció: documentació municipal i incorporada a l'Arxiu Històric de la ciutat de Gandia sobre la Guerra Civil' [cd-rom] dins, *Jornades de l'Associació d'Arxivers Valencians (4es: 2006: València)*. Arxius, República i Guerra Civil: IV Jornades de l'Associació d'Arxivers Valencians: València 22, 23, 24 de novembre de 2006. València: Associació d'Arxivers Valencians, 2006.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.4.5.- Arxius eclesiàstics

*Façana del Convent de Santa Clara.
CA 1963. Foto: Ramón Yeste*

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG FG.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Col·lecció de reproduccions d'Arxius eclesiàstics.

1.4. Dates

1731-1831.

1.5. Volum i suport

8 rodets de microfilm (35 mm). 4.800 fotogrames, aproximadament.

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Ajuntament de Gandia.

2.2. Història del productor

Vegeu la introducció d'aquesta obra.

2.3. Història arxivística

La reproducció dels documents de l'Arxiu de la Província Franciscana de València és el fruit de les gestions realitzades amb els superiors franciscans per Andrés Escrivà i Santiago La Parra. Els documents del monestir de Santa Clara de Gandia van ser deixats en règim de comodat a Vicent Pellicer, perquè foren reproduïts a l'AMG, descrits i accessibles als investigadors.

2.4. Dades sobre l'ingrés

Els documents de l'Arxiu de la Província Franciscana de València es reproduïxen l'any 1991 i els de l'Arxiu del Monestir de Santa Clara en el 2002.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

El fons està format per la documentació relativa a la beatificació d'Andreu Hibernón i un inventari manuscrit de la llibreria del convent de Sant Roc, el qual inclou notícia de les visites realitzades el 1817, 1819, 1825, 1829 i 1831. De l'arxiu del monestir de Santa Clara, hi ha reproduccions del llibre de la fundació, cròniques del monestir i una biografia de Francesc de Borja, IV duc.

3.4. Incrementos

No es preveuen nous ingressos a curt termini però està oberta la possibilitat d'incorporar nova documentació

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Accés lliure, prèvia complementació d'una fitxa identificativa per a la petició i consulta documental. Per a la utilització del lector de microfilm l'usuari podrà reservar amb antelació dia i hora.

4.2. Condicions de reproducció

La reproducció es realitzarà mitjançant impressió en paper o còpia digital, previ pagament dels preus públics corresponents. Vegeu els articles 48 a 56 de l'Ordenança Reguladora del Servei d'Arxiu de l'Ajuntament de Gandia.

4.3. Llengües i escriptures dels documents

L'inventari de la biblioteca del Convent de Sant Roc i la documentació de l'arxiu del monestir de Santa Clara estan escrits en castellà i amb lletra humanística. La documentació relacionada amb el procés de beatificació d'Andreu Hibernón està en llatí i italià.

4.5. Instruments de descripció

L'usuari compta amb un fitxer manual i amb la descripció dels expedients a nivell d'unitat documental en l'aplicació informàtica de l'AMG. Es podrà obtenir un llistat, prèvia sol·licitud.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.1. Existència i localització dels originals

Els documents originals es troben a l'Arxiu de la Província Franciscana de València i a l'arxiu del monestir de Santa Clara de Gandia.

5.3. Documentació relacionada

Es conserven còpies digitals de diversos arxius parroquials de la comarca. Vegeu fons FE.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i data

Josep Bernat Martí Pellisser, novembre de 2006.

7.2. Fonts

La pròpia unitat de descripció i els instruments de descripció corresponents.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

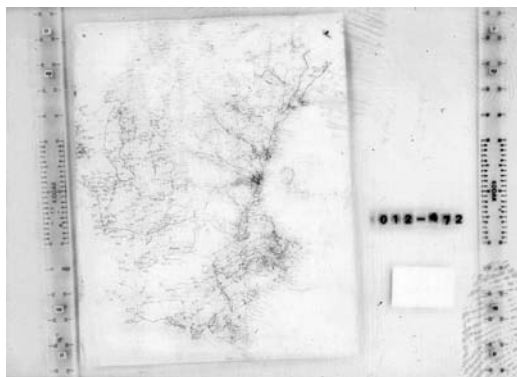
2.2.4.6.- Arxius militars

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG FH.

Mapa militar del País Valencià.
FH 1

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Col·lecció de reproduccions d'Arxius Militars.

1.4. Dates

1804-1888.

1.5. Volum i suport

7 microfitxes.

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Ajuntament de Gandia.

2.2. Història del productor

Vegeu la introducció d'aquesta obra.

2.3. Història arxivística

Arran d'una visita a l'Arxiu General Militar de Madrid es localitzen les referències dels documents i el 14 de maig de 1990 es realitza la comanda de reproduccions.

2.4. Dades sobre l'ingrés

Juny de 1990. Vegeu AA-5255.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1 Abast i contingut

Conté mapes militars del País Valencià del segle XIX.

3.4. Incrementos

No es preveuen nous ingressos a curt termini, tot i que pot anar incorporant-se nova documentació.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Accés lliure, prèvia complementació d'una fitxa identificativa per a la petició i consulta documental.

4.2. Condicions de reproducció

La reproducció es realitzarà mitjançant còpia digital, previ pagament dels preus públics corresponents. Vegeu els articles 48 a 56 de l'Ordre Regulatoria del Servei d'Arxius de l'Ajuntament de Gandia. Cal citar la signatura de l'original.

4.3. Llengües i escriptures dels documents

Castellà.

4.4. Característiques físiques i requeriments tècnics

El centre disposa d'un lector per a la visualització de microfites.

4.5. Instruments de descripció

L'usuari compta amb un fitxer manual (G-4) i amb la descripció dels plànols a nivell d'unitat documental en l'aplicació informàtica de l'AMG. Es tracta d'una reproducció literal de la descripció realitzada en el Servei Històric Militar. Es podrà obtenir un llistat prèvia sol·licitud.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.1. Existència i localització dels originals

Els documents originals es troben a l'Arxiu General Militar de Madrid que conserva els fons de l'Arxiu Històric del Servei Històric Militar

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i data

Josep Bernat Martí Pellisser, novembre de 2006.

7.2. Fonts

La pròpia unitat de descripció i els instruments de descripció corresponents.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.4.7.- Arxius d'associacions

BCA 110.

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG FL.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Col·lecció de reproduccions d'Arxius d'associacions.

1.4. Dates

1903-1996

1.5. Volum i suport

3 rodets de microfilm (35 mm). 1654 fotogrames.

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Ajuntament de Gandia.

2.2. Història del productor

Vegeu la introducció d'aquesta obra.

2.3. Història arxivística

La documentació va ser cedida a l'AMG per Juan José Prieto Femenia, president de l'Associació de Caçadors.

2.4. Dades sobre l'ingrés

La microfilmació dels documents es va realitzar durant la tardor de l'any 2002.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

Conté documentació del Casino de caçadors de Gandia. Inclou actes, registres de socis, llibres de caixa, correspondència i altra documentació.

3.4. Incrementos

No es preveuen nous ingressos a curt termini tot i que pot anar incorporant-se documentació procedent d'altres associacions.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Accés lliure prèvia complementació d'una fitxa identificativa per a la petició i consulta documental. Per a la utilització del lector de microfilm l'usuari podrà reservar amb antelació dia i hora.

4.2. Condicions de reproducció

La reproducció es realitzarà mitjançant impressió en paper o còpia digital, previ pagament dels preus públics corresponents. Vegeu els articles 48 a 56 de l'ordenança reguladora del Servei d'Arxius de l'Ajuntament de Gandia.

4.3. Llengües i escriptures dels documents

La documentació es troba íntegrament escrita en castellà.

4.5. Instruments de descripció

Descripció dels expedients a nivell d'unitat documental en l'aplicació informàtica de l'AMG. L'usuari pot obtenir un llistat, prèvia sol·licitud.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.1. Existència i localització dels originals

Els originals es troben en possessió de l'entitat productora.

5.3. Documentació relacionada

Hi ha instruments de descripció sobre arxius d'altres associacions com la Junta Major de Germandats de Setmana Santa de Gandia i la Federació d'Associacions Culturals Junta Local Fallera de Gandia. Vegeu el punt 2.2.5 d'aquesta guia, dedicat als arxius associats. En el fons FZ hi ha reproduccions de documents de penyes esportives i sindicats (s. XX).

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i data

Josep Bernat Martí Pellisser, octubre de 2006.

7.2. Fonts

La pròpia unitat de descripció i l'instrument de descripció corresponent.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.5.- Arxius associats

2.2.5.1.- Junta Major de Germandats de Setmana Santa

2.2.5.2.- Federació d'Associacions Culturals Junta Local Fallera

2.2.5.3.- Gandia Televisió

Es tracta d'arxius d'entitats que han signat un conveni amb l'Ajuntament de Gandia per a la descripció i manteniment dels seus arxius, així com per a la reproducció parcial en microfilm i format digital. Les entitats productores conserven els documents originals.

2.2.5.1.- Junta Major de Germandats de Setmana Santa

1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG KA.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Fons de la Junta Major de Germandats de Setmana Santa.

1.4. Dates

1955-2000.

1.5. Volum i suport

3,75 m (paper)

15 unitats d'instal·lació (168 imatges)

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Junta Major de Germandats de Setmana Santa.

2.2. Història del productor

Després del parèntesi de la guerra civil de 1936-1939, el 1951 es reprenen els actes i processons de Setmana Santa a Gandia, en els quals participen set germandats. El dia 10 de febrer de 1955 s'aproven els Estatuts de la Junta Mayor de Hermandades de la Semana Santa de Gandia. El 1957 s'adquireix la imatge titular d'aquesta associació, el Crist Ressuscitat. El 1980 se celebren les bodes de plata i s'aconsegueix el local-museu: lloc on ubicar la secretaria i arxiu, les imatges, trons, passos i la resta d'elements complementaris.

L'any 1988, després del I Congrés de la Setmana Santa de Gandia, s'inicien els tràmits perquè l'entitat adquireisca caràcter jurídic, cosa que s'aconsegueix el 1990, amb la seua inscripció en el Registre d'Associacions del Ministeri de l'Interior. El 1995 s'acull i s'organitza la VIII Trobada Nacional de Confraries Penitencials. El 1996 s'amplia l'antic edifici a fi de constituir un Museu i ser seu de la Junta Major. Aqueix mateix any es recupera la representació del drama litúrgic "Visitatio Sepulchri", de Sant Francesc de Borja.

En l'actualitat la Junta Major està integrada per 18 Germandats i la seua tasca de coordinació dels actes religiosos està complementada per nombroses activitats: tant de caràcter religiós-cultural (pregó, concurs nacional de fotografia, concurs local de betlems, concurs d'aparadors nadalencs, exposició itinerant de fotografia, concert d'habeas, edició de la revista *Passio...*) com de caràcter social (projecte Home, visites a residències d'ancians, hospital, preventori infantil o projectes d'acció social a Gandia, la comarca i al món).

2.3. Història arxivística

El juliol de 2005 se signava un conveni amb l'Ajuntament de Gandia per a dur a terme la catalogació i digitalització parcial del seu fons, tasca realitzada per Asunción Gozábez.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

Hi ha estatuts, informació de les germandats que en formen part, escriptures de propietat, pressupostos i altres documents segons la cronologia que figura al sistema d'organització. Destaca la documentació rela-

tiva a la publicació *Passio* i, entre les col·leccions, la de fotografia, sorgida del concurs. Cal assenyalar la manca de les actes entre 1962 i 1969.

3.2. Sistema d'organització

Constitució i govern: 1964-2000.

Germandats: 1978-2000.

Patrimoni i comptabilitat: 1967-2000.

Correspondència: 1974-2000.

Activitats: 1967-2000.

Subvencions i ajudes: 1977-1999.

Col·leccions: 1952-2005 (fotos 1983-2005).

3.3. Avaluació, tria i eliminació

S'eliminen duplicats i còpies innecessaries.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Fons privat. L'accés està condicionat a l'autorització dels propietaris.

4.2. Condicions de reproducció.

Fons privat, la reproducció està condicionada a l'autorització dels propietaris.

4.5. Instruments de descripció

Base de dades en Accés consultable a l'Arxiu Municipal de Gandia i a la pròpia Junta. La JMGSSG autoritza l'Ajuntament de Gandia a tenir una còpia de tots els elements descriptius del fons objecte de conveni.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.1. Existència i localització dels originals

Originals a la seu de la Junta Major de Germandats de Setmana Santa.

5.2. Existència i localització de reproduccions

Còpies de les fotografies en format digital a l'Arxiu Municipal de Gandia. La Junta autoritza l'ús investigador i didàctic o divulgatiu de les còpies d'arxiu efectuades per a l'Arxiu Municipal de Gandia.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i datació

Maria José Planes, gener de 2007.

7.2. Fonts

La pròpia unitat de descripció i els instruments de descripció corresponents.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.5.2.- Federació d'Associacions Culturals Junta Local Fallera

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES SVA XCS KB.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Arxiu de la Federació de Falles de Gandia.

1.4. Dates

1946 - 2000.

1.5. Volum i suport

3,60 m (30 unitats d'instal·lació).

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Federació d'Associacions Culturals Junta Local Fallera de Gandia.

2.2. Història del productor

La institució naix com a conseqüència de la reunió de les diferents comissions falleres que existien a Gandia als anys 1940. Aleshores s'anomenava Junta Local Fallera de Gandia i tractava temes comuns a totes les falles. Recentment s'ha constituït com a Associació cultural amb el nom de Federació de Falles de Gandia.

2.3. Història arxivística

El 2005 signava un conveni amb l'Ajuntament de Gandia per tal de garantir la classificació i el manteniment d'aquest fons documental.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

1.- CONSTITUCIÓ I GOVERN (1946-1999)

Actes de l'Assemblea, eleccions de càrrecs, organigrames i estatuts.

2.- SECRETARIA (1967-1999)

Inclou entrades i eixides.

3.- PATRIMONI I COMPTABILITAT (1949-2000)

Pressupostos de 1970 fins a 1999; tresoreria (liquidacions, factures, contractes).

4.- ACTIVITATS (1972-1999)

Inclou recompenses, sancions i premis.

5.- SUBVENCIONS I AJUTS

6.- COL·LECCIONS (pendents de descriure)

Inclouen materials editats o recollits per la junta: fullets, cartells, revistes, dossiers de premsa i fotografies.

3.3. Avaluació, tria i eliminació

S'eliminen duplicats i còpies innecessàries.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Arxiu privat. L'accés està condicionat a l'autorització de la Junta.

4.2. Condicions de reproducció.

Arxiu privat. La reproducció està condicionada a l'autorització de la Junta.

4.3. Llengües i escriptures dels documents

Castellà i valencià.

4.5. Instruments de descripció

Base de dades en Accés consultable a l'Arxiu Municipal de Gandia i a la Federació de Falles.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.1. Existència i localització dels originals

Originals a la seu de la Federació de Falles de Gandia.

5.2. Existència i localització de reproduccions

Microfilm de les Actes de la Federació (1946 – 1999) a l'Arxiu Històric de la ciutat de Gandia.

La Junta autoritza l'ús investigador i didàctic o divulgatiu de les còpies d'arxiu efectuades.

■ 6. ÀREA DE NOTES

6.1. Notes

Nota a 3.1.- En aquest element s'hi conté la informació estructurada segons el sistema d'organització del fons. Per tant, ens hem estalviat informar l'element 3.2.

Nota a 4.5.- Hi ha inclosos fullets i cartells (1975-1997).

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i datació

Maria José Planes, febrer de 2006.

7.2. Fonts

La pròpia unitat de descripció i els instruments de descripció corresponents.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.2.5.3.- Gandia Televisió

■ 1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. Codi de referència

ES XCS AMG CDC.

1.2. Nivell de descripció

Fons.

1.3. Títol

Tele Safor i Gandia TV.

1.4. Dates

1988-1998.

1.5. Volum i suport

- 954 cintes màsters en format U-MATIC, amb 481 hores de duració.
- 1.148 cintes de programació emesa.
- 85 DVD, digitalització dels màsters.

■ 2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. Nom del productor

Produccions Telesafor i Gandia Televisió.

2.2. Història del productor

Produccions Tele Safor va funcionar entre 1988 i 1994 com a empresa privada de televisió, d'àmbit local i comarcal. Quan es va disoldre, els seus fons i part del personal passaren a la nova empresa pública municipal Gandia Televisió.

2.3. Història arxivística

Imatges conservades per Produccions Tele Safor i, posteriorment, per Gandia Televisió. Des de 1994, arran del procés de municipalització, la televisió local transfereix fons a l'Arxiu Municipal. El 2005 es firma un conveni per a la digitalització dels fons més antics, tasca que han realitzat Frederic Aparisi i Gema Figueres.

2.4. Dades sobre l'ingrés.

Des de 1994, en una primera transferència, arriben les cintes de programació de 1988 a 1989 i en altres posteriors les de 1993-1998 i 1998-1999.

■ 3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. Abast i contingut

Imatges de temes diversos, utilitzades per a la redacció de notícies o la realització de reportatges. Actes polítics, esportius, culturals festius i successos, d'àmbit local i comarcal.

3.2. Sistema d'organització

No hi ha quadre de classificació per a aquest fons.

3.3. Avaluació, tria i eliminació

La custòdia del material en el seu format original és permanent, no hi ha tria ni eliminació. Es purga quan passa de format U-MATIC a digital, en DVD, tot i eliminant imatges repetides o sense cap valor informatiu.

■ 4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. Condicions d'accés

Documentació de lliure accés, excepte la que puga trobar-se en mal estat de conservació. Tal i com ve recollit al capítol IV, article 32 de l'Ordenança Reguladora dels Serveis d'Arxius i Biblioteques.

4.2. Condicions de reproducció.

Es pot obtenir còpia d'aquests documents d'accés no restringit, previ pagament dels preus públics corresponents. Cal omplir una sol·licitud de reproducció que serà autoritzada pel responsable de l'arxiu. Esta autorització no atorga la propietat intel·lectual; en cas d'ús públic, es demanarà permís a l'autor, en este cas Televisió de Gandia, i es farà constar obligatòriament la seua procedència. Per a més detalls vore articles 48 a 56 de l'Ordenança Reguladora dels Serveis d'Arxius i Biblioteques i la Llei de Propietat Intel·lectual 22/87.

4.3. Llengües i escriptures dels documents

Valencià, predominant, i castellà.

4.4. Característiques físiques i requeriments tècnics

Aquests documents requereixen aparells externs per poder ser visu-

alitzats. Reproductors per a U-MATIC, VHS i DVD, amb monitor, i projectors de cinema en altres casos.

4.5. Instruments de descripció

- Instrument de descripció en paper G-165: Arxiu fílmic de Tele Safor de 1988 a 1994.

- 'Arxicina' (base de dades Accés) amb 3000 entrades descriptives.

- Base de dades en Accés realitzada seguint les normes ISAD(G), actualitzada fins a setembre de 2006, amb 1026 entrades descriptives.

■ 5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.1. Existència i localització dels originals

Dipòsits de l'Arxiu Històric de Gandia i Televisió de Gandia.

5.2. Existència i localització de reproduccions

Hi ha còpies digitals de les primeres 277 cintes dels màsters en U-MATIC. Aquestes es contenen en 85 DVD, dels quals hi ha dues còpies: una a l'Arxiu de Gandia Televisió i una altra a l'Arxiu Històric de la Ciutat

5.3. Documentació relacionada

El fons audiovisual municipal. Vegeu punt 2.2.2.4 d'aquesta guia. Alguns programes emesos es troben en aquest fons.

■ 7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. Autoria i datació

Maria José Planes, desembre de 2006.

7.2. Fonts

Informe sobre el fons audiovisual procedent de les televisions locals a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Gandia (2001); memòries dels treballs realitzats per Frederic Aparisi Romero i Gema Figueres Marco. Per als apartats 4.1 i 4.2, l'ordenança reguladora dels Serveis d'Arxiu i Biblioteques.

7.3. Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2.3.- L'Arxiu en la web

La introducció de les noves tecnologies de la informació i de la comunicació (TIC) en el món dels arxius és indefugible. Des de la creació de la web de l'Ajuntament de Gandia, www.gandia.org, l'AMG compta amb un apartat on donar a conèixer la informació bàsica dels seus continguts, horari i localització. Actualment està dividit en cinc seccions, en una forma adaptada al mitjà:

- Arxiu Històric de la Ciutat.
- Arxiu Administratiu.
- Biblioteca Comarcal Josep Camarena.
- Centre Comarcal d'Arxius.
- Fototeca.

A la secció d'Arxiu Històric de la Ciutat hi ha una descripció del mateix, dels serveis que presta i dels fons que integra. D'aquests s'ofereixen les dades elementals, tant dels fons municipals com de les col·leccions i arxius incorporats, així com de les reproduccions en microfilm i altres mitjans. L'Arxiu Municipal Administratiu presenta una descripció dels serveis i una relació de documents a destacar. La Biblioteca Comarcal Josep Camarena té una descripció global i d'altres més concretes dels fons, la seua datació i les unitats d'instal·lació de què consta. Com a utilitat més pràctica, compta amb un enllaç amb el catàleg de la pròpia biblioteca, dins la Xarxa de Lectura Pública Valenciana. Del Centre Comarcal d'Arxius, es destaquen sobretot les reproduccions documentals d'arxius nobiliaris.

L'any 2005, després d'un llarg procés de preparació, es va donar una passa important en la línia de trobar utilitats pràctiques en la web i no solament descripcions més o menys estètiques. A l'apartat de fototeca es van incorporar el CD "100 anys d'imatges" i més de 2.200 imatges, amb la seua corresponent base de dades i instrument de recerca. El seu funcionament ha resultat força útil i satisfactori i ha servit per donar a conèixer una part important del fons fotogràfic.

La web municipal, que compta amb un seguiment i actualització quotidians, té en la seua primera plana un apartat on presentar notícies. Entre elles s'inclouen les que genera el Servei d'Arxius i algunes de les activitats que s'hi despleguen, les quals s'actualitzen en temps real. Aquelles notícies que pel seu contingut o per la seua intemporalitat resideixen bé el pas del temps passen de la portada de la web a un segon lloc, al Servei d'Arxius, on la gent pot accedir a elles per a consulta. A hores d'ara hi ha 17 notícies.

Al llarg del 2004 i començant per la notícia de la digitalització de les actes i de la premsa local, van passar un total de 23 notícies en portada

de la web municipal. Reflectien donacions (com les de Javier Tarrazona, Rafael Noguera i Denias Publicidad) o les exposicions i la creació de la Comissió Qualificadora de Documents Administratius, entre d'altres.

Durant l'any 2005, l'Arxiu va generar també 23 notícies: entre d'altres, el recordatori de la mort de Joan Climent o els convenis amb la Junta Local Fallera i Gandia Televisió. El 2006, cal destacar el conveni amb la Junta de Germandats de Setmana Santa així com les donacions de Xavier Martorell i Levante-EMV.

Des de l'estiu de l'any 2006, el Servei d'Arxius Municipals compta amb una nova porta d'entrada per mitjà de la web de l'Àrea de Cultura, Festes, Educació i Esports, www.gandiacultura.com. Dins d'aquest nou marc hi haurà novetats. També s'esperen novetats en la web de la Mancomunitat de Municipis de la Safor. Què passarà demà? Tant sols la tecnologia ho limitarà.

2.4.- Bibliografia.

ABAD I RUIZ, David; et al. *El Ferrocarril Alcoi-Gandía: (El "Xitxarra":1893-1969)*. Alcoi: Institut de Batxillerat Pare Eduard Vítoria, 1991.

AGUILAR, Inmaculada i MUT, Ferran. 'Arquitectura del poder: Vicent Gascó i l'Ajuntament de Gandia'. *Aguaits: revista d'investigació i assaig*, hivern de 1993, núm. 9, p. 43-57.

ABARGUES I FERRER, José. *Gandienses ilustres: biografía de Don Jaime Torres y Roses, alcalde que fué de Gandía*. Gandia: Impremta de J. Rodrigo, ca. 1900.

AGUINAGALDE OLAIZOLA, Francisco de Borja. 'Erudición y organización de archivos privados en la monarquía absoluta: de la función común a la configuración de una profesión específica' dins, *Erudición y discurso histórico*. València: Universitat, 1993, p. 129-156.

ALONSO I LÓPEZ, Jesús Eduard. 'Breu notícia sobre l'arxiu ducal dels Borja i la seua recuperació'. *Espai Obert: revista d'assaig i investigació*, 1997, núm. 4, p. 79-85.

-. *Història de La Safor*. Simat de la Vallidigna: La Xara, 1998.

-. *Saénz de Juano*. Simat de la Vallidigna: La Xara, 2002. Arxius i Famílies, 1.

-. 'El Servei Comarcal d'Arxius de la Safor: el sembrat, la collita i l'oratge. Balanç i expectatives'. Gandia, Arxiu Històric; València, Associació d'Arxivers Valencians, 2004. Arxiu Històric de la Ciutat de Gandia.

-. 'Viatge a una font clàssica: presència i absència de les actes municipals a la Safor (amb una nota sobre les ciutats veïnes)'. Gandia, Universitat Internacional, Universitat de València, 2006. Arxiu Històric de la Ciutat de Gandia. (Participació al seminari *Fa 70 anys: la memòria de la Guerra Civil al País Valencià*. Gandia, 16 de desembre de 2006, de propera publicació).

ALONSO, Jesús E.; GARCIA, Àlvar; OLASO, Vicent. 'Fotocopiar el futur o inventar els arxius' dins, *I Jornades sobre Cultura en la Comunitat Valenciana*. València: Consell Valencià de Cultura, 1994, p. 260-262.

ALONSO, Jesús E.; GARCIA, Àlvar; GONZÁLEZ, Eudald; et al. 'El futur dels arxius municipals: una proposta de comarcalització' dins, *Homenaje a Pilar Faus y Amparo Pérez*. València: Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, 1995.

ARCINIEGA GARCÍA, Luís. *La Memòria del ducat de Gandia i els seus títols annexos: redactada per Basilio Sebastián Castellanos per al duc d'Osuna (1851-1852)*. Gandia: CEIC Alfons el Vell, 2001.

El Archivo, Revista Literaria Semanal. Dirigida por Roque Chabás. Alacant: Institut d'Estudis "Juan Gil Albert"; Dénia: Ajuntament, 1985, vol. I.

BARTLETT, Robert. *La formación de Europa: conquista, civilización y cambio cultural, 950-1350*. València: Universitat; Granada: Universitat, 2003.

BIM: Butlletí d'Informació Municipal. Gandia: Ajuntament, 1983-1992; 1997-1999; 2000.

BENAVENT, Gonçal; FORNÉS, Mercé; GARCIA, Àlvar; et al. *El Servei Comarcal d'Arxius de la Safor*. Gandia: Mancomunitat de Municipis de la Safor; València: Generalitat Valenciana, 2003.

BURNS, Robert Ignatius. *Societat i documentació en el regne croat de València: Diplomataris del regne croat de València. Els documents registrats de Jaume I el Conqueridor, 1257-1276. Volum I: Introducció*, València: 3 i 4, 1988.

CAMARENA MAHIQUES, José. *Colección de documentos para la historia de Gandia y su comarca*. Gandia: Instituto Laboral, 1959-1961.

CASEY, James. *El Regne de València al segle XVII*. Barcelona: Curial, 1981. Biblioteca de cultura catalana, 48.

CASTILLO SAINZ, Jaume. *Alfons el Vell, Duc Reial de Gandia*, Gandia: CEIC Alfons el Vell, 1999.

CHABÁS LLORENS, Roque. *Los primeros pobladores de Gandia*. Edició, estudi preliminar i notes a cura de Felipe G. Perles Martí. Gandia: Vall de Bayrén, 1988.

CLIMENT BARBER, Josep. *Cançoners de Gandia*. València: Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, 1995.

CONGOST I COLOMER, Rosa. 'Una font poc utilitzada: el registre d'hipoteques'. *Estudis d'Història Agrària*, 1990, núm. 9, p. 201-234.

CRUSSELLES GÓMEZ, Josep Maria; et al. *L'Arxiu Parroquial de santa Maria la Major d'Oliva*. Gandia: CEIC Alfons el Vell, 1986.

ERKOREKA GERVASIO, Josu Iñaki. 'Aproximación al estudio del régimen jurídico del acceso a los archivos públicos y privados'. *Irargi: Artxibistika Aldizkaria*, 1988, núm. 1, p. 249-289.

ESCOLANO, Gaspar Juan. *Década primera de la historia de Valencia*. València: Universitat, Departament d'Història Moderna, 1972, vol. 6. Monografias y fuentes, 6.

FERNÁNDEZ TRABAL, Josep. 'Els arxius familiars i patrimonials. Problemàtica, caracterització i metodologia'. *Lligall*, 1991, núm. 4, p. 95-114.

Els fons de protocols de Catalunya. Estat Actual i proposta de sistematització. Coordinador Laureà PAGAROLAS I SABATÉ. Barcelona: Associació d'Arxivers de Catalunya, 2005.

FRAMIS MONTOLIU, Maite. *La baronia de Palma i la casa Tolsà-Montcada: catàleg documental (s. XIX-XIX)*. Simat de la Vallidigna: La Xara, 2002. Arxius i Famílies, 2.

- *La baronia de Beniarjó, dels March als Montcada: catàleg documental (s. XIV-XIX)*. Simat de la Vallidigna: La Xara, 2003. Arxius i Famílies, 3.

FURIÓ DIEGO, Antoni. *Història del País Valencià*. València: 3 i 4, 2001. Biblioteca d'Estudis i Investigacions, 41.

GALLEGO DOMÍNGUEZ, Olga. *Manual de archivos familiares*. Madrid: ANABAD, 1993.

GARCIA CUBERO, Luís. *La bibliografía heráldico-genealógico-nobiliaria de la Biblioteca Nacional: (manuscritos)*. Madrid: Biblioteca Nacional, 1992.

GARCIA GIMENO, Àlvar. 'Dinamit(z)ar els arxius'. *Espai Obert: revista d'assaig i investigació*, 1995, núm. 2, p. 33-34.

GARCIA, Àlvar; ALONSO, Jesús E. *Arxiu de protocols notariais de Gandia: la Safor 1707-1939*. Gandia: Ajuntament, 1983.

GARCIA, Àlvar; NOVELL, Néstor. 'El llarg embaràs d'Ullal: una opinió sobre el fet cultural a la Safor'. *Ullal: revista d'història i cultura de la Safor*, 1987, núm. 11, p. 20-27.

GARCIA FRASQUET, Gabriel. *Catàleg de la premsa comarcal a la Safor (1880-1982)*. Gandia: CEIC Alfons el Vell, 1988.

- "Cudol", poeta satíric gandià' dins, *Actes del Catorzè Col·loqui General de la Societat d'Onomàstica (segon d'Onomàstica Valenciana)*, Alacant 13-15 d'Abril de 1989. Alacant: Universitat, 1991, p. 315-324.
- *Els bans de Gandia (1830-1874)*. València: Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, 1995.
- 'Roc Chabás i la "Historia de Gandia"'. *Aguaits: revista d'investigació i assaig*, 1995, núm. 11, p. 59-62.
- 'Trets generals de la premsa a la comarca de la Safor (1888-1938)'. *Afers: fulls de recerca i pensament*, 1996, núm. 23-24, p. 375-382.

GARCIA TROBAT, Pilar. *El naixement d'una universitat: Gandia s. XVI*. Edició i estudi introductor de les seues constitucions a cura de Pilar Garcia Trobat. Gandia: Ajuntament, 1989. L'Arxiu, 2.

Historia de la Semana Santa de Gandia. Director i coordinador José Miguel Borja Devesa. Gandia: Junta Mayor de Hermandades de la Semana Santa, 1994.

JÁVEGA CHARCO, Emma. 'Guía de la documentación valenciana existente en el Archivo Histórico Nacional Sección Guerra Civil en Salamanca'. València, Generalitat Valenciana, ca. 2000. Arxiu Històric de la Ciutat de Gandia.

LE GOFF, Jacques. *En busca de la Edad Media*. Barcelona: Paidós, 2003.

Llibre d'establiments de Gandia: imatges i missatges en una vila medieval. Pròleg d'Àlvar Garcia. Edició i estudi introductor a cura de Ferran Garcia. Gandia: Ajuntament, 1987. L'Arxiu, 1.

LLORENS I CISTERÓ, Josep Maria. 'El cançoner de Gandia del segle XVI'. *Ullal: revista d'història i cultura de la Safor*, 1983, núm. 4, p. 35-48.

JIMÉNEZ PUCHOL, Daniel. *El Convento de San Roque de Gandia*. València, Universitat de València, 2001. Arxiu Històric de la Ciutat de Gandia.

El Llibre dels nostres clàssics: II Mostra Cultural de Primavera. Gandia: Ajuntament, 1983.

Manual para el curso de formación y perfeccionamiento para secretarios de cámaras agrarias locales. Madrid: Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación, Instituto de Relaciones Agrarias, 1983.

MARTÍ, Manuel; ALONSO, Jesús E. *La memòria de Josep Pastor: viure a l'Oliva del segle XIX*. Transcripció de Manuel Martí i Ascó revisada per Josep Vicent Escartí. Presentació de Vicent Josep Escartí. Simat de la Valldigna: La Xara, 2006. Arxius i Famílies, 5.

MARTÍ PELLISSER, Josep Bernat. 'Fons documentals per a l'estudi de la guerra civil a l'Arxiu Històric de la ciutat de Gandia'. Gandia, Universitat Internacional, Universitat de València, 2006. Arxiu Històric de la Ciutat de Gandia. (Participació al seminari *Fa 70 anys: la memòria de la Guerra Civil al País Valencià*. Gandia, 16 de desembre de 2006, de propera publicació).

MARTÍ, J. Bernat; ALONSO, Jesús E. 'Destrucció i reconstrucció: documentació municipal i incorporada a l'Arxiu Històric de la ciutat de Gandia sobre la Guerra Civil' [cd-rom] dins *Jornades de l'Associació d'Arxivers Valencians (4es: 2006: València)*. Arxius, República i Guerra Civil: IV Jornades de l'Associació d'Arxivers Valencians: València 22, 23, 24 de novembre de 2006. València: Associació d'Arxivers Valencians, 2006.

MARTÍ SANZ, Andrés. *Polvillo de antaño: documentos para la historia de Gandia*. Gandia: Imprenta Martínez, 1971.

Memòria de la gestió corporativa. Gandia: Ajuntament, 1981-1991.

MEZQUITA, Francesc; FRAMIS, Maite; ALONSO, Jesús E. *El marquesat de Jura Real*. Simat de la Valldigna: La Xara, 2005. Arxius i Famílies, 4.

MILLÁN, Jesús; ZURITA, Rafael. 'Élites terratenientes y tipos de caciquismo. La casa de Rafal /Vía Manuel entre la Revolución Liberal y la crisis de la Restauración'. *Historia Agraria*, 1998, núm. 16, p. 153-188.

MILLET FUSTER, Mercé. *La Cambra Local Agrària de Gandia: aproximación a su historia y su documentación*. Gandia, Arxiu, 2004. Arxiu Històric de la Ciutat de Gandia.

MONJO, Joan M. 'Aproximació a una bibliografia general' dins, *El Llibre de la Safor*. Oliva: Néstor Novell, 1983, p. 329-343.

Monumenta Borgia VI (1478-1551): Sanctus Franciscus Borgia, Quartus Gandiae Dux et Societatis Iesu Praepositus Generalis Tertius, 1510-1572. Editat per Enrique García Hernán. València: Generalitat Valenciana; Roma: Institutum Historicum Societatis Iesu, 2003.

Normas sobre funcionamiento economico-administrativo de las Herman-

dades Sindicales de Labradores y Ganaderos. Valencia: Delegación Provincial de Sindicatos de F.E.T. y de las J.O.N.S., Cámara Oficial Sindical Agraria, 1959.

Normas reguladoras del I.R.A. y de las Cámaras Agrarias. Madrid: Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación, Instituto de Relaciones Agrarias, 1982.

OLASO CENDRA, Vicent. *Catàleg de pergamins de l'Arxiu Municipal de Gandia (1268-1683)*. València: Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, 1987. Arxius Valencians, 6.

- *L'Hospital de Sant Marc de Gandia: una institució per a pobres malalts (segles XIII-XX)*. Gandia: CEIC Alfons el Vell, 1988.

- *El Manual de Consells de Gandia a la fi del segle XV*. Edició a cura de Vicent Olasso Cendra. València: Universitat de València, 2005. Fons històriques valencianes, 20.

OLASO, Vicent; GARCIA, Àlvar; ALONSO, Jesús E. *L'Arxiu Municipal de Gandia: Inventari del fons històric (1274-1924)*. València: Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, 1991. Arxius valencians, 13.

PANES, Antonio (O.F.M.). *Crònica de la Provincia de San Juan Bautista, de religiosos menores descalzos de la Regular Observancia de Nuestro Seraphico Padre San Francisco*. València: Gerónimo Vilagrasa, 1665-1666.

I Mostra Cultural de Primavera. Gandia: Ajuntament, 1982.

¿Qué son las nuevas Cámaras Agrarias?. Madrid: Ministerio de Agricultura, Instituto de Relaciones Agrarias, 1977.

PEIRÓ I PÉREZ, Josep Lluís; et al. *El tren Alcoi-Gandía: Alcoy and Gandia Railway and Harbour company limited*. Alcoi: Tívoli, 2003.

PÉREZ, Javier; VÁZQUEZ, Albert. 'Ayuntamiento de Gandia'. Gandia, Ajuntament, 2003. Arxiu Històric de la Ciutat de Gandia.

PLANES, Maria J.; Alonso, Jesús E. 'D'allò que no es crema'. *Foc i Flama*, febrer de 2006, núm. 57, p. 68-69.

PONS ALÓS, Vicent. 'Los archivos familiares: realidad y prospectiva desde la óptica del historiador de los archivos' dins, *Los archivos familiares en España: estado de la cuestión*. Santander: Asociación para la Defensa del Patrimonio Bibliográfico y Documental de Cantabria, 1996, p. 43-93.

PONS, Anacleto; SERNA, Just. *Els ferrocarrils a la Safor: vies i mercat al segle XIX*. Gandia: Ajuntament, 1993. L'Arxiu, 3.

-. *Un negoci de famílies: els Trènor i els Vallier a la Safor del segle XIX*. Gandia: CEIC Alfons el Vell, 1996.

ROVIRA I LLORENS, Salvador. 'Josep Camarena i la ràdio'. *La Falzia*, octubre de 2006, núm. 9, p. 44-54.

SANZ I FORÉS, Pascual (1890). *Apuntes históricos del Convento de San Roque, Juzgado, Cárcels y Asilo de Beneficencia de Gandía*. Gandia: [s.n.], 1983.

SESER PÉREZ, Rosa. *Archivo Municipal de Denia: catálogo del fondo de la Ayuntamiento de Marina de Denia y Jávea*. València: Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, 1998.

SÒRIA PARRA, Enric Vicent. *30 anys de cultura literària a la Safor (1959-1990)*. Oliva: Colomar Editors, 1990.

III Mostra: Gandia 1984. Gandia: Ajuntament, 1984.

VAZQUEZ BLANCO, Albert. 'Paisaje urbano. Tipologías y lenguajes arquitectónicos' dins, *Gandia al segle XIX: de la desintegració del ducat a la construcció de la ciutat contemporània*. Gandia, CEIC Alfons el Vell, 1992. Arxiu Històric de la Ciutat de Gandia.

-. 'La reforma interna de la Gandia del XIX'. *Espai Obert: revista d'assaig i investigació*, 1994, núm. 1, p. 53-60.

-. 'Arquitectura del segle XIX a Gandia' dins, *Miscel·lània Josep Camarena*. Gandia: CEIC Alfons el Vell; Llocnou de Sant Jeroni: Ajuntament, 1997, p. 169-184.

-. *Centre Cultural*. Gandia: Ajuntament de Gandia, 1994.

ZAHONERO VIVÓ, José. *Sacerdotes mártires (Archidiócesis valentina, 1936-1939)*. Alcoi: Marfil, 1951.

2.5.1.- Instruments de descripció d'altres fons.

(a més dels corresponents a pobles de la Safor, ja descrits en BENAVENT et al.: 2003, p. 79-82)

- G-003: Fitxer-registre d'obres de ceràmica de l'Ajuntament de Gandia (1983-1985).
- G-047: Fitxer-registre de l'Arxiu Judicial de Gandia (1865-1949). Conté la descripció dels expedients judicials de les sales civil i penal del Jutjat de Primera Instància Gandia.
- G-58: Fitxer de protocols de l'Arxiu de la Casa d'Osuna (1320-1837). Es tracta d'un fitxer cronològic de notaris.
- G-59: Referències de diverses seccions de l'AHN (1600-1900).
- G-60: Referències de l'Arxiu del Congrés de Diputats (1800-1900).
- G-118: Catàleg de l'Arxiu Parroquial de Benirredrà (1626-1963).
- G-155: Catàleg de l'Arxiu Parroquial de Santa Maria d'Oliva (1402-1983). 2 volums.
- G-166: Inventari dels arxius municipals i parroquials de la Vall d'Albaida (1980).
- G-179: Inventari d'obres d'art de l'Ajuntament de Gandia: Pintura (1996-1997).
- G-180: Inventari d'obres d'art de l'Ajuntament de Gandia: aquarel·la, ceràmica, dibuix, escultura, fotografia, gravat i altres (1997-1999). Conté inventari d'obres de titularitat compartida entre IVAM. Centre Julio González i Ajuntament de Gandia.
- G-181: Inventari d'obres d'art de l'Ajuntament de Gandia: Obres de Lluís Coll Alas (2000)
- G-192: Inventari d'art de la Safor. Es tracta de materials de treball: correspondència, informes, esborranys de fitxes, etc. (1988)
- G-194: Llista dels fons sobre Gandia i la Safor existent a l'Arxiu Cinematogràfic de la Generalitat Valenciana (Filmoteca Valenciana) (2004)
- G-204: Catàleg de la Biblioteca i l'hemeroteca dels Jesuïtes de Gandia (2006). Es tracta d'una base de dades amb 26774 registres.

3.- Preparant el futur.

Com hem dit al començament, l'any 1982, en la primera legislatura democràtica postfranquista, durant el govern local de la UCD, el destí ens va dur a una ciutat, a una professió i a una comesa impensable. A penes obríem els ulls a la vida adulta, amb els títols acadèmics encara calents i amb l'obligació del servei a la pàtria pendent, la història ens va descarregar als braços tones i tones de documents, de llibres, de memòria. Semblava que a l'Arxiu i a la Biblioteca de Gandia estaven esperant-nos de feia temps. Sense preàmbuls, sense rodatge, sense mitjans, sense adonar-nos, ens transformàvem de sobte en hereus i en responsables d'una criatura tan antiga com la pròpia ciutat, d'un pes i d'una transcendència molt més immensa encara que la nostra joventut. Vam haver de fer un pacte immediatament: nosaltres hi dedicaríem el cos i l'ànima i, a canvi, la ciutat ens regalaria tota la seua confiança. Aquest pacte s'ha mantingut i es manté encara hui. Ara, vint-i-cinc anys després, amb rodatge, amb mitjans, -però sense aquells 23 anys d'edat- estem en condicions de mirar la ciutat amb un somriure còmplice. Com de vells coneguts que no cal dir-se les coses per entendre's. Una miqueta cansats per la tasca, però satisfets dels resultats, relaxats per la sensació agradable d'haver aprofitat el temps, d'haver sigut útils, d'haver ajudat a saldar un deute col·lectiu amb el temps i la memòria de la ciutat.

Això no vol dir que tot estiga fet i resolt, que ja hem acabat, que no queda tasca. Al contrari. Perquè sabem el que hem fet, coneixem millor què queda per fer i quina és la naturalesa i profunditat de l'activitat que

ens espera encara dia a dia. Satisfets no vol dir conformats ni endormiscats. El viatge encara no l'hem acabat i l'hem d'allargar tant com les lleis o la salut ens ho permeten. Això sí, mantenint el pacte que la ciutat i nosaltres vam establir el primer dia. Hem invertit molts esforços personals en l'Arxiu. Més de mitja vida –administrativament parlant-. I, sincerament, hui queda a la vista tot un rendiment i uns resultats bastant eloqüents. A les pàgines corresponents d'aquest llibret, hi trobareu la història de la institució que ens va confiar la ciutat. Hi trobareu també la nostra aportació dels darrers vint-i-cinc anys que rematen els antecedents i evolució de l'Arxiu –fins ara-. Hui estem ací i som el que som amb encerts i fracassos inclosos. L'experiència, almenys, ens ha d'aprofitar per a continuar el treball sense renunciar al compromís ni deixar d'aprendre.

La crònica que hem pogut llegir en les pàgines anteriors sobre l'AMG és el resum d'una institució tan profunda com la pròpia ciutat. Profunda, però alhora, viva i actual. L'AMG ha estat, és i serà el cor i el referent administratiu de Gandia. Ell és qui ha guardat la memòria del poble, de l'administració que l'escrivia i, sobretot, dels ajuntaments que la regien en cada moment i que n'estaven al front de la col·lectivitat. Ell ha subministrat i subministràrà la matèria precisa per elaborar la història col·lectiva. Podríem dir que d'ell ha depès i dependrà gran part del que hem llegit o llegirà la gent de Gandia.

Afortunadament l'AMG i la ciutat de Gandia han viscut una relació bastant estable i respectuosa, de la qual se n'han beneficiat mútuament. Fa quasi cinc-cents anys que l'Arxiu no ha patit la ira o la venjança de la societat a la qual es deu. A hores d'ara, només una catàstrofe el posaria en perill. Hui, entre sistemes anti-incendis, còpies de seguretat, microfilmacions i digitalitzacions, tenim ben protegida la seua documentació.

D'aquest llarg viatge global de més de set-cents anys, l'Arxiu ha arribat a una situació de comoditat i reconeixement. L'administració l'ha proveït d'instal·lacions, de personal i d'equipament dignes i l'Arxiu li ha tornat a canvi seguretat en la custòdia, eficàcia en la gestió i resposta segura a les seues necessitats. L'AMG fa anys que ha deixat de ser un problema per al propi Ajuntament i ha esdevingut una solució solvent, un aliat fidel. La relació amb els ciutadans també ha evolucionat des del concepte o imatge d'arcaisme, d'erudició i de laberint amb què se'l miraven, al centre cordial, còmode i útil que hi veuen ara.

Què ha passat perquè es justifique aquest canvi? Senzillament que hi ha hagut atenció i consciència dels governs locals i de les respectives corporacions als darreres 25 anys i, paral·lelament –o en correspondència-, dedicació i professionalitat de la gent que hi treballa. Qüestió de confiança i d'idees clares. L'Ajuntament ha sabut saldar mínimament tots els deutes històrics amb l'Arxiu –locals, personal, pressuposts...- i l'Arxiu

ha pogut demostrar el que valia i ha sabut tornar-li la inversió. Hui, dir Arxiu Municipal és dir normalitat en la custòdia i recuperació documental, és dir garantia en els processos i és dir fiabilitat en la gestió. A hores d'ara, després de centenars d'anys dubtant-ho, l'Ajuntament i la ciutat dormen tranquils, segurs d'haver assentat sobre bases sòlides una institució tan fonamental com és l'Arxiu Municipal. Amb tot, aquestes percepcions i opinions expressades adés, no volen ser solemnes, ni servir d'epitafi. És una opinió a contrastar i rebatre si cal. Però sí que pretén fixar una base objectiva d'evolució satisfactòria. Amb llums i ombres, amb virtuts i defectes, amb solucions i problemes, amb guanys i mancances, podem afirmar que l'Arxiu està hui a l'alçada de la ciutat i que ha hagut de treballar de valent per posar-se al dia. Nosaltres hem fet tant com hem pogut i sabut per incorporar dignament al segle XXI l'Arxiu que l'any 1982 vam rebre. Ha calgut molta motivació i moltes hores -totes- per assumir, entendre i superar l'herència rebuda. Una herència incomprendible desballestada, injustament oblidada i visiblement vençuda pel temps que no tenia res a veure amb els moments que vivia la ciutat.

D'ara endavant ja no caldran esforços titànics. Guanyar la normalitat deu voler dir això: poder transformar la professió en vocació després d'haver fet el trajecte necessàriament al contrari. El segle XXI que acabem d'encetar serà cada dia més complex per a l'administració pública en general i per als arxius municipals en particular. La tecnologia, sota l'aparent facilitat i ajuda de gestió, ens obligarà a recórrer territoris insegurs i immensos. És probable que, sense disciplina orgànica ni jerarquia procedimental, la ubicació final dels documents i la distribució de la informació que contindran, generaran excessos d'antecedents d'escassa utilitat i laberints orgànics de difícil navegació. La catalogació i custòdia de la documentació oficial es veurà interferida per la virtualitat que la pròpia electrònica i la informàtica oferiran. Caldrà saber què guardar i, sobretot, com guardar-ho davant l'allau de documents i de suports informàtics tan mutables com efímers que els sostindran. Passar del paper, la tinta i la cal·ligrafia al vinil, la pantalla, els bits o la robòtica, no serà gens fàcil ni per a nosaltres, ni per als propis documents. En qualsevol cas haurem de ser tots prudents i controlar l'eufòria que la tecnologia generarà en una administració pública procliu a les modes i mutacions fàcils. Seria una pena que, podent ser usuaris satisfets i beneficiaris dels avanços tecnològics, ens quedàrem en víctimes inconscients de les seues aplicacions complexes i caotitzants.

L'Arxiu serà, cada dia més, el referent i la jerarquia en la producció documental municipal. Sobretot si els ajuntaments volen mantenir credibilitat entre els propis ciutadans i disciplina orgànica dins de casa. Algú haurà de pensar en la globalitat municipal i no només en la pròpia ofi-

cina o departament. Qüestionar aquest principi podrà pagar-se molt car en el conjunt municipal i podria posar en risc el treball d'anys si no s'asseguren les noves anelles de la cadena documental i del curs de la història administrativa. Ser-ne conscients, però, no serà prou. Caldrà invertir en formació entre els treballadors de la casa, a fi que, si no tots, alguns puguen fer de pont i de transmissors entre l'Arxiu i les oficines perquè aquestes s'hi ajusten a les directrius de generació i custòdia dels documents que produeixen. Un dia deixarà de ser habitual la situació actual en la qual només dos o tres persones s'han de fer càrrec de la producció documental de centenars de funcionaris. De la mateixa manera que els arxivers i arxiveres no seran els receptors finals i passius del producte global de l'administració, sinó que també formaran part de la gènesi i l'evolució dels propis documents de l'entitat. Arxivar, en definitiva, deixarà de ser equivalent a buidar prestatges d'oficina.

Una ciutat és i serà allò que es puga documentar, allò que es puga comprovar i fonamentar sobre bases demostrables. Els arxius estan destinats a ser el centre inqüestionable que avale i subministre la matèria primera sobre la qual construir el record i analitzar el futur. Els antecedents han de ser la base de les millors conclusions. La presa de decisions necessita cada dia més d'estudis previs, de dossiers contrastats, de dades certes. Els arxius forniran als centres de decisió la informació imprescindible. Per això la catalogació, l'arxiu i la recuperació documental són i seran decisives en l'evolució política, social i econòmica de les ciutats. Només ens recordaran per allò que podrem transmetre com a testimoni.

Els arxivers no serem una espècie a extingir, sinó que, com més avança el nou segle, esdevindrem els servidors públics dipositaris de la clau que obri la porta del nou edifici del coneixement.

Jesús E. Alonso i Àlvar Garcia

